

**Uchwała Nr XI/85/15
Rady Gminy Łagów
z dnia 22 lipca 2015 roku**

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Łagów na lata 2015 - 2024

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.) Rada Gminy Łagów uchwała, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się do realizacji Strategię Rozwoju Gminy Łagów na lata 2015 – 2024, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Traci moc uchwała Nr XVI/129/00 Rady Gminy w Łagowie z dnia 28 listopada 2000 r. w sprawie przyjęcia Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Łagów oraz uchwała nr XVII/132/4 Rady Gminy w Łagowie z dnia 27 kwietnia 2004r. w sprawie aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Łagów.

§ 3

Wykonanie Uchwały powierza się Wójtowi Gminy Łagów .

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY ŁAGÓW**
mgr Marek Bartkiewicz

UZASADNIENIE

Strategia Rozwoju Gminy Łagów na lata 2015 – 2024 jest dokumentem określającym główne kierunki rozwoju w kontekście perspektywy finansowej 2014 – 2024.

Dokument zawiera syntetyczną diagnozę obszaru funkcjonalnego Gminy w zakresie sytuacji społeczno – ekonomicznej, drzew problemowych oraz bilansu statystycznego sił i słabości wraz z analizą SWOT.

Opracowanie obejmuje koncepcję funkcjonowania Gminy Łagów na najbliższe lata ze wskazaniem jej wizji i misji, priorytetów, celów strategicznych oraz kierunków rozwoju.

Ponadto dokument odnosi się do spójności i zbieżności z obowiązującymi zewnętrznymi i wewnętrznymi opracowaniami strategicznymi na szczeblu gminy, regionalnym i krajowym.

Ważnym elementem procesu tworzenia Strategii były konsultacje społeczne. W celu dokładnego zbadania potrzeb, oczekiwań i preferencji społeczności lokalnej mieszkańcy mieli możliwość bezpośredniego udziału w tworzeniu dokumentu już na etapie formułowania wizji i celów strategicznych. Takie rozwiązanie umożliwiło wszystkim zainteresowanym aktywny udział w kreowaniu kluczowych dla Gminy kierunków rozwoju. Konsultacjom społecznym poddany został również projekt Strategii Rozwoju Gminy Łagów na lata 2015 – 2024.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY ŁAGÓW
mgr Marek Bartkiewicz

***Lokalny Program Rewitalizacji
Gminy Łagów na lata 2015–2024***

INICJATYWAŁOKALNA.PL

Lipiec 2015

Spis treści

Wstęp.....	3
I. Metodologia opracowania dokumentu.....	6
II. Nawiązanie do dokumentów strategiczno-programowych.....	8
III. Streszczenie nietechniczne oceny oddziaływania Programu na środowisko.....	12
IV. Diagnoza stanu obecnego w Gminie Łagów	14
1. Identyfikacja problemów, czynników i zjawisk kryzysowych	14
V. Raport z konsultacji społecznych – wnioski.....	17
VI. Metoda delimitacji obszarów zdegradowanych.....	19
VII. Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	21
1. Cel strategiczny i horyzont czasowy dokumentu.....	21
2. Zasięg przestrzenny i charakterystyka obszarów rewitalizacji	21
3. Mapa obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Łagów	27
4. Wizje wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanów kryzysowych wraz z celami rewitalizacji	28
VIII. Planowane projekty na obszarach rewitalizowanych w latach 2015–2024	29
IX. Możliwe źródła finansowania projektów rewitalizacyjnych	37
X. System wdrażania – wybór prawnej formy zarządzającego Programem	41
1. Organizacja procesu wdrażania	41
2. Zasady współpracy pomiędzy sektorem publicznym, społecznym i gospodarczym	42
XI. System monitorowania, ewaluacji i komunikacji społecznej	44
1. Sposoby monitorowania i oczekiwane wskaźniki osiągnięć	44
2. Sposób ewaluacji dokumentu.....	47
3. <i>Public relations</i> Programu Rewitalizacji	48
Spis map	49
Spis tabel	49
Załączniki	50

Wstęp

Przemiany społeczno-gospodarcze na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza wywołane procesem globalizacji oraz transformacją ustrojową i wyzwaniem gospodarki wolnorynkowej spowodowały szereg niekorzystnych zjawisk i procesów na obszarach jednostek samorządu takich jak degradacja tkanki materialnej oraz narastające problemy w sferach społecznej i gospodarczej. W takiej sytuacji szczególnego znaczenia zaczęło nabierać planowanie oraz realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych, obejmujących sferę przestrzenną, społeczną, gospodarczą, środowiskową i kulturową, a tym samym odpowiadających na indywidualny zestaw zidentyfikowanych problemów, czynników i zjawisk kryzysowych występujących na danym obszarze.

Na potrzeby prowadzenia procesu rewitalizacji współfinansowanego środkami Unii Europejskiej, *rewitalizację* należy rozumieć jako: „kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością”¹.

Podstawowym narzędziem tworzącym ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych jest *program rewitalizacji*, który jest inicjowany, opracowany oraz uchwalony przez Radę Gminy na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zm). Jest to „wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji”².

¹ *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, Minister Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 03.07.2015, s. 5.

² *ibid.*, s. 7–8.

Dokument ujmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów współfinansowanych ze środków UE oraz innych publicznych lub prywatnych), ponieważ tylko taka różnorodna konstrukcja warunkuje osiągnięcie zaplanowanych efektów.

Objęcie danego obszaru Programem Rewitalizacji będzie stanowiło podstawę wspierania go poprzez instrumenty i narzędzia dedykowane rewitalizacji (programy unijne i krajowe) lub korzystania z preferencji w innych instrumentach i działaniach sektorowych.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Łagów na lata 2015–2024 (LPR) stanowi spójny dokument strategiczny mający na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego najbardziej zdegradowanych obszarów gminy poprzez przedsięwzięcia kompleksowe (uwzględniające aspekt społeczny, gospodarczy, przestrzenny, środowiskowy i kulturowy), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany.

Niniejszy Program opracowany został zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, wydanych na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 11 *Ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1146 z późn. zm.) oraz z uwzględnieniem zasad polityki przestrzennej zawartych w rozdziale 1.5.4 Umowy Partnerstwa³ i przepisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.⁴ w zakresie zapisów dotyczących rewitalizacji. Ponadto uwzględnia założenia *Ustawy o rewitalizacji* (projekt z dnia 2 lipca 2015 r.).

Dokument składa się z trzech zasadniczych części, a mianowicie: części wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej oraz programowo-wdrożeniowej.

Część wprowadzająca zawiera ogólne informacje dotyczące metodologii opracowania LPR oraz opis zaangażowania społeczności lokalnej w ten proces, a także uwarunkowania zewnętrzne dokumentu, tj. strategiczno-programowe i środowiskowe.

Część diagnostyczno-analityczna obejmuje charakterystykę obecnej sytuacji w Gminie Łagów w sferze przestrzennej, społecznej, gospodarczej, środowiskowej i kulturowej wraz ze skwantyfikowanymi danymi oraz ich analizą, celem identyfikacji problemów i zjawisk kryzysowych oraz delimitacji obszarów zdegradowanych w gminie.

³ *Umowa Partnerstwa, Programowanie perspektywy finansowej 2014–2020*, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 23.05.2014.

⁴ *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006* (Dz. Urz. UE L 347/320 z 20.12.2013).

Część programowo-wdrożeniowa przedstawia najistotniejsze założenia procesu rewitalizacji zdegradowanych obszarów Gminy Łagów w latach 2015–2024, tj.: cel strategiczny rewitalizacji, horyzont czasowy dokumentu, obszary rewitalizacji określone przestrzennie wraz z wizjami wyprowadzenia ich ze stanu kryzysowego i celami do osiągnięcia. Ponadto zostały tutaj zawarte kluczowe i uzupełniające projekty do realizacji oraz system ich wdrażania. Ważnym elementem jest również opracowany system monitoringu skuteczności działań wraz z systemem wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu oraz sposób ewaluacji i komunikacji społecznej dokumentu.

I. Metodologia opracowania dokumentu

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Łagów opracowany został z wykorzystaniem modelu ekspercko-partycypacyjnego, polegającego na możliwie szerokim udziale wszystkich interesariuszy w pracach nad Programem, przy jednoczesnym zaangażowaniu ekspertów zewnętrznych, odpowiadających między innymi za zorganizowanie procesu konsultacji społecznych oraz przygotowanie końcowej wersji dokumentu. Metodologia prac nad LPR obejmowała następujące etapy:

1. Powołanie przez Wójta Gminy Łagów Zespołu ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji na lata 2014–2024 (Zespół ds. LPR), składającego się z 31 członków i przewodniczącej, którą jest Inspektor ds. pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych w Urzędzie Gminy w Łagowie⁵.
2. Zorganizowanie i przeprowadzenie Konferencji inauguracyjnej rozpoczęcie prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Łagów, podczas której mieszkańcy i zaproszeni goście mieli możliwość zapoznać się ze znaczeniem procesu rewitalizacji w rozwoju gminy, zrealizowanymi projektami z innych obszarów tzw. „dobrymi praktykami”, a także możliwościami i zasadami pozyskania dofinansowania na przedsięwzięcia rewitalizacyjne w latach 2014–2020.
3. Przeprowadzenie diagnozy obecnej sytuacji w Gminie Łagów w celu wyznaczenia obszarów zdegradowanych oraz wskazania działań mających na celu ich ożywienie społeczno-gospodarcze, tj.: pozyskanie danych statystycznych i rejestrowych, reprezentatywne badania ankietowe (podczas wszystkich spotkań bezpośrednich z lokalną społecznością oraz na stronie internetowej gminy poprzez stworzenie możliwości wypełnienia kwestionariusza ankiety).
4. Zorganizowanie i przeprowadzenie warsztatów dotyczących budowania założeń Programu Rewitalizacji z udziałem różnych grup lokalnej społeczności reprezentujących sektor publiczny, społeczny i gospodarczy, a mianowicie: dzieci i młodzieży, przedstawiciele instytucji oraz przedsiębiorstw z branży turystycznej, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych.

⁵ Zarządzenie nr 55/14 Wójta Gminy Łagów z dnia 26.06.2014 r. w sprawie powołania Zespołu ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji na lata 2014–2024.

5. Stworzenie bazy pomysłów na projekty w celu umożliwienia interesariuszom rewitalizacji partycypacyjnego współdecydowania o planowanych działaniach, poprzez możliwość składania fiszek projektowych z propozycją projektu do realizacji na terenie zdegradowanych obszarów gminy w latach 2014–2024.
6. Opracowanie i zredagowanie projektu 1.0 Lokalnego Programu Rewitalizacji zgodnie z wypracowanymi ustaleniami przez ekspertów zewnętrznych.
7. Przeprowadzenie konsultacji społecznych projektu dokumentu w formie otwartego spotkania z mieszkańcami i zamkniętego spotkania z Radą Gminy, przedstawicielami gminy, zaproszonymi gośćmi oraz poprzez zamieszczony na stronie internetowej gminy wraz z projektem LPR-u formularz zgłaszania uwag i zastrzeżeń oraz przedstawiania propozycji, tak aby uwzględnić punkt widzenia zarówno głównych beneficjentów tego procesu – mieszkańców, jak i osób odpowiedzialnych za jego realizację zgodnie z całym ustawodawstwem – samorząd lokalny.
8. Przeprowadzenie procedury strategicznej oceny oddziaływania Programu na środowisko wraz z udziałem społeczeństwa na podstawie *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.).
9. Uchwalenie *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łagów na lata 2015–2024* na sesji przez Radę Gminy.

Dokument powstał w wyniku prac Zespołu złożonego z przedstawicieli samorządu, instytucji publicznych, przedsiębiorców i pracowników Urzędu Gminy Łagów, przy współdziale (w postaci wsparcia merytorycznego) ekspertów i specjalistów zewnętrznych, a także mieszkańców gminy, jako głównych interesariuszy procesu rewitalizacji.

II. Nawiązanie do dokumentów strategiczno-programowych

Lokalny Program Rewitalizacji odnosząc się w swych założeniach do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na zdegradowanych obszarach gminy, uwzględnia kontekst innych dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju jednostki), a także dokumentów regulujących działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu subregionalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim. W związku z tym, komplementarność z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność procesu rewitalizacji. Zestawienie tych dokumentów wraz z nawiązaniem do ich założeń przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1 Nawiązanie Lokalnego Programu Rewitalizacji do dokumentów strategiczno-programowych

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie LPR-u do zapisów dokumentu strategiczno-programowego ⁶
POZIOM EUROPEJSKI		
1.	Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	<i>Priorytet III. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.</i> Ponadto, wpływa na osiągnięcie 3 z 5 celów głównych: <i>CEL 1</i> Osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20-64 lata. <i>CEL 4</i> Podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% osób w wieku 30-34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne. <i>CEL 5</i> Wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.
POZIOM KRAJOWY		
2.	Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	<i>Obszar Konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:</i> Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna: <i>Cel 3</i> Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki; Kapitał Ludzki: <i>Cel 6</i> Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”; <i>Obszar Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski:</i> Rozwój regionalny: <i>Cel 8</i> Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych; <i>Obszar Efektywności i sprawności państwa:</i> Kapitał społeczny: <i>Cel 11</i> Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

⁶ Zapis założeń dokumentów przytoczono w niezmienionej formie.

3.	Strategia Rozwoju Kraju 2020	<p><i>Obszar strategiczny:</i> Sprawne i efektywne państwo, <i>Cel 3</i> Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli, <i>kierunek interwencji:</i> rozwój kapitału społecznego.</p> <p><i>Obszar strategiczny:</i> Konkurencyjna gospodarka, <i>Cel 4</i> Rozwój kapitału ludzkiego, <i>kierunki interwencji:</i> zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego.</p> <p><i>Obszar strategiczny:</i> Spójność społeczna i terytorialna, <i>Cel 1</i> Integracja społeczna, <i>kierunki interwencji:</i> zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych.</p>
4.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie	<p><i>Cel główny:</i> Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.</p> <p><i>Cel 2</i> Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).</p>
5.	Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020	<p>Dokument służy osiągnięciu <i>celu głównego</i> i <i>strategicznych kierunków działań</i> dla Polski Wschodniej: Zasoby pracy i jakość kapitału ludzkiego – Przeciwdziałanie wykluczeniu na makroregionalnym rynku pracy, Wzmocnienie potencjału nowoczesnych kadr dla gospodarki opartej na wiedzy.</p>
POZIOM REGIONALNY I SUBREGIONALNY		
6.	Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020	<p><i>Wizja:</i> Świętokrzyskie – region zasobny w kapitał i gotowy na wyzwania.</p> <p><i>Misja:</i> pragmatyczne dążenie do najpełniejszego i innowacyjnego wykorzystania przewag i szans, odwrócenia niekorzystnych tendencji demograficznych oraz podniesienia jakości życia mieszkańców przy jednoczesnej dbałości o stan środowiska.</p> <p><i>Cel strategiczny 1</i> Koncentracja na poprawie Infrastruktury regionalnej.</p> <p><i>Cel strategiczny 2</i> Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego Regionu.</p> <p><i>Cel strategiczny 3</i> Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki Regionu.</p> <p><i>Cel strategiczny 5</i> Koncentracja na rozwoju obszarów wiejskich.</p> <p><i>Cel strategiczny 6</i> Koncentracja na ekologicznych aspektach rozwoju Regionu.</p>
7.	Strategia Badań i Innowacyjności (RIS3). Od absorpcji do rezultatów – jak pobudzić potencjał województwa świętokrzyskiego 2014–2020+	<p><i>CEL STRATEGICZNY RIS3:</i> Do roku 2020 w województwie świętokrzyskim zapanuje kultura sprzyjająca innowacjom, przedsiębiorczości i konkurencyjności, która pomoże stworzyć nowe i trwałe miejsca pracy dla wysoko wykwalifikowanych pracowników oraz wesprze wzrost gospodarczy, który będzie szybszy niż średnia krajowa.</p>
8.	Strategia Rozwoju Powiatu Kieleckiego do 2020	<p><i>Misja:</i> „Podniesienie jakości życia mieszkańców powiatu kieleckiego oraz poprawa standardu usług publicznych poprzez realizowanie polityki zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego z poszanowaniem środowiska naturalnego i racjonalne wykorzystanie walorów kulturowych i turystycznych powiatu”.</p> <p><i>Cel strategiczny I.</i> Rozwój zasobów ludzkich i instytucjonalnych.</p>

		<p><i>Cel strategiczny II.</i> Ochrona i racjonalne wykorzystanie walorów środowiska naturalnego i dóbr kultury.</p> <p><i>Cel strategiczny III.</i> Rozwój gospodarczy oraz rozwój infrastruktury technicznej i społecznej.</p>
POZIOM LOKALNY		
9.	<p>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łagów</p>	<p><i>Celem głównym</i> zagospodarowania przestrzennego gminy Łagów jest osiągnięcie trwale zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego zmierzającego do utrzymania równowagi między koniecznością zachowania cennych walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, a potrzebą wskazania atrakcyjnej oferty terenów pod różne formy zabudowy.</p> <p><i>CELE STRATEGICZNE:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stworzenie podstaw zrównoważonej urbanizacji, w tym rozwoju różnych form przedsiębiorczości opartej na wykorzystaniu lokalnych zasobów (turystyka, agroturystyka, rolnictwo ekologiczne, usługi na rzecz środowiska i rynku miejskiego) oraz wykorzystanie miejscowych zasobów surowców mineralnych. 2. Ochrona i udostępnienie walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych. 3. Wzbudzenie lokalnych inicjatyw rozwoju społeczno-gospodarczego. 4. Minimalizowanie kolizji funkcjonalnych w obrębie stref, obszarów i poszczególnych terenów zabudowy.
10.	<p>Strategia Rozwoju Gminy Łagów na lata 2015–2024</p>	<p><i>WIZJA 2024:</i> Aktywni i przedsiębiorczy mieszkańcy oraz prężnie funkcjonująca strefa inwestycyjna atrybutem turystycznej gminy Łagów.</p> <p><i>MISJA:</i> Zrównoważone wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz potencjału inwestycyjnego Gminy Łagów podnosi jakość życia mieszkańców.</p> <p><i>CEL 1</i> Turystyczna Gmina Łagów.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Dziedzictwo kulturowe i naturalne atrakcją Gór Świętokrzyskich. 1.2. Garncarstwo regionalnym produktem turystycznym. <p><i>CEL 2</i> Gmina Łagów z klimatem przedsiębiorczości.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2.2. Wzrost przedsiębiorczości i aktywności mieszkańców.
11.	<p>Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łagów na lata 2010–2017</p>	<p>Ochrona powierzchni ziemi i gleby – <i>cel:</i> Rekultywacja terenów zdegradowanych.</p> <p>Ochrona przyrody – <i>cele:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Utrzymanie i ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczych. 2. Wdrażanie zieleni urządzonej na terenach rekultywowanych. 3. Tworzenie ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych na terenach cennych przyrodniczo i bogatych krajobrazowo. <p>Ochrona powietrza – <i>cele:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gazyfikacja, wprowadzenie nowych systemów ogrzewania. 2. Edukacja ekologiczna i podnoszenie świadomości społecznej w odniesieniu zagrożeń związanych z zanieczyszczeniem powietrza – głównie dotyczących spalania odpadów komunalnych, opakowań i tworzyw sztucznych w prywatnych paleniskach. 3. Poprawa stanu nawierzchni dróg. <p>Edukacja ekologiczna – <i>cel:</i> systematyczne zwiększanie świadomości ekologicznej społeczeństwa gmin.</p>

12.	Gminna Strategia Rozwiązania Problemów Społecznych z 2008 r.	<p><i>Wizja:</i> W gminie funkcjonuje sprawny system umożliwiający osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.</p> <p><i>Cel główny:</i> Kształtowanie najlepszych warunków rozwoju społeczności lokalnej gminy Łagów.</p> <p><i>Cel operacyjny 1.</i> Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.</p> <p><i>Cel operacyjny 2.</i> Tworzenie warunków do opracowywania i wdrażania programów edukacyjnych, kulturalnych i sportowych.</p> <p><i>Cel operacyjny 3.</i> Tworzenie warunków do eliminowania barier dostępu mieszkańców do edukacji.</p> <p><i>Cel operacyjny 4.</i> Poprawa warunków życia osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych.</p> <p><i>Cel operacyjny 5.</i> Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży.</p> <p><i>Cel operacyjny 6.</i> Zmniejszenie bezrobocia na terenie gminy Łagów oraz aktywizacja osób bezrobotnych.</p> <p><i>Cel operacyjny 7.</i> Poprawa warunków sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny w społeczeństwie.</p> <p><i>Cel operacyjny 8.</i> Przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznej oraz ograniczanie i likwidowanie jej skutków.</p>
-----	---	---

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ww. dokumentów strategiczno-programowych

III. Streszczenie nietechniczne oceny oddziaływania Programu na środowisko

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.) nakłada obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko m.in. dla skutków realizacji dokumentów strategicznych opracowanych przez organy administracyjne.

Zgodnie z art. 47 cytowanej powyżej ustawy *Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Łagów na lata 2015–2024* jest dokumentem, którego projekt, ze względu na charakter i skalę ujętych w nim działań wymaga przeprowadzenia procesu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W ramach przebiegu tego procesu opracowany został dokument *Prognoza Oddziaływania Na Środowisko Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Łagów na lata 2015–2024*. Ma on na celu analizę i ocenę ewentualnych skutków środowiskowych związanych z wdrażaniem Programu, tj. określenie wpływu na poszczególne komponenty środowiska, prawidłowości sposobu uwzględnienia w ocenianym dokumencie interesu środowiska przyrodniczego i kulturowego, a także oddziaływania na zdrowie i życie ludzi.

Prognoza została sporządzona zgodnie z wytycznymi art. 51 ust. 2 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*. Ponadto w myśl art. 53 niniejszej ustawy szczegółowy zakres dokumentu, został wskazany przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach (pismo WPN-II.411.2.2015.ML z dnia 11.02.2015 r.) oraz Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Kielcach (pismo SEV.9022.5.2.2015 z dnia 29.01.2015 r.).

Prognoza umożliwia wskazanie na wczesnym etapie potencjalnych kolizji z obszarami przyrodniczymi, kulturowymi oraz ewentualnych konfliktów społecznych. Ponadto jednym z głównych celów tego opracowania jest przedstawienie rozwiązań mających na celu minimalizację negatywnych oddziaływań, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, jak również ocena potencjalnych zmian w środowisku w przypadku braku realizacji zadań zawartych w Programie. Wyznaczone w dokumencie cele i kierunki działań wpisują się w cele w zakresie ochrony środowiska, ustalone na poziomie międzynarodowym, krajowym i lokalnym.

W Prognozie przedstawiono analizę przewidywanych oddziaływań na środowisko związanych z realizacją zadań rozwojowych. Omówiono wpływ tych działań na następujące elementy środowiska: różnorodność biologiczną, ludność, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, klimat, krajobraz, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne oraz obszary chronione, w tym obszary NATURA 2000. Przeprowadzona analiza wykazała, że przewidywane w ramach Programu działania oddziaływać będą pozytywnie bądź neutralnie na analizowane aspekty. Tylko w pojedynczych przypadkach na etapie realizacji dostrzega się możliwość wystąpienia negatywnych skutków środowiskowych w postaci emisji gazów i pyłów do atmosfery oraz emisji hałasu. Jednak oddziaływania te będą miały charakter krótkotrwały, chwilowy i nie wpłyną w znaczący sposób na pogorszenie się stanu środowiska, w tym zdrowia ludzi. Oddziaływania te mogą być znacznie ograniczone, w zależności od poprawności wykonania projektu, realizacji prac zgodnie z harmonogramem robót i przestrzegania podstawowych zasad dotyczących bezpieczeństwa i jakości robót budowlanych.

W Prognozie przedstawiono najważniejsze propozycje zapobiegania, łagodzenia i propozycję działań rekompensujących negatywny wpływ na środowisko, który może być wywołany realizacją projektu. Należą do nich głównie zadania przyczyniające się do ograniczenia skutków inwestycji na etapie jego realizacji.

Z uwagi na położenie geograficzne Gminy Łagów oraz charakter zadań przewidzianych do realizacji w ramach LPR, w Prognozie wykluczono możliwość wystąpienia oddziaływań transgranicznych.

Szczegółowa analiza w Prognozie wyznaczonych zadań w niniejszym dokumencie wykazała, iż *Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Łagów na lata 2015–2024* zarówno w kontekście oddziaływań bezpośrednich, jak i pośrednich – **nie wpłynie** negatywnie na środowisko.

IV. Diagnoza stanu obecnego w Gminie Łagów

Pełna diagnoza obecnej sytuacji w Gminie Łagów, służąca jednoznacznej i trafnej delimitacji obszarów zdegradowanych oraz zdefiniowaniu dotyczących ich problemów, obejmuje łącznie sferę przestrzenną, społeczną, gospodarczą, środowiskową oraz kulturową (zawarta jest w Załączniku 1 do dokumentu). Takie szerokie rozpoznanie i identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych pozwoli na przygotowanie projektów o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i większym oddziaływaniu.

1. Identyfikacja problemów, czynników i zjawisk kryzysowych

W wyniku przeprowadzonej *Diagnozy obecnej sytuacji w Gminie Łagów*, zidentyfikowano najważniejsze problemy, czynniki i zjawiska kryzysowe na terenie gminy o różnym charakterze i skali oddziaływania. W podziale na poszczególne sfery funkcjonowania, przedstawia je tabela 2.

Tabela 2 Negatywne zjawiska występujące na terenie Gminy Łagów

Lp.	NEGATYWNE ZJAWISKA W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE SFERY
SFERA SPOŁECZNA	
1.	Postępujący proces starzenia się społeczności lokalnej.
2.	Ujemne saldo migracji.
3.	Rosnący ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego.
4.	Niewystarczająca aktywność społeczna w organizacjach pozarządowych.
5.	Wysoki i rosnący udział % osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej.
6.	Rosnące wydatki budżetu gminy na pomoc społeczną i inne zadania z zakresu polityki społecznej.
7.	Niskie poczucie dobra wspólnego i małe zaangażowanie mieszkańców gminy w sprawy lokalne.
8.	Wzrost zagrożenia patologiami społecznymi (uzależnienia, przemoc, ubóstwo itd.).
9.	Brak podmiotów ekonomii społecznej działających na terenie gminy.
10.	Niższy od średniej w powiecie, województwie i kraju odsetek % dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym.
11.	Zmniejszająca się liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach.
12.	Niewystarczająca ilość i dostępność wysokiej jakości usług publicznych.
13.	Wysoki udział % przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji w ogólnej liczbie przestępstw popełnionych na terenie gminy.
14.	Niedostateczna wykrywalność przestępstw.

SFERA GOSPODARCZA	
1.	Wysoki i rosnący udział % osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.
2.	Spadek liczby nowo rejestrowanych przedsiębiorstw.
3.	Niższa liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy w stosunku do średniej powiatu, województwa czy kraju.
4.	Mały udział % przedsiębiorców z branży turystycznej w lokalnej gospodarce.
5.	Brak zinstytucjonalizowanego Centrum lub Biura Obsługi Inwestora.
6.	Brak Inkubatora Przedsiębiorczości.
7.	Niski poziom innowacyjności i wykorzystywania TIK przez przedsiębiorstwa.
8.	Niewystarczająca liczba wysokiej jakości usług biznesowych.
9.	Brak systemu preferencji ekonomicznych dla rozwoju przedsiębiorczości.
10.	Niewystarczający rozwój sfery usług związanych z obsługą ruchu turystycznego w centrum Łagowa.
11.	Niedostosowane kwalifikacje osób bezrobotnych do sytuacji na rynku pracy.
SFERA PRZESTRZENNA	
1.	Wysoki udział % gruntów ornych w strukturze użytków gminy.
2.	Zróżnicowana struktura własności gruntów.
3.	Niewielka powierzchnia gruntów będących własnością gminy.
4.	Niska estetyka zabudowy i występujący lokalnie chaos przestrzenny.
5.	Wzmóżony ruch kołowy, szczególnie tranzytowy w centrum Łagowa.
6.	Zły stan techniczny nawierzchni części dróg.
7.	Niewystarczający stopień wyposażenia gminy w infrastrukturę komunalną.
8.	Brak rezerw mieszkań komunalnych i socjalnych pozostających w dyspozycji gminy.
9.	Niewystarczająca efektywność energetyczna obiektów użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych.
10.	Bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych i starszych.
11.	Brak spójnego systemu ścieżek rowerowych.
12.	Niedostatecznie rozwinięta baza turystyczna, sportowo-rekreacyjna i kulturalna.
SFERA ŚRODOWISKOWA	
1.	Niska emisja zanieczyszczeń pochodzących ze spalania paliw niskiej jakości lub odpadów w paleniskach domowych.
2.	Niezorganizowana emisja pyłów do środowiska i degradacja terenu w związku z działalnością przemysłu wydobywczego.
3.	Niewystarczająca ilość terenów zieleni urządzonej.
4.	Ograniczenia dotyczące możliwości zagospodarowania terenów, wynikające z systemu prawnej ochrony przyrody.
5.	Niedostateczne wykorzystanie zasobu wodnego, tj. rzeki Łagowicy.

6.	Niski udział % wydatków na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w wydatkach budżetu gminy.
SFERA KULTUROWA	
1.	Postępująca degradacja techniczna obiektów zabytkowych.
2.	Zły stan techniczny oraz rozbiórki zabytkowych domów drewnianych i elementów zagród.
3.	Zaniedbany teren dawnego cmentarza żydowskiego.
4.	Niedostatecznie ukształtowany estetyczny krajobraz kulturowy gminy.
5.	Słabe dostosowanie istniejących przestrzeni publicznych do celów kulturalnych.
6.	Niski udział % wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w wydatkach budżetu gminy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Załącznika 1. Diagnoza obecnej sytuacji w Gminie Łagów

V. Raport z konsultacji społecznych – wnioski

Partycypacja społeczna została wpisana w proces rewitalizacji zdegradowanych obszarów Gminy Łagów jako fundament działań na różnych jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie (w tym finansowanie), monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym Programem Rewitalizacji. Ponadto, realizuje *zasadę partnerstwa* wynikającą z art. 5 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013, polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów (w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców, a także ekspertów) w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, a także z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć. Opiera się ona na założeniu, że opinia środowiska lokalnego jest najważniejszym elementem tworzenia dokumentu, który ma stanowić narzędzie do projektowania konkretnych zadań, podejmowanych w celu rozwiązywania problemów i eliminacji niepożądanych zjawisk, a tym samym podnoszących jakość życia mieszkańców terenów zdegradowanych.

Podczas prac nad dokumentem, a w ramach konsultacji społecznych mających na celu zdiagnozowanie obecnej sytuacji na terenie gminy i zbudowanie założeń programowych, przeprowadzone zostało anonimowe badanie ankietowe. Wyniki ankiety pokazały potrzeby i oczekiwania rewitalizacyjne z perspektywy lokalnej społeczności.

Podsumowując zawartą w Załączniku 2 analizę konsultacji społecznych, należy postawić następujące wnioski determinujące rewitalizację na obszarze Gminy Łagów:

1. Najbardziej oczekiwanymi efektami procesu rewitalizacji problemowych obszarów gminy według mieszkańców są: zwiększenie liczby miejsc pracy, rozwój mikro i małej przedsiębiorczości, stworzenie i/lub rozszerzenie bazy turystyczno-rekreacyjnej, poprawa stanu infrastruktury technicznej i drogowej oraz zwiększenie integracji mieszkańców i pobudzenie ich aktywności lokalnej.
2. Priorytetowe działania w zakresie osiągnięcia ww. efektów rewitalizacji powinny koncentrować się na:
 - 1) budowie i/lub remoncie ciągów drogowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą,
 - 2) stworzeniu warunków do rozwoju mikro i małej przedsiębiorczości,

3) rozszerzeniu oferty spędzania czasu wolnego.

Wartością dodaną przeprowadzonych badań jest możliwość skonfrontowania wiedzy o aspektach funkcjonowania gminy przez różne środowiska lokalne, co w konsekwencji doprowadzi do trafniejszej delimitacji obszarów problemowych i będzie stanowiło podstawę uzasadnienia podjętych działań. Ponadto zakłada się, że partycypacyjny model opracowania Programu Rewitalizacji będzie się przekształcał w partycypacyjny model wdrażania, a wokół grupy uczestniczącej w pracach nad dokumentem będą pojawiały się kolejne podmioty lokalne angażujące się w działania rewitalizacyjne.

VI. Metoda delimitacji obszarów zdegradowanych

Delimitacji przestrzennej obszarów wymagających interwencji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dokonano na podstawie wieloczynnikowej analizy ilościowej i jakościowej, opartej na:

1. Identyfikacji występujących na terenie gminy problemów, czynników i zjawisk kryzysowych w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej, środowiskowej oraz kulturowej (Załącznik 1. *Diagnoza obecnej sytuacji w Gminie Łagów*).
2. Wynikach konsultacji społecznych z udziałem wszystkich grup interesariuszy rewitalizacji, tj. na Konferencji i podczas warsztatów oraz poprzez anonimowe badania ankietowe przeprowadzone w trakcie spotkań bezpośrednich oraz na stronie internetowej gminy (Załącznik 2. *Raport z konsultacji społecznych*).

Przy określaniu zasięgu obszarów zdegradowanych wzięte zostały pod uwagę zatwierdzone przez Ministra Infrastruktury i Rozwoju *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, według których *obszar zdegradowany* to „obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy”⁷, natomiast *stan kryzysowy* zdefiniowany został jako „stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- 1) *gospodarczej* – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw;
- 2) *środowiskowej* – w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi bądź stanu środowiska;
- 3) *przestrzenno-funkcjonalnej* – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych;

⁷ *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, s. 6–7.

- 4) *technicznej* – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska”⁸.

Wyżej wymienione kryteria zostały poddane *analizie ilościowej*, pokazującej zmianę wskaźników danych statystycznych w poszczególnych latach i porównanie ich na tle średniej powiatu, województwa, kraju lub/i *analizie jakościowej* charakteryzującej ważne dla rewitalizacji deficyty i walory obszarów, w tym: stan infrastruktury technicznej, zagospodarowanie przestrzenne, wartości kulturowe i ustalenia ochrony konserwatorskiej, stan środowiska przyrodniczego oraz sytuację społeczną i gospodarczą.

Założono jednak, że w okresie wdrożeniowym dokumentu, sytuacja będzie monitorowana i na bieżąco uaktualniana celem umożliwienia objęcia Programem nowych obszarów, bądź wprowadzenia nowych zadań na już istniejące.

⁸ *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, s. 7.

VII. Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji

1. Cel strategiczny i horyzont czasowy dokumentu

Cel strategiczny rewitalizacji na terenie Gminy Łagów do osiągnięcia w perspektywie 2024 roku to:

„Poprawa jakości życia mieszkańców zdegradowanych obszarów Gminy Łagów poprzez ograniczenie wysokiej koncentracji problemów społecznych, gospodarczych, przestrzennych, środowiskowych oraz kulturowych”.

Założono, że Lokalny Program Rewitalizacji będzie dokumentem długookresowym obejmującym lata 2015–2024. Przyjęcie takiego horyzontu czasowego jest zgodne z zaleceniami planistycznymi oraz pozwala na dostosowanie go do wymogów wynikających z perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2014–2020. Z uwagi na wieloletniość obowiązywania Programu przyjęto, że będzie to dokument strategiczny skoncentrowany terytorialnie i komplementarny problemowo, tj. mający przeciwdziałać fragmentaryzacji działań w celu wyprowadzenia wyznaczonych obszarów z sytuacji kryzysowej.

2. Zasięg przestrzenny i charakterystyka obszarów rewitalizacji

Synteza wyników uzyskanych z przeprowadzonych analiz ilościowych i jakościowych obecnej sytuacji w Gminie Łagów, dobra znajomość lokalnych uwarunkowań przez członków Zespołu ds. LPR, a także oczekiwania i potrzeby lokalnej społeczności, doprowadziły do wyodrębnienia dwóch obszarów rewitalizacji na terenie gminy, cechujących się największą kumulacją negatywnych zjawisk i problemów, a jednocześnie o zbliżonym sposobie zagospodarowania oraz podobnym charakterze i pełnionych funkcjach.

Charakterystyka i zasięg przestrzenny poszczególnych obszarów przedstawiony został w tabeli 3.

Tabela 3 Obszary rewitalizacji na terenie Gminy Łagów w latach 2015–2024

OBSZAR I CENTRUM SPOŁECZNO-GOSPODARCZE GMINY ŁAGÓW
Zasięg przestrzenny – granice obszaru
<p>Obszar I usytuowany jest w centralnej części gminy i obejmuje swym zasięgiem m.in. Rynek z przyległymi ulicami, kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła, Gminny Zespół Szkół, w skład którego wchodzi Szkoła Podstawowa, Publiczne Gimnazjum i Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Łagowie, a także inne obiekty użyteczności publicznej.</p>
Mapa obszaru
Mapa 1 Obszar I Centrum społeczno-gospodarcze Gminy Łagów
<i>Źródło: Opracowanie własne</i>
Stan obecny i identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych
<p>Obszar I zlokalizowany w centrum gminy, stanowi strefę działalności administracyjno-usługowej, związanej z bezpośrednim oddziaływaniem ośrodka gminnego. Jednocześnie, z uwagi na najważniejsze znaczenie w rozwoju gminy i spełnianie zasadniczych funkcji centrotwórczych, gromadzi największą liczbę sprzeczności i konfliktów rozwojowych, które prowadzą do jego degradacji technicznej i kumulacji problemów społeczno-gospodarczych.</p>

Centralny fragment tego obszaru stanowi Rynek wraz z przyległymi ulicami. Jego układ przestrzenny to prostokątny plac wraz z siecią rozchodzących się ulic, wzdłuż których usytuowane są ciągi zwartej zabudowy. Po jego dłuższym boku odbywa się ruch komunikacyjny północ-południe (droga wojewódzka nr 756 relacji Starachowice-Nowa Słupia-Łagów-Stopnica). W jego środku znajduje się skwer z zielenią urządzoną oraz Ratusz, który nie pełni już swojej pierwotnej funkcji, a jest miejscem prowadzenia działalności gospodarczej. Wzdłuż dróg i węzłów komunikacyjnych rozwijają się pasma aktywności handlowo-usługowej. Zauważa się jednak mniejszą koncentrację działalności w zachodniej części rynku w porównaniu do jego części wschodniej, dlatego należy podjąć działania mające na celu jej ożywienie gospodarcze. Zabudowa na tym terenie jest w znacznym stopniu nieuporządkowana i chaotyczna, co znacznie obniża estetykę i funkcjonalność tego obszaru, powodując brak atrakcyjnych przestrzeni publicznych dla mieszkańców, sprzyjających integracji i nawiązywaniu kontaktów społecznych. Negatywnym zjawiskiem zaburzającym ład przestrzenny jest występujący na tym terenie brak spójności architektonicznej, przejawiający się zróżnicowaniem gabarytów zabudowy, wysokości, kolorystyki i sposobu wykończenia elewacji, kształtu i nachylenia połaci dachowych itp. W związku z tym, zespoły zabudowy wymagają podjęcia działań dotyczących poprawy ich wyglądu (szczególnie w zakresie elewacji budynków) oraz zwiększenia efektywności energetycznej. Historyczny układ przestrzenny podkreślają zabytkowe domy pochodzące z przełomu XIX i XX w. oraz z początków XX w. oraz zespół zabytkowy kościoła pw. św. Michała Archanioła z XV-XVII w., zlokalizowany w północnej części Rynku. Negatywnym czynnikiem jest również wzmógłony ruch kołowy, szczególnie tranzytowy, powstały w wyniku przecięcia tego obszaru drogą krajową nr 74 Kielce-Lublin. W ścisłym centrum Łagowa występuje również deficyt miejsc parkingowych i brak zintegrowanego systemu parkowania, co utrudnia dalszy rozwój przedsiębiorczości mieszkańców. Na północy zlokalizowane są obiekty użyteczności publicznej, tj. Gminny Zespół Szkół i Ośrodek Zdrowia, remiza Ochotniczej Straży Pożarnej oraz zabudowa wielorodzinna. Zauważa się jednak niedostateczne zagospodarowanie wokół budynków, powodujące brak estetycznych przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności fizycznej i rekreacji oraz wzmocnieniu więzi społecznych przebywających tam osób.

Dużym problemem jest brak odpowiedniej infrastruktury sportowej w postaci boiska wraz z zapleczem. Jest to szczególnie istotne z uwagi na to, że aktywność sportowa jest ważna w życiu mieszkańców gminy i wzrasta zapotrzebowanie na miejsca do treningu, rozgrywek i turniejów, organizacje sportowych zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży. Na terenie gminy od 1979 roku działa Łagowski Klub Sportowy „ŁKS Łagów”, który od 2009 roku jest klubem IV ligowym wraz z 3 drużynami młodzieżowymi. Obecnie baza sportowa znajduje się w budynku Gminnego Zespołu Szkół i korzystają z niej głównie kluby sportowe, ponieważ jej zaplecze jest zbyt małe i nieprzystosowane do większej liczby potencjalnych odbiorców. Sukcesy drużyny ligowej spowodowały, że liczba kibiców uczestniczących w meczach systematycznie wzrasta. W związku

z tym, brakuje odpowiedniej ilości trybun piłkarskich. Istniejące boisko nie spełnia również wymagań technicznych do treningów i organizacji zawodów piłkarskich.

W centrum Łagowa zlokalizowany jest Ośrodek Zdrowia, który świadczy usługi w zakresie opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy. Niestety budynek w którym się mieści, nie spełnia wielu wymagań Ministerstwa Zdrowia dotyczących funkcjonowania zakładów opieki zdrowotnej, takich jak m.in.: konieczność istnienia poczekalni dla pacjentów, oddzielenie poczekalni oraz gabinetów dla dzieci zdrowych i chorych, odpowiednia wielkość gabinetów, miejsce na gabinety specjalistyczne, a także ułatwienia architektoniczne dla osób niepełnosprawnych. Taka sytuacja powoduje brak możliwości rozszerzenia oferty medycznej, szczególnie w zakresie usług specjalistycznych, a tym samym niedostateczną dostępność wysokiej jakości opieki zdrowotnej dla mieszkańców.

Obszar ten charakteryzuje się również kumulacją negatywnych zjawisk społecznych, takich jak bezrobocie czy ubóstwo, ze względu na to, iż występuje tutaj największa koncentracja mieszkańców.

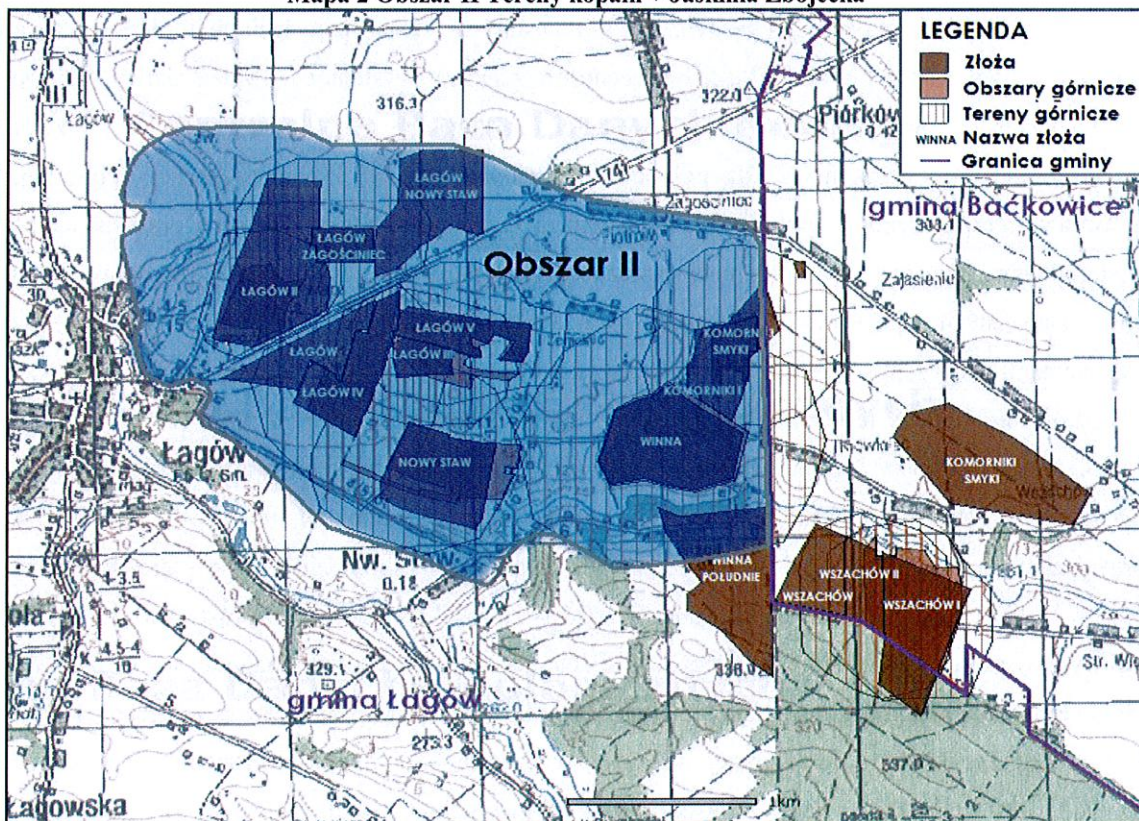
OBSZAR II TERENY KOPALŃ + JASKINIA ZBÓJECKA

Zasięg przestrzenny – granice obszaru

Obszar II obejmuje tereny powierzchniowej eksploatacji złóż surowców mineralnych i działalności związanej z ich eksploatacją na terenie sołectw Łagów, Winna i Nowy Staw.

Mapa obszaru

Mapa 2 Obszar II Tereny kopalń + Jaskinia Zbójcecka

Źródło: Opracowanie własne

Stan obecny i identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych

Na terenie Gminy Łagów występują udokumentowane złoża w różnych kategoriach wapieni dewońskich, dolomitów i piaskowców kwarcytowych. Obecnie są one intensywnie wydobywane metodą odkrywkową w kamieniołomach zlokalizowanych na wschód od głównej miejscowości gminy – Łagowa. Według Państwowej Służby Geologicznej w 2013 r. wydobyte prowadzono w obszarze 6 złóż przedstawionych w tabeli 4.

Tabela 4 Zasoby i wydobyte złóż kopalin na terenie Gminy Łagów według stanu na 31.12.2013 r.

Rodzaj złoża	Nazwa złoża	Zasoby geologiczne bilansowe	Zasoby przemysłowe	Wydobyte
		[tys. t]	[tys. t]	[tys. t]
wapień	Łagów-Nowy Staw	21065	-	-
wapień	Łagów-Zagościniec	5191	4444	56
wapień	Łagów II	54763	949	1256
wapień	Łagów III	6352	-	-
wapień	Łagów IV	15895	11512	304
wapień	Łagów V	8239	2701	712
wapień	Łagów-Piotrów	-	-	-
wapień	Komorniki-Smyki	66692	-	-
dolomit	Komorniki I	9122	749	605
dolomit	Winna	13600	13600	542
dolomit	Winna Południe	33673	-	-
piaskowiec kwarcytowy	Winna Południe	9833	-	-
wapienie i margle	Łagów	22404	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji „Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.XII.2013 r.”, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2014

Eksploatacja surowców narusza warunki przyrodnicze i wywołuje szereg zmian w środowisku naturalnym. Odkrywkowy system wydobywania jakiego występuje na terenie gminy spowodował powstanie przekształceń powierzchni terenu, wyrobisk, hałd odpadów przerobczych i złożowych, niekiedy osuszanie gruntu i zanieczyszczenie wód. Ponadto, taka długa działalność doprowadziła do znacznej degradacji terenu otaczającego poprzez zapylenia i zmiany w strukturze gleb oraz poprzez obniżenie poziomu wód gruntowych. Niekorzystne oddziaływanie dotyczy również zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego i hałasu. Te dwa czynniki są dodatkowo zwiększone wzmożonym transportem, który zawsze towarzyszy tego typu działalności.

W wyniku postępującej działalności wydobywczej złóż surowców mineralnych powstanie szereg terenów poeksploatacyjnych, które po zakończeniu działalności kopalń wymagać będą przeprowadzenia procesu rekultywacji oraz spowodują zmianę ukształtowania terenu oraz krajobrazu z naturalnego na antropogeniczny. Najwłaściwszym kierunkiem działań jest wykorzystanie tych

obszarów na cele turystyczne, rekreacyjne i edukacyjne, gdyż odsłonięty zostanie profil geologiczny o wysokich walorach przyrodniczych i naukowych. Niemniej jednak, zostanie on ustalony przez Starostę Powiatu Kieleckiego właściwą decyzją.

Obok terenów eksploatacyjnych zlokalizowany jest najbardziej wartościowy obszar i element środowiska podlegający ochronie, tj. zespół przyrodniczo-krajobrazowy obejmujący fragment wschodniego zbocza Wąwozu Dule z najważniejszym elementem, jakim jest skałka wapienna z Jaskinią Zbójecką, znajdującą się w górnej części zbocza. Obszar zespołu ma charakter pastwiskowo-łąkowy, jest porośnięty roślinnością zielną, reprezentującą kserotermiczne i wapieniolubne zbiorowiska roślinne. Jaskinia posiada długość ok. 200 m, a jej szata naciekowa jest najciekawsza w rozległej, lecz niskiej Sali Naciekowej. W środku jaskini występuje wartościowy zespół fauny, w tym trylobity, troglokseny, 6 gatunków nietoperzy, a także 2 gatunki pająków.

Nadrzędnym kierunkiem zagospodarowania tego obszaru będzie zachowanie i odtworzenie cennych wartości przyrodniczych i krajobrazowych, ochrona przed wprowadzaniem kolizyjnych form zabudowy oraz zainwestowania towarzyszącego (o charakterze konfliktowym), a także racjonalne udostępnienie turystyczne pod warunkiem zachowania zwiększonych rygorów ochronnych.

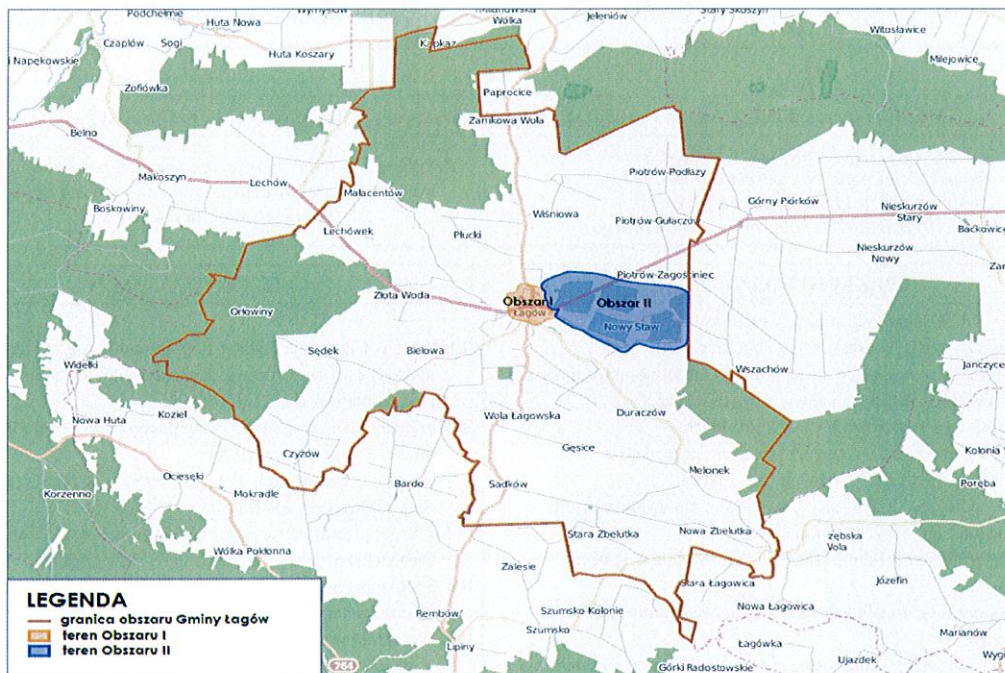
Działalność przestrzenna w obrębie tych terenów podporządkowana będzie intensyfikacji funkcji turystycznej oraz rekreacyjno-edukacyjnej poprzez stworzenie warunków do rozwoju przemysłu turystycznego oraz zbudowanie różnego rodzaju, dostosowanej do potrzeb infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, a także odpowiedniego systemu oznakowania cennych zasobów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.

Zrehabilitowane tereny pokopalniane oraz odpowiednio zagospodarowana Jaskinia Zbójecka wzbogacą krajobraz gminy i poprzez skumulowane działania mogą stać się unikalnym produktem turystycznym na skalę krajową. Ponadto, realizacja zaplanowanych projektów przyczyni się do przeciwdziałania dalszej degradacji tego terenu, ochrony dziedzictwa naturalnego oraz ożywienia społeczno-gospodarczego, a tym samym poprawy jakości życia mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne

3. Mapa obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Łagów

Mapa 3 Zasięg obszarów rewitalizacji w Gminie Łagów

4. Wizje wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanów kryzysowych wraz z celami rewitalizacji

OBSZAR I	OBSZAR II
CENTRUM SPOŁECZNO-GOSPODARCZE GMINY ŁAGÓW	TERENY KOPALŃ + JASKINIA ZBÓJECKA
↓	↓
WIZJE wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanów kryzysowych (planowany efekt rewitalizacji)	
<i>Wzrost aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców gminy w centrum Łagowa, szczególnie wokół tradycji garncarskich opartych o lokalne zasoby dziedzictwa kulturowego i naturalnego.</i>	<i>Rekultywacja zdegradowanych terenów pokopalnianych na obszarze gminy oraz nadanie im nowych funkcji rekreacyjnych i turystycznych.</i>
CELE REWITALIZACJI	CELE REWITALIZACJI
I.1. Zwiększenie funkcjonalności struktury ruchu kołowego, ruchu pieszego i estetyki przestrzeni publicznych. I.2. Poprawa jakości i zwiększenie dostępności do infrastruktury technicznej. I.3. Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji w partnerstwach inicjatyw lokalnych. I.4. Zbudowanie partnerstwa i integracja społeczno-gospodarcza mieszkańców wokół lokalnej tradycji garncarstwa. I.5. Włączenie społecznie i aktywizacja zawodowa grup wykluczonych społecznie lub zagrożonych marginalizacją. I.6. Rozwój przedsiębiorczości mieszkańców, szczególnie w sektorze handlu i usług. I.7. Zachowanie oraz ochrona lokalnego dziedzictwa kulturowego i naturalnego. I.8. Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych i systemu kształcenia. I.9. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego.	II.1. Przeciwdziałanie degradacji i ograniczenie zużycia terenów niezainwestowanych dzięki wykorzystaniu terenów pokopalnianych (tzw. <i>brownfield</i>). II.2. Poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń. II.3. Integracja izolowanych wcześniej terenów w przestrzeni gminy oraz poprawa ich dostępności komunikacyjnej. II.4. Rozwój przemysłu turystycznego bazującego na lokalnych zasobach dziedzictwa kulturowego i naturalnego. II.5. Stworzenie infrastruktury turystycznej i sportowo-rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb mieszkańców i turystów. II.6. Włączenie społeczności lokalnej w rozwój funkcji turystycznej i rekreacyjnej na terenach pokopalnianych.

VIII. Planowane projekty na obszarach rewitalizowanych w latach 2015–2024

W wyniku prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji oraz w oparciu o zasadę partycypacji społecznej, dokonano wyboru 2 projektów podstawowych, tj. niezbędne dla osiągnięcia celów rewitalizacji oraz kierunków działań w ww. sferach, a także 8 projektów uzupełniających – wzmacniających zaplanowane efekty procesu rewitalizacji w odniesieniu do terenu całej gminy. Przedstawiają je tabele 5 i 6.

Tabela 5 Podstawowe projekty rewitalizacyjne zaplanowane do realizacji na terenie Gminy Łagów w latach 2015–2024

PROJEKTY PODSTAWOWE				
Lp.	NAZWA PROJEKTU	LOKALIZACJA	SZACUNKOWA WARTOŚĆ	PARTNERZY
I.	<i>Rewitalizacja centrum Łagowa poprzez stworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców.</i>	OBSZAR I Centrum społeczno-gospodarcze Gminy Łagów	6 mln zł	instytucje publiczne, przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe
PLANOWANE DZIAŁANIA/ZADANIA				ZAKŁADANE WSKAŹNIKI
1. Modernizacja i remont ciągów pieszo-jezdných i wymiana sieci infrastruktury komunalnej. 2. Uporządkowanie zieleni i wzbogacenie układu roślinnego. 3. Wykonanie spójnego systemu elementów małej architektury. 4. Utworzenie stoisk targowych na Rynku, przeznaczonych pod sprzedaż produktów regionalnych bezpośrednio od producentów. 5. Utworzenie zintegrowanego systemu parkowania. 6. Budowa infrastruktury miejsc publicznych dostosowanej do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych. 7. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury ochrony zdrowia oraz pomocy i integracji społecznej wraz z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych. 8. Modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej. 9. Wymiana oświetlenia na energooszczędne z linii napowietrznych na linie ziemne. 10. Stworzenie systemu monitoringu miejsc publicznych. 11. Zagospodarowanie nieużytkowanych terenów przy Gminnym Zespole Szkół i remizie Ochotniczej Straży Pożarnej i nadanie im nowych funkcji poprzez stworzenie strefy sportu, rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców, obejmującej boisko sportowe wraz z odpowiednim zapleczem oraz wykonanie pomostu przy zbiorniku, kładki dla pieszych, altany drewnianej z ławkami				1. Liczba zrewitalizowanych obszarów – 1 szt. 2. Liczba nowych przedsiębiorstw zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach – 3 szt. 3. Ludność mieszkająca na obszarach zrewitalizowanych – ok. 1500 osób 4. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 3 szt.

<p>i ławostołami, siłowni zewnętrznej, skateparku, plac zabaw dla najmłodszych wraz z ogrodzeniem, ciągów komunikacyjnych dla pieszych, oświetlenia, a także montaż ławek, koszy na śmieci, tablicy informacyjnej oraz nasadzenie zieleni.</p> <p>12. Utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości i Aktywności Społecznej.</p> <p>13. Wdrożenie systemu dotacyjnego związanego z powstawaniem podmiotów ekonomii społecznej.</p> <p>14. Organizacja cyklicznego Forum Organizacji Pozarządowych i stworzenie systemu wsparcia dla organizacji pozarządowych.</p> <p>15. Wspieranie młodzieżowych inicjatyw społecznych i uruchomienie mini grantów dla aktywnych.</p> <p>16. Stworzenie systemu stypendialnego dla uczniów osiągających ponadprzeciętne wyniki w nauce, sporcie lub uzdolnionych artystycznie.</p> <p>17. Organizacja prac interwencyjnych i robót publicznych dla osób bezrobotnych, w szczególności długotrwale bezrobotnych.</p> <p>18. Rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, w tym sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych oraz organizowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży.</p> <p>19. Powołanie Forum Przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie Rynku i w jego najbliższej okolicy.</p>	
<p>PROGNOZOWANE REZULTATY I ODNIESIENIE DO PRZYJĘTYCH CELÓW</p>	
<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców z wykorzystaniem niematerialnego dziedzictwa kulturowego związanego z tradycjami Gór Świętokrzyskich, - rozwój mikro i małej przedsiębiorczości (zwłaszcza w sektorze handlu i usług) w centrum społeczno-gospodarczym gminy, - zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego, - zwiększenie dostępności terenów sportowych, rekreacyjnych i wypoczynkowych oraz rozwój wysokiej jakości oferty usług w tym zakresie, - poprawa stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego w centrum Łagowa, - zwiększenie poziomu dochodów uzyskiwanych przez mieszkańców, - rozwój funkcji turystycznej Łagowa. <p>W związku z tym, że jest to przedsięwzięcie o charakterze kompleksowym, tj. łączącym zadania inwestycyjne i społeczne, wpłynie pozytywnie zarówno na proces przekształceń obszaru centrum Łagowa, jak również rozwój społeczno-gospodarczy całej gminy. Z uwagi na interdyscyplinarny charakter, projekt jest zgodny z następującymi celami rewitalizacji:</p> <p>I.1. Zwiększenie funkcjonalności struktury ruchu kołowego, ruchu pieszego i estetyki przestrzeni publicznych.</p> <p>I.2. Poprawa jakości i zwiększenie dostępności do infrastruktury technicznej.</p> <p>I.3. Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji w partnerstwach inicjatyw lokalnych.</p> <p>I.4. Zbudowanie partnerstwa i integracja społeczno-gospodarcza mieszkańców wokół lokalnej tradycji garncarstwa.</p> <p>I.5. Włączenie społeczne i aktywizacja zawodowa grup wykluczonych społecznie lub zagrożonych marginalizacją.</p> <p>I.6. Rozwój przedsiębiorczości mieszkańców, szczególnie w sektorze handlu i usług.</p> <p>I.7. Zachowanie oraz ochrona lokalnego dziedzictwa kulturowego i naturalnego.</p> <p>I.8. Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych i systemu kształcenia.</p> <p>I.9. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego.</p>	

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Łagów na lata 2015–2024

Lp.	NAZWA PROJEKTU	LOKALIZACJA	SZACUNKOWA WARTOŚĆ	PARTNERZY
II.	<i>Rekultywacja zdegradowanych terenów pokopalnianych na terenie Gminy Łagów oraz zagospodarowanie ich na cele turystyczne i rekreacyjne</i>	OBSZAR II Tereny kopalń + Jaskinia Zbójcecka	10 mln zł	instytucje publiczne, kopalnie, przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe
PLANOWANE DZIAŁANIA/ZADANIA				ZAKŁADANE WSKAŹNIKI
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykonanie rekultywacji przygotowawczej polegającej na opracowaniu dokumentacji technicznej i kosztorysowej, szczegółowej inwentaryzacji nieużytków oraz ustalenie kierunku rekultywacji i zagospodarowania. 2. Wykonanie rekultywacji technicznej dotyczącej odbudowy sieci niezbędnych dróg dojazdowych, ukształtowania rzeźby terenu, uregulowania stosunków wodnych, niwelacji terenu, zabezpieczenia stromych urwistych zboczy i skarp, całkowitego lub częściowego odkwaszenia gleb, zasadzenia lub siewu roślin. 3. Wykonanie rekultywacji biologicznej obejmującej odbudowę biologiczną zboczy zwałów i skarp wyrobisk. 4. Uzbrojenie terenu w niezbędną infrastrukturę komunalną. 5. Budowa infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej dostosowanej do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych oraz dzieci i młodzieży. 6. Budowa interaktywnego obiektu edukacyjnego bazującego na tradycji garncarstwa. 7. Zagospodarowanie turystyczne terenu Jaskini Zbójceckiej. 8. Utworzenie szlaku geologicznego wraz z wdrożeniem spójnego systemu edukacyjno-informacyjnego, łączącego m.in. tereny pokopalniane i Jaskinię Zbójcecką. 9. Stworzenie systemu preferencji ekonomicznych do rozwoju przemysłu turystycznego wykorzystującego lokalne zasoby dziedzictwa naturalnego i kulturowego. 10. Organizacja cyklicznych ponadregionalnych wydarzeń kulturalno-promocyjnych bazujących na tradycji garncarstwa. 11. Opracowanie i realizacja programów społecznych, dotyczących włączenia osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych marginalizacją w wykreowanie funkcji turystycznej na obszarach pokopalnianych. 12. Organizacja aktywnych form spędzania czasu wolnego w tym imprez i spotkań integracyjnych, warsztatów i spotkań międzypokoleniowych, wycieczek. 13. Utworzenie systemu wsparcia dla organizacji pozarządowych, których działalność koncentruje się na zachowaniu, ochronie, rozwoju i promowaniu lokalnych tradycji oraz zasobów kulturowych. 				<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba zrewitalizowanych obszarów – 1 szt. 2. Liczba nowych przedsiębiorstw zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach – 3 szt.

PROGNOZOWANE REZULTATY I ODNIESIENIE DO PRZYJĘTYCH CELÓW

Prognozowane rezultaty podjętych działań to:

- adaptacja zdegradowanych terenów do pełnienia nowych funkcji na rzecz społeczności lokalnej,
- poprawa stanu środowiska naturalnego oraz ochrona i promocja dziedzictwa naturalnego,
- zwiększenie poziomu dochodów uzyskiwanych przez mieszkańców,
- rozwój funkcji turystycznej Łagowa.

Jest to przedsięwzięcie kompleksowe, ponieważ łączy w sobie działania o charakterze inwestycyjnym (wpływając pozytywnie na proces przekształceń przestrzennych i funkcjonalnych w gminie) oraz społecznym (budując i wzmacniając kapitał społeczny gminy). Projektowany projekt jest zgodny z następującymi celami rewitalizacji:

II.1. Przeciwdziałanie degradacji i ograniczenie zużycia terenów niezainwestowanych dzięki wykorzystaniu terenów pokopalnianych (tzw. *brownfield*).

II.2. Poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń.

II.3. Integracja izolowanych wcześniej terenów w przestrzeni gminy oraz poprawa ich dostępności komunikacyjnej.

II.4. Rozwój przemysłu turystycznego bazującego na lokalnych zasobach dziedzictwa kulturowego i naturalnego.

II.5. Stworzenie infrastruktury turystycznej i sportowo-rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb mieszkańców i turystów.

II.6. Włączenie społeczności lokalnej w rozwój funkcji turystycznej i rekreacyjnej na terenach pokopalnianych.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 6 Uzupełniające projekty rewitalizacyjne planowane do realizacji na terenie Gminy Łagów w latach 2015–2024

PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE				
Lp.	ZADANIE/DZIAŁANIE	LOKALIZACJA	PARTNERZY	ODNIESIENIE DO PRZYJĘTYCH CEŁÓW
I.	<p><i>Stworzenie edukacyjno-rekreacyjnego szlaku rowerowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą obejmujące m.in.:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) opracowanie koncepcji sieci tras rowerowych łączących m.in. Jaskinię Zbójcecką, zrekultywowane tereny pokopalniane i centrum społeczno-gospodarcze gminy Łagów; 2) budowę systemu ścieżek rowerowych wraz z rekreacyjną infrastrukturą towarzyszącą; 3) uruchomienie systemu wypożyczenia rowerów w centrum Łagowa; 4) połączenie edukacyjnej ścieżki rowerowej z trasą Polski Wschodniej – GreenVelo. 	Obszar Gminy Łagów	instytucje publiczne, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe,	<p>I.1. Zwiększenie funkcjonalności struktury ruchu kołowego, ruchu pieszego i estetyki przestrzeni publicznych.</p> <p>I.7. Zachowanie oraz ochrona lokalnego dziedzictwa kulturowego i naturalnego.</p> <p>II.2. Poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń.</p> <p>II.3. Integracja izolowanych wcześniej terenów w przestrzeni gminy oraz poprawa ich dostępności komunikacyjnej.</p> <p>II.5. Stworzenie infrastruktury turystycznej i sportowo-rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb mieszkańców i turystów.</p> <p>II.6. Włączenie społeczności lokalnej w rozwój funkcji turystycznej i rekreacyjnej na terenach pokopalnianych.</p>
II.	<p><i>Ograniczenie niskiej emisji oraz innych zanieczyszczeń do środowiska naturalnego obejmujące m.in.:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) termomodernizację i zastosowanie odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej i sektorze mieszkaniowym; 2) uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy. 	Obszar Gminy Łagów	instytucje publiczne, mieszkańcy	<p>I.2. Poprawa jakości i zwiększenie dostępności do infrastruktury technicznej.</p> <p>I.7. Zachowanie oraz ochrona lokalnego dziedzictwa kulturowego i naturalnego.</p> <p>II.2. Poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń.</p>
III.	<p><i>Podniesienie jakości kształcenia zawodowego obejmujące m.in.:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) nawiązanie współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami w celu stworzenia zaplecza do odbywania praktyk przez uczniów szkoły zawodowej; 2) doposażenie szkoły w nowoczesny sprzęt i materiały 	OBSZAR I Centrum społeczno-gospodarcze Gminy Łagów	Zasadnicza Szkoła Zawodowa, przedsiębiorcy	<p>I.4. Zbudowanie partnerstwa i integracja społeczno-gospodarcza mieszkańców wokół lokalnej tradycji garncarstwa.</p> <p>I.6. Rozwój przedsiębiorczości mieszkańców, szczególnie w sektorze handlu i usług.</p> <p>I.8. Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych</p>

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Łagów na lata 2015–2024

	<p>dydaktyczne (w tym narzędzia TIK);</p> <p>3) opracowanie i wdrożenie kompleksowej oferty zajęć pozalekcyjnych rozwijających kluczowe kompetencje społeczne połączone z praktyczną nauką zawodu;</p> <p>4) przygotowanie i realizacja innowacyjnych programów nauczania w zakresie kształcenia zawodowego.</p>			<p>i systemu kształcenia.</p> <p>II.4. Rozwój przemysłu turystycznego bazującego na lokalnych zasobach dziedzictwa kulturowego i naturalnego.</p>
IV.	<p><i>Zapewnianie wysokiej jakości kształcenia oraz wychowania przedszkolnego i opieki żłobkowej na terenie Gminy Łagów</i> obejmujące m.in.</p> <p>1) rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, w tym edukacyjno-wychowawczych, doradczych, psychologiczno-pedagogicznych, sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych oraz organizowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży;</p> <p>2) wyposażenie/doposażenie placówek w niezbędny sprzęt i materiały dydaktyczne, w tym narzędzia TIK (zwłaszcza pracowni matematycznych i przyrodniczych w szkołach na wszystkich poziomach kształcenia);</p> <p>3) modernizacja istniejącej infrastruktury do potrzeb i możliwości dzieci w wieku przedszkolnym, a także zwiększenie dostępności miejsc;</p> <p>4) wspomaganie tworzenia i wsparcie funkcjonowania żłobków oraz klubów dziecięcych.</p>	<p>Obszar Gminy Łagów</p>	<p>szkoły, przedszkola, żłobek, mieszkańcy</p>	<p>I.8. Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych i systemu kształcenia.</p>
V.	<p><i>Integracja i aktywizacja społeczności lokalnej w szczególności wokół dziedzictwa Gór Świętokrzyskich</i> obejmująca m.in.:</p> <p>1) organizacja cyklicznego Forum Organizacji Pozarządowych;</p> <p>2) utworzenie Centrum Aktywności Lokalnej;</p> <p>3) wspieranie młodzieżowych inicjatyw społecznych i uruchomienie mini grantów dla aktywnych;</p> <p>4) utworzenie systemu wsparcia dla organizacji pozarządowych, w szczególności tych których działalność koncentruje się na zachowaniu, ochronie,</p>	<p>Obszar Gminy Łagów</p>	<p>mieszkańcy, organizacje pozarządowe, kluby sportowe, instytucje publiczne</p>	<p>I.1. Zwiększenie funkcjonalności struktury ruchu kołowego, ruchu pieszego i estetyki przestrzeni publicznych.</p> <p>I.3. Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji w partnerstwach inicjatyw lokalnych.</p> <p>I.4. Zbudowanie partnerstwa i integracja społeczno-gospodarcza mieszkańców wokół lokalnej tradycji garncarstwa.</p> <p>I.5. Włączenie społeczne i aktywizacja zawodowa grup wykluczonych społecznie lub zagrożonych</p>

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Łagów na lata 2015–2024

	<p>rozwoju i promowaniu lokalnych tradycji i zasobów kulturowych;</p> <p>5) organizacja aktywnych form spędzania czasu wolnego w tym imprez i spotkań integracyjnych, warsztatów i spotkań międzypokoleniowych, wycieczek;</p> <p>6) organizacja cyklicznych ponadregionalnych wydarzeń kulturalno-promocyjnych bazujących na tradycji garncarstwa;</p> <p>7) opracowanie i wdrożenie programów zapobiegających chorobom cywilizacyjnym, upowszechniających aktywny i zdrowy tryb życia;</p> <p>8) stworzenie systemu stypendialnego dla uczniów osiągających ponadprzeciętne wyniki w nauce, sporcie lub uzdolnionych artystycznie.</p>			<p>marginalizacją.</p> <p>I.7. Zachowanie oraz ochrona lokalnego dziedzictwa kulturowego i naturalnego.</p> <p>I.8. Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych i systemu kształcenia.</p> <p>I.9. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego.</p> <p>II.5. Stworzenie infrastruktury turystycznej i sportowo-rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb mieszkańców i turystów.</p> <p>II.6. Włączenie społeczności lokalnej w rozwój funkcji turystycznej i rekreacyjnej na terenach pokopalnianych.</p>
VI.	<p><i>Stworzenie systemu wsparcia przedsiębiorczości mieszkańców obejmujące m.in.:</i></p> <p>1) utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości;</p> <p>2) powołanie Forum Przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie Rynku w Łagowie i w jego najbliższej okolicy;</p> <p>3) organizacja przemysłu turystycznego wykorzystującego zasoby i właściwości gliny kaolin;</p> <p>4) realizacja programów przekwalifikowania osób długotrwale bezrobotnych w porozumieniu z pracodawcami.</p> <p>5) realizacja kursów/szkoleń mających na celu podnoszenie i dostosowywanie kwalifikacji i kompetencji zawodowych do potrzeb rynku pracy.</p>	Obszar Gminy Łagów	przedsiębiorcy (szczególnie z sektora MSP), mieszkańcy	<p>I.1. Zwiększenie funkcjonalności struktury ruchu kołowego, ruchu pieszego i estetyki przestrzeni publicznych.</p> <p>I.2. Poprawa jakości i zwiększenie dostępności do infrastruktury technicznej.</p> <p>I.3. Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji w partnerstwach inicjatyw lokalnych.</p> <p>I.4. Zbudowanie partnerstwa i integracja społeczno-gospodarcza mieszkańców wokół lokalnej tradycji garncarstwa.</p> <p>I.5. Włączenie społeczne i aktywizacja zawodowa grup wykluczonych społecznie lub zagrożonych marginalizacją.</p> <p>I.6. Rozwój przedsiębiorczości mieszkańców, szczególnie w sektorze handlu i usług.</p> <p>II.4. Rozwój przemysłu turystycznego bazującego na lokalnych zasobach dziedzictwa kulturowego i naturalnego.</p>

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Łagów na lata 2015–2024

VII.	<p><i>Włączenie społeczne osób wykluczonych lub zagrożonych marginalizacją</i> obejmujące:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) realizacja programów pomocy i profilaktyki społecznej służących włączeniu społecznemu; 2) organizacja prac interwencyjnych i robót publicznych dla osób bezrobotnych, w szczególności długotrwale bezrobotnych; 3) stworzenie/rozszerzenie wsparcia na rzecz prawidłowego funkcjonowania rodziny (poradnictwo, usługi asystenta rodziny, grupy wsparcia, interwencja kryzysowa, wspomaganie usamodzielnienia); 4) stworzenie systemu dotacyjnego związanego z powstawaniem podmiotów ekonomii społecznej. 	Obszar Gminy Łagów	mieszkańcy, a w szczególności wykluczeni społecznie przedsiębiorcy, instytucje publiczne, organizacje pozarządowe	<p>I.3. Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji w partnerstwach inicjatyw lokalnych.</p> <p>I.4. Zbudowanie partnerstwa i integracja społeczno-gospodarcza mieszkańców wokół lokalnej tradycji garncarstwa.</p> <p>I.5. Włączenie społeczne i aktywizacja zawodowa grup wykluczonych społecznie lub zagrożonych marginalizacją.</p> <p>I.6. Rozwój przedsiębiorczości mieszkańców, szczególnie w sektorze handlu i usług.</p> <p>II.4. Rozwój przemysłu turystycznego bazującego na lokalnych zasobach dziedzictwa kulturowego i naturalnego.</p> <p>II.5. Stworzenie infrastruktury turystycznej i sportowo-rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb mieszkańców i turystów.</p> <p>II.6. Włączenie społeczności lokalnej w rozwój funkcji turystycznej i rekreacyjnej na terenach pokopalnianych.</p>
VIII.	<p><i>Organizacja wysokiej jakości usług publicznych</i> obejmująca m.in.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wprowadzenie elektronicznych usług publicznych z zakresu e-administracji, e-zdrowia, e-edukacji i e-kultury; 2) modernizacja, wyposażenie i dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych obiektów użyteczności publicznej. 	Obszar Gminy Łagów	instytucje publiczne, mieszkańcy	<p>I.1. Zwiększenie funkcjonalności struktury ruchu kołowego, ruchu pieszego i estetyki przestrzeni publicznych.</p> <p>I.2. Poprawa jakości i zwiększenie dostępności do infrastruktury technicznej.</p> <p>I.8. Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych i systemu kształcenia.</p> <p>I.9. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego.</p> <p>II.2. Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń.</p> <p>II.5. Stworzenie infrastruktury turystycznej i sportowo-rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb mieszkańców i turystów.</p>

Źródło: Opracowanie własne

IX. Możliwe źródła finansowania projektów rewitalizacyjnych

W celu zapewnienia spójności, większej synergii i efektywności realizacji projektów rewitalizacyjnych, wskazano różne możliwe źródła ich finansowania w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW):

1. *Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020*, 12.02.2015 (RPO WŚ 2014–2020).
2. *Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020*, 17.12.2014 (PO WER 2014–2020).
3. *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020*, 12.12.2014 (PROW 2014–2020).

Tabela 7 Plan finansowy LPR wraz z możliwymi źródłami finansowania

LP.	NAZWA PROJEKTU	MOŻLIWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	
PROJEKTY KLUCZOWE			
I.	<i>Rewitalizacja centrum Łagowa poprzez stworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców</i>	RPO WŚ 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 6 Rozwój miast, Działanie 6.5 Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich</i>
II.	<i>Rekultywacja zdegradowanych terenów pokopalnianych na terenie Gminy Łagów oraz zagospodarowanie ich na cele turystyczne i rekreacyjne</i>	RPO WŚ 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 6 Rozwój miast, Działanie 6.5 Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich</i>
PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE			
I.	<i>Stworzenie edukacyjno-rekreacyjnego szlaku rowerowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą</i>	RPO WŚ 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 3 Efektywna i zielona energia, Działanie 3.4 Strategia niskoemisyjna, wsparcie zrównoważonej multimedialnej mobilności miejskiej Oś priorytetowa 4 Dziedzictwo naturalne i kulturowe, Działanie 4.5 Ochrona i wykorzystanie obszarów cennych przyrodniczo Oś priorytetowa 7 Sprawne usługi publiczne, Działanie 7.2 Rozwój potencjału endogenicznego jako element strategii terytorialnej dla określonych obszarów</i>

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Łagów na lata 2015–2024

II.	Ograniczenie niskiej emisji oraz innych zanieczyszczeń do środowiska naturalnego	RPO WŚ 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 3</i> Efektywna i zielona energia, <i>Działanie 3.1</i> Wytwarzanie i dystrybucja energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, <i>Działanie 3.3</i> Poprawa efektywności energetycznej z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym i mieszkaniowym <i>Oś priorytetowa 4</i> Dziedzictwo naturalne i kulturowe, <i>Działanie 4.3</i> Gospodarka wodno-ściekowa
		PROW 2014–2020	<i>Działanie M07</i> – Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, 8.2.7.3.2. Gospodarka wodno-ściekowa
III.	Podniesienie jakości kształcenia zawodowego	RPO WŚ 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 7</i> Sprawne usługi publiczne, <i>Działanie 7.4</i> Rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej <i>Oś priorytetowa 8</i> Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo, <i>Działanie 8.5</i> Rozwój i wysoka jakość szkolnictwa zawodowego oraz kształcenia ustawicznego, <i>Poddziałanie 8.5.1</i> Podniesienie jakości kształcenia zawodowego oraz wsparcie na rzecz tworzenia i rozwoju CKZiU, <i>Poddziałanie 8.5.2</i> Realizacja programu stypendialnego skierowanego do uczniów zdolnych szkół kształcenia zawodowego
		PROW 2014–2020	<i>Oś priorytetowa II</i> Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, <i>Działanie 2.15</i> Kształcenie i szkolenie zawodowe dostosowane do potrzeb zmieniającej się gospodarki
IV.	Zapewnianie wysokiej jakości kształcenia oraz wychowania przedszkolnego i opieki żłobkowej na terenie Gminy Łagów	RPO WŚ 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 8</i> . Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo, <i>Działanie 8.1</i> Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego, <i>Poddziałanie 8.1.1</i> Zwiększanie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3 <i>Oś priorytetowa 8</i> . Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo, <i>Działanie 8.3</i> Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, <i>Poddziałanie 8.3.1</i> Upowszechnianie i wzrost jakości edukacji przedszkolnej, <i>Poddziałanie 8.3.2</i> Wsparcie kształcenia podstawowego w zakresie kompetencji kluczowych, <i>Poddziałanie 8.3.3</i> Rozwój edukacji kształcenia ogólnego w zakresie stosowania TIK, <i>Poddziałanie 8.3.4</i> Rozwój szkolnictwa ponadpodstawowego w budowaniu kompetencji kluczowych
		POWER 2014–2020	<i>Oś priorytetowa II</i> Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, <i>Działanie 2.1</i> Równość szans mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym w dostępie do zatrudnienia, rozwoju kariery, godzenia życia zawodowego i prywatnego <i>Oś priorytetowa II</i> Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, <i>Działanie 2.10</i> Wysoka jakość systemu oświaty

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Łagów na lata 2015–2024

V.	<i>Integracja i aktywizacja społeczności lokalnej w szczególności wokół dziedzictwa Gór Świętokrzyskich</i>	RPO WŚ 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 4 Dziedzictwo naturalne i kulturowe, Działanie 4.4 Zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego</i> <i>Oś priorytetowa 8 Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo, Działanie 8.2 Aktywne i zdrowe starzenie się, Poddziałanie 8.2.2 Wsparcie profilaktyki zdrowotnej w regionie</i>
		PROW 2014–2020	<i>Działanie M07 – Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, 8.2.7.3.3. Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej, 8.2.7.3.4. Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele lokalnych produktów</i>
VI.	<i>Stworzenie systemu wsparcia przedsiębiorczości mieszkańców</i>	RPO WŚ 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 2 Konkurencyjna gospodarka/Działanie 2.5 Wsparcie inwestycyjne sektora MŚP</i> <i>Oś priorytetowa 3 Efektywna i zielona energia/Działanie 3.2 Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii w przedsiębiorstwach</i> <i>Oś priorytetowa 8 Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo, Działanie 8.2 Aktywne i zdrowe starzenie się, Poddziałanie 8.2.1 Przeciwdziałanie przedwczesnemu opuszczaniu rynku pracy przez osoby w wieku aktywności zawodowej</i> <i>Oś priorytetowa 8 Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo, Działanie 8.4 Kształcenie ustawiczne osób dorosłych, Poddziałanie 8.4.2 Podnoszenie umiejętności lub kwalifikacji osób dorosłych w obszarze ICT i języków obcych poprzez realizację oddolnych inicjatyw edukacyjnych</i> <i>Oś priorytetowa 10 Otwarty rynek pracy, Działanie 10.2 Działania na rzecz podniesienia aktywności zawodowej osób powyżej 29 roku życia, Poddziałanie 10.2.1 Wsparcie aktywności zawodowej osób powyżej 29 roku życia pozostających bez zatrudnienia</i> <i>Oś priorytetowa 10 Otwarty rynek pracy, Działanie 10.4 Rozwój przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy, Poddziałanie 10.4.1 Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości poprzez zastosowanie instrumentów zwrotnych i bezzwrotnych</i> <i>Oś priorytetowa 10 Otwarty rynek pracy, Działanie 10.5 Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian</i>
		PROW 2014–2020	<i>Działanie M06 – Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej, 8.2.6.3.2. Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej</i>
		POWER 2014–2020	<i>Oś priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.2 Wsparcie na rzecz zarządzania strategicznego przedsiębiorstw oraz budowy przewagi konkurencyjnej na rynku, Działanie 2.14 Rozwój narzędzi dla uczenia się przez całe życie</i>

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Łagów na lata 2015–2024

VII.	Włączenie społeczne osób wykluczonych lub zagrożonych marginalizacją	RPO WŚ 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 9</i> Włączenie społeczne i walka z ubóstwem, <i>Działanie 9.1</i> Aktywna integracja zwiększająca szanse na zatrudnienie <i>Oś priorytetowa 9</i> Włączenie społeczne i walka z ubóstwem, <i>Działanie 9.2</i> Ułatwienie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych, <i>Poddziałanie 9.2.1</i> Rozwój wysokiej jakości usług społecznych <i>Oś priorytetowa 9</i> Włączenie społeczne i walka z ubóstwem, <i>Działanie 9.3</i> Wspieranie ekonomii i przedsiębiorczości społecznej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia, <i>Poddziałanie 9.3.1</i> Wsparcie sektora ekonomii społecznej
		POWER 2014–2020	<i>Oś priorytetowa II</i> Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, <i>Działanie 2.5</i> Skuteczna pomoc społeczna, <i>Działanie 2.6</i> Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych, <i>Działanie 2.9</i> Rozwój ekonomii społecznej
VIII.	Organizacja wysokiej jakości usług publicznych	RPO WŚ 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 7</i> Sprawne usługi publiczne, <i>Działanie 7.1</i> Rozwój e-społeczeństwa, <i>Działanie 7.3</i> Infrastruktura zdrowotna i społeczna, <i>Działanie 7.4</i> Rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej
		POWER 2014–2020	<i>Oś priorytetowa II</i> Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, <i>Działanie 2.18</i> Wysokiej jakości usługi administracyjne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ww. dokumentów

X. System wdrażania – wybór prawnej formy zarządzającego Programem

1. Organizacja procesu wdrażania

Lokalny Program Rewitalizacji jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i plany działań na kilka lat, dlatego ważnym elementem decydującym o skuteczności realizacji jego założeń jest skuteczny i zintegrowany system wdrażania.

Dla zagwarantowania, że przyjęte postanowienia będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostały warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania i weryfikacji. Podmiotem zarządzającym dokumentem będzie Wójt Gminy Łagów przy pomocy Zespołu ds. LPR. W jego skład wchodzi 31 przedstawicieli Urzędu Gminy, instytucji publicznych oraz przedstawicieli przedsiębiorców na czele z kierującą jego pracami przewodniczącą – Inspektorem ds. pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych w Urzędzie Gminy w Łagowie.

Zespół nadzoruje skuteczność i jakość realizacji dokumentu, a do jego kompetencji należy m.in.:

- 1) koordynacja wdrażania poszczególnych zadań w całym okresie realizacji LPR;
- 2) gromadzenie informacji niezbędnych do monitoringu i ewaluacji celów dokumentu;
- 3) zapraszanie do udziału w pracach Zespołu osób spoza jego składu (eksperti, specjaliści i inni).

Przyjęto, że Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Łagów ma formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawiania się nowych problemów oraz wykreowania nowych projektów – będzie on aktualizowany. Projekty odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym okresie wdrożeniowym. Ich konkretni odbiorcy i zakres determinowane będą: aktualnymi warunkami sytuacji społeczno-gospodarczej gminy oraz regionu, potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców obszarów kryzysowych, poziomem zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania, możliwościami budżetu gminy oraz dostępnością środków zewnętrznych.

Realizacja założeń dokumentu odbywać się będzie w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej. Gmina, korzystając z dofinansowania projektów unijnymi środkami finansowymi, jest zobowiązane przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych.

2. Zasady współpracy pomiędzy sektorem publicznym, społecznym i gospodarczym

Wdrażanie projektów rewitalizacyjnych na zdegradowanych obszarach Gminy Łagów nie ma szans powodzenia bez udanej współpracy pomiędzy sektorem społecznym, gospodarczym i publicznym. W związku z tym określenie zasad i sposobów współuczestnictwa wszystkich interesariuszy jest kluczowym elementem osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami społeczności lokalnej, ograniczenia występowania konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania, a także jest podstawą tworzenia się współczesnych form samoświadomości społecznej.

Współpraca międzysektorowa w realizacji zapisów Lokalnego Programu Rewitalizacji odbywać się będzie w kilku zintegrowanych wymiarach:

1. MERYTORYCZNYM – poprzez wspólne podejmowanie decyzji, rozwiązywanie problemów realizowane przede wszystkim na poziomie Zespołu ds. LPR, tj. na zaproszenie przewodniczącego przedstawiciele sektora gospodarczego i społecznego będą każdorazowo brali udział w jego cyklicznych spotkaniach.
2. ORGANIZACYJNYM – polegającym na angażowaniu specyficznych i unikalnych zasobów oraz kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych projektów.
3. FINANSOWYM – opierającym się na współudziale finansowym wszystkich partnerów poprzez zapewnienie wkładu własnego w realizację określonych przedsięwzięć i wykorzystanie koncepcji partnerstwa publiczno-prywatnego.

Partnerstwo trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego, oprócz wspólnego celu, jakim jest wyprowadzenie zdegradowanych obszarów z sytuacji kryzysowej, ma określone podstawowe zasady stanowiące fundament wspólnych działań:

- 1) respektowanie własnych potrzeb, możliwości i dążenie do osiągnięcia kompromisu;
- 2) przejrzystość podejmowanych działań;
- 3) otwarty dialog z mieszkańcami gminy.

Współpraca pomiędzy Partnerami LPR ma na celu:

- wykorzystanie potencjału organizacji oraz społeczności lokalnej poprzez skoordynowanie działań w ramach kilku wspólnych i spójnych projektów akceptowanych i wspieranych przez wszystkich uczestników;
- optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w dyspozycji gminy, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców;
- wsparcie innowacyjności proponowanych rozwiązań, wyrażającą się zastosowaniem nowych podejść do rozwiązywania problemów.

XI. System monitorowania, ewaluacji i komunikacji społecznej

1. Sposoby monitorowania i oczekiwane wskaźniki osiągnięć

Kluczowe znaczenie dla prawidłowej i efektywnej realizacji założeń Programu Rewitalizacji ma system monitoringu skuteczności działań oraz wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu dokumentu.

Bieżącym monitorowaniem, polegającym na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów i realizacji całego Programu, mającym na celu zapewnienie zgodności realizacji projektów z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami, zajmować się będzie Zespół ds. LPR. Jednostka ta odpowiedzialna jest za:

- 1) gromadzenie i analizowanie informacji w układzie przedstawionego w tabeli 8 zestawu wskaźników;
- 2) sporządzenie co najmniej dwóch raportów z realizacji dokumentu i przedstawienie ich do zatwierdzenia Radzie Gminy na sesji;
- 3) opublikowanie wyników sprawozdawczości na stronie internetowej Urzędu Gminy.

Monitorowanie obejmować będzie zarówno finansowe jak i rzeczowe aspekty wdrażania dokumentu. *Monitoring finansowy* dostarczy danych na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystanych źródeł finansowania, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków. *Monitoring rzeczowy* pokaże efekty realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w odniesieniu do całościowej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, które mierzone będą za pomocą corocznych zmian wskaźników przedstawionych w tabeli 8.

Tabela 8 Wskaźniki monitoringowe wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łagów na lata 2015–2024

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość wyjściowa dla Gminy Łagów w 2013 r.	Średnia krajowa dla gmin wiejskich w 2013 r.	Wartość docelowa dla Gminy Łagów w 2023 r.	
1.	Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem*	wiek przedprodukcyjny	18,8**	20,1**	–
		wiek produkcyjny*	63,6**	63,2**	powyżej średniej krajowej w 2023 r.
		wiek poprodukcyjny	17,6**	16,7**	–
2.	Przyrost naturalny na 1000 osób	-2,2**	0,7**	powyżej 0	
3.	Saldo migracji na 1000 osób	-4,6	2,1	powyżej 0	
4.	Odsetek % dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	62,1	60,4	powyżej średniej krajowej w 2023 r.	
5.	Liczba uczniów w szkołach podstawowych na 1000 mieszkańców	59	59	powyżej średniej krajowej w 2023 r.	
6.	Liczba uczniów w gimnazjach na 1000 mieszkańców	35	31	powyżej średniej krajowej w 2023 r.	
7.	Udział % osób korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem	13,7	11,4	poniżej średniej krajowej w 2023 r.	
8.	Kwota świadczeń rodzinnych wypłacanych w danym roku w przeliczeniu na 1 mieszkańca	433	266	poniżej średniej krajowej w 2023 r.	
9.	Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	8,9**	8,3**	poniżej średniej krajowej w 2023 r.	
10.	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców	29**	28**	powyżej średniej krajowej w 2023 r.	
11.	Liczba jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	63	72	powyżej średniej krajowej w 2023 r.	
12.	Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności	617**	735**	min. 90% średniej krajowej w 2023 r.	

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Łagów na lata 2015–2024

12.	Liczba podmiotów na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	97**	116**	min. 90% średniej krajowej w 2023 r.	
13.	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 ludności w wieku produkcyjnym	8**	9**	powyżej średniej krajowej w 2023 r.	
14.	Odsetek mieszkańców korzystających z instalacji w % ogółu ludności	wodociąg	83,8	76,7	powyżej średniej krajowej w 2023 r.
		kanalizacja***	28,5	32,8	–
15.	Kwota udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych stanowiącym dochód budżetu państwa w przeliczeniu na 1 mieszkańca w złotych	241,29	406,28	min. 75% średniej krajowej w 2023 r.	
16.	Kwota udziału w podatku dochodowym od osób prawnych stanowiącym dochód budżetu państwa w przeliczeniu na 1 mieszkańca w złotych	2,02	14,58	min. 50% średniej krajowej w 2023 r.	
17.	Wydatki budżetu na pomoc społeczną i inne zadania z zakresu polityki społecznej na 1 mieszkańca w złotych	717,07	522,48	poniżej średniej krajowej w 2023 r.	
18.	Wydatki budżetu na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska na 1 mieszkańca w złotych	197,93	230,89	powyżej średniej krajowej w 2023 r.	
19.	Wydatki budżetu na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego na 1 mieszkańca w złotych	88,87	109,08	min. 90% średniej krajowej w 2023 r.	
20.	Wydatki budżetu na turystykę na 1 mieszkańca w złotych	5,31	10,56	powyżej średniej krajowej w 2023 r.	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS według stanu na 30.06.2015

* Docelowy udział % w 2023 r. określono tylko dla grupy ludności „w wieku produkcyjnym”, ponieważ ma ona najważniejsze znaczenie dla osiągnięcia założonych celów rewitalizacji na terenie gminy.

** Z uwagi na dostępność dane podano dla 2014 r.

*** Z uwagi na możliwość korzystania przez mieszkańców gminy z przydomowych oczyszczalni ścieków, nie wskazano wartości docelowej dla tego wskaźnika.

Co najmniej dwukrotnie w trakcie obowiązywania dokumentu analizowane będą postępy w realizacji zapisów, celem podjęcia decyzji dotyczącej potrzeby aktualizacji jego założeń. Rada Gminy jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza ma za zadanie:

- 1) akceptację sprawozdań z realizacji LPR przygotowanych przez Zespół ds. LPR, zawierających w szczególności stan osiągnięcia założonych wskaźników;
- 2) analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści dokumentu zgłoszonych zarówno przez Zespół ds. LPR, jak i inicjatywę min. 100 mieszkańców;
- 3) aktualizację Lokalnego Programu Rewitalizacji;
- 4) uwzględnienie zadań zaplanowanych do realizacji przy przyjmowaniu budżetu gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych lub innych dokumentów strategicznych.

2. Sposób ewaluacji dokumentu

Ewaluacja ma na celu poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji w odniesieniu do konkretnych problemów obszaru rewitalizowanego z jednoczesnym uwzględnieniem celu strategicznego podejmowanych działań.

Ocena wszystkich projektów i zadań rewitalizacyjnych zostanie dokonana przy współudziale wszystkich interesariuszy rewitalizacji oraz w oparciu o opracowanie ewaluacji *ex-post*, czyli na zakończenie obowiązywania dokumentu i będzie brała pod uwagę 5 następujących kryteriów ewaluacyjnych:

1. **SKUTECZNOŚĆ** (ang. *effectiveness*) – kryterium pozwalające ocenić, w jakim stopniu osiągnięte zostały cele dokumentu zdefiniowane na etapie planowania.
2. **EFEKTYWNOŚĆ** (ang. *efficiency*) – kryterium pozwalające ocenić poziom „ekonomiczności” zrealizowanych projektów, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów.
3. **UŻYTECZNOŚĆ** (ang. *utility*) – kryterium pozwalające ocenić do jakiego stopnia oddziaływanie Programu odpowiada zdiagnozowanym potrzebom grupy docelowej.
4. **TRAFNOŚĆ** (ang. *relevance*) – kryterium pozwalające ocenić do jakiego stopnia cele programu odpowiadają potrzebom i priorytetem wskazanym w odniesieniu do obszaru rewitalizowanego.
5. **TRWAŁOŚĆ** (ang. *sustainability*) – kryterium pozwalające ocenić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem programu będą nadal widoczne po zakończeniu jego realizacji.

3. Public relations Programu Rewitalizacji

W celu efektywnego i skutecznego wdrożenia zapisów Lokalnego Programu Rewitalizacji ważne jest, aby umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji, a tym samym zapewnić skuteczną metodę komunikacji społecznej, czyli przekazywania danych do otoczenia.

Podmiotem, który ma za zadanie prowadzić i nadzorować promocję Lokalnego Programu Rewitalizacji, a w jej ramach również promocję wszystkich projektów i zadań inwestycyjnych będzie Zespół ds. LPR we współpracy z Urzędem Gminy w Łagowie. Jednostki te mają za zadanie zapewnić powszechny dostęp do bieżących informacji na temat prowadzonych przedsięwzięć, tj. o zakresie i wymiarze pozyskanego dofinansowania zewnętrznego dla poszczególnych projektów, a także rezultatach działań na poziomie konkretnych obszarów zdegradowanych oraz całej gminy. Ponadto, odpowiedzialność za upowszechnianie bieżących informacji na temat poszczególnych działań rewitalizacyjnych spoczywa również na partnerach realizowanych przedsięwzięć. Jeśli projekty będą współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, wówczas promocja tychże przedsięwzięć będzie się odbywać zgodnie z wytycznymi właściwych instytucji w tym zakresie.

Dla zapewnienia efektywnej współpracy z partnerami procesu rewitalizacji wykorzystywane będą następujące narzędzia komunikacji:

- 1) strona internetowa Urzędu Gminy wraz z pocztą elektroniczną komórki odpowiedzialnej za kontakt z lokalną społecznością w sprawie rewitalizacji;
- 2) lokalne media;
- 3) spotkania Zespołu ds. LPR wraz z przedstawicielami kluczowych dla rewitalizacji zdegradowanych obszarów gminy partnerów z sektora społecznego i gospodarczego oraz ekspertami i specjalistami zewnętrznymi;
- 4) spotkania informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami, w szczególności z obszarów zdegradowanych, organizowane w miarę postępu prac rewitalizacyjnych.

Celem działań związanych z promocją dokumentu jest dotarcie do jak najszerszej grupy beneficjentów – mieszkańców, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców, a także instytucji publicznych mogących stać się partnerami w realizacji określonych zadań.

Spis map

Mapa 1 Obszar I Centrum społeczno-gospodarcze Gminy Łagów.....	22
Mapa 2 Obszar II Tereny kopalń + Jaskinia Zbójecka.....	24
Mapa 3 Zasięg obszarów rewitalizacji w Gminie Łagów	27

Spis tabel

Tabela 1 Nawiązanie Lokalnego Programu Rewitalizacji do dokumentów strategiczno-programowych	8
Tabela 2 Negatywne zjawiska występujące na terenie Gminy Łagów	14
Tabela 3 Obszary rewitalizacji na terenie Gminy Łagów w latach 2015–2024.....	22
Tabela 4 Zasoby i wydobycie złóż kopalin na terenie Gminy Łagów według stanu na 31.12.2013 r.....	25
Tabela 5 Podstawowe projekty rewitalizacyjne zaplanowane do realizacji na terenie Gminy Łagów w latach 2015–2024	29
Tabela 6 Uzupełniające projekty rewitalizacyjne planowane do realizacji na terenie Gminy Łagów w latach 2015–2024	33
Tabela 7 Plan finansowy LPR wraz z możliwymi źródłami finansowania.....	37
Tabela 8 Wskaźniki monitoringowe wdrażania <i>Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łagów na lata 2015–2024</i>	45

Załączniki

Załącznik 1. *Diagnoza obecnej sytuacji w Gminie Łagów*

Załącznik 2. *Raport z konsultacji społecznych*

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY ŁAGÓW

mgr Marek Bartkiewicz

Diagnoza obecnej sytuacji w Gminie Łagów

Załącznik 1 *do Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łagów* *na lata 2015–2024*

INICJATYWAŁOKALNA.PL

Lipiec 2015

Spis treści

Wstęp.....	3
1. Sfera przestrzenna.....	4
1.1. Struktura funkcjonalno-przestrzenna.....	4
1.2. Własność gruntów i budynków	5
1.3. Infrastruktura techniczna i mieszkalnictwo.....	6
1.4. Identyfikacja problemów, czynników i zjawisk kryzysowych.....	8
2. Sfera społeczna	9
2.1. Struktura demograficzna i społeczna/trendy	9
2.2. Edukacja i wychowanie przedszkolne.....	12
2.3. Sektor pozarządowy	13
2.4. Bezpieczeństwo publiczne.....	14
2.5. Pomoc społeczna	17
2.6. Identyfikacja problemów, czynników i zjawisk kryzysowych.....	20
3. Sfera gospodarcza.....	21
3.1. Struktura podstawowych branż gospodarki na terenie gminy.....	21
3.2. Struktura podmiotów gospodarczych i zatrudnienia	22
3.3. Identyfikacja problemów, czynników i zjawisk kryzysowych.....	24
4. Sfera środowiskowa.....	25
4.1. Uwarunkowania ochrony środowiska	25
4.2. Identyfikacja problemów, czynników i zjawisk kryzysowych.....	28
5. Sfera kulturowa.....	29
5.1. Granice stref ochrony konserwatorskiej.....	29
5.2. Identyfikacja problemów, czynników i zjawisk kryzysowych.....	30
Spis tabel	31
Spis wykresów.....	31
Bibliografia.....	33

Wstęp

Pełna diagnoza obecnej sytuacji w Gminie Łagów służąca jednoznacznej i trafnej delimitacji zdegradowanych obszarów na terenie gminy oraz zdefiniowaniu dotyczących ich problemów, obejmuje łącznie sferę przestrzenną, społeczną, gospodarczą, środowiskową oraz kulturową. W jej ramach wykonana została *analiza ilościowa i jakościowa* pozyskanych danych Głównego Urzędu Statystycznego, z uwzględnieniem kryteriów definiujących negatywne zjawiska w *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*¹. Sporządzona została także charakterystyka ważnych dla rewitalizacji deficytów i walorów obszarów, obejmująca m.in. stan infrastruktury technicznej i mieszkalnictwa, zagospodarowanie przestrzenne, wartości kulturowe i ustalenia ochrony konserwatorskiej, stan środowiska przyrodniczego oraz sytuację społeczną i gospodarczą.

¹ *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, Minister Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 03.07.2015, s. 6–7.

1. Sfera przestrzenna

1.1. Struktura funkcjonalno-przestrzenna

Podstawowym dokumentem określającym politykę zagospodarowania przestrzennego gminy jest *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łagów* – po uchwalonych zmianach w 2010 roku². Uwzględniając uwarunkowania rozwoju oraz specyfikę Gminy Łagów dokument wyróżnia trzy główne strefy, obejmujące obszary o zbliżonym sposobie zagospodarowania oraz podobnym charakterze ustanowionych reżimów ochronnych³:

1. *Strefa działalności administracyjno-usługowej*, związana z bezpośrednim oddziaływaniem ośrodka gminnego i charakteryzująca się największą ekspansją procesów urbanizacyjnych. Nadrzędnym kierunkiem polityki przestrzennej w tej strefie jest racjonalne rozmieszczenie różnych form zabudowy z jednoczesnym respektowaniem standardów środowiskowych i zasad ładu przestrzennego, harmonijne kształtowanie oraz wyznaczanie miejsc integracji społecznej i aktywności gospodarczej, rozbudowa infrastruktury technicznej oraz dalsza estetyzacja obiektów publicznych i ich otoczenia. Działania te winny być prowadzone w nawiązaniu do lokalnych tradycji i stylu zabudowy przy zastosowaniu rodzimych materiałów budowlanych.
2. *Strefa intensyfikacji działalności usługowej i przemysłowej*, wyodrębniona w oparciu o ukształtowany trend lokalizacji działalności przemysłu wydobywczego: istniejąca kopalnia dolomitów „WINNA” oraz wapieni dewońskich „Nowy Staw”, „Łagów II”, „Łagów IV” i „Łagów V”, a także przewidywane do eksploatacji nowe tereny złóż surowców mineralnych. Wyznaczono tu również obszary działalności gospodarczej o charakterze produkcyjnym i usługowym z dopuszczeniem uciążliwszych funkcji oraz z możliwością lokalizacji zabudowy związanej z obsługą ww. działalności, pod warunkiem zachowania jej odpowiednich parametrów.
3. *Strefa krajobrazowo-turystyczna*, obejmująca najbardziej wartościowe obszary i elementy dziedzictwa naturalnego. Nadrzędnym kierunkiem zagospodarowania tych terenów jest zachowanie oraz odtworzenie cennych wartości przyrodniczych i krajobrazowych, ochrona przed wprowadzaniem kolizyjnych form zabudowy oraz zainwestowania towarzyszącego (o charakterze konfliktowym), a także racjonalne

² *Studium uwarunkowania i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łagów – Uchwała Nr LIII/293/2010 Rady Gminy Łagów z dnia 18 stycznia 2010 r. w sprawie zmiany Studium uwarunkowania i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łagów.*

³ jw.

udostępnienie turystyczne pod warunkiem zachowania zwiększonych rygorów ochronnych.

Strukturę użytkowania gruntów na terenie gminy przedstawia tabela 1. Wynika z niej, że dominującym typem zagospodarowania przestrzeni są grunty orne o powierzchni 6 052,3 ha, które stanowią ponad 57% ogółu. Znaczącą rolę w gminie odgrywają również lasy, zajmujące 2 706,27 ha, tj. ponad 25% całkowitej powierzchni. Zauważa się znikomy udział wód w strukturze gruntów, wynoszący 3,13 ha, co stanowi 0,03% obszaru.

Tabela 1 Struktura użytkowania gruntów w Gminie Łagów w 2013 r.

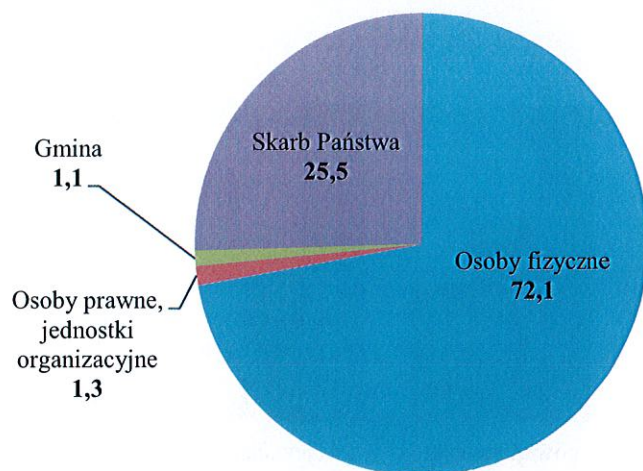
RODZAJ GRUNTÓW	POWIERZCHNIA		
	Jednostka miary	ha	%
	Tereny zabudowane	Mieszkaniowe	248,41
Przemysłowe		135,85	1,28
Inne		59,71	0,57
Użytki rolne	Grunty orne	6 052,3	57,32
	Sady	148,46	1,41
	Łąki	650,58	6,16
	Pastwiska	406,02	3,84
	Nieuzytki	148,84	1,41
	Wody	3,13	0,03
	Lasy	2 706,27	25,63
SUMA	10 559,57	100	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Łagowie

1.2. Własność gruntów i budynków

Zróznicowana struktura własnościowa gruntów na terenie gminy jest jednym z czynników utrudniających przeprowadzenie procesu rewitalizacji, ponieważ wymaga podjęcia działań skutkujących osiągnięciem kompromisu pomiędzy oczekiwaniami i potrzebami różnych grup interesariuszy. Z analizy przedstawionego poniżej wykresu 1, a także biorąc pod uwagę strukturę własności gruntów wynika, że największy odsetek gruntów na terenie gminy znajduje się w posiadaniu osób fizycznych (72,1%) oraz Skarbu Państwa (25,5%), tj. łącznie ok. 97%. Gmina, jako jednostka samorządu terytorialnego jest właścicielem zaledwie 1,1% całkowitej powierzchni, co znacznie utrudnia podjęcie działań rewitalizacyjnych i wymaga zaangażowania w zbudowanie partnerstw projektowych.

Wykres 1 Struktura własności gruntów na terenie Gminy Łagów w 2013 r. (%)

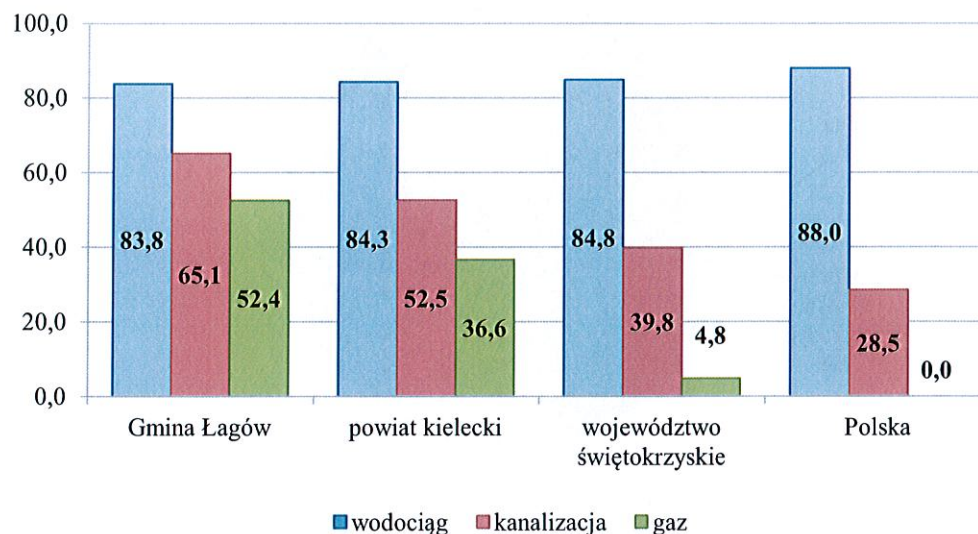
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Łagowie

1.3. Infrastruktura techniczna i mieszkalnictwo

Infrastruktura techniczna gminy oraz zasoby i warunki mieszkaniowe determinują w znacznym stopniu jakość życia mieszkającej na tym terenie ludności. Wyposażenie gminy w infrastrukturę techniczną w sensie jej struktury, lokalizacji, jakości i dostępności ma silny wpływ na rozwój jednostki samorządu oraz stanowi jeden z podstawowych czynników kształtujących jej atrakcyjność i konkurencyjność. Przesądza również o kosztach inwestycyjnych rewitalizacji danego obszaru. Im wyższy jest stopień rozwoju infrastruktury technicznej, tym lepsze są warunki do przeprowadzenia zaplanowanych w jej zakresie zadań.

Stan wyposażenia Gminy Łagów w wodociągi, kanalizację i sieć gazową, czyli urządzenia techniczne zorganizowane w komunalnych systemach sieciowych, określa odsetek mieszkańców korzystających z instalacji w odniesieniu do ogółu ludności gminy. Wskaźnik ten przedstawia wykres 2.

Wykres 2 Odsetek mieszkańców korzystających z instalacji w odniesieniu % do ogółu ludności Gminy Łagów w 2013 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Sytuację w zakresie mieszkalnictwa na terenie Gminy Łagów przedstawiają wskaźniki zawarte w tabeli 2.

Tabela 2 Wskaźniki mieszkaniowe dla Gminy Łagów w 2013 r.

Wskaźnik mieszkaniowy	Gmina Łagów	powiat kielecki	województwo świętokrzyskie	Polska
Liczba mieszkań na 1000 osób	290	279	341	360
Powierzchnia użytkowa w m ² na 1 osobę	22,6	24,4	25,1	26,3
Liczba dodatków mieszkaniowych na 1000 osób	4	14	75	127
Kwota dodatków mieszkaniowych w zł na 1 mieszkańca	0,93	2,08	13,06	25,52

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

1.4. Identyfikacja problemów, czynników i zjawisk kryzysowych

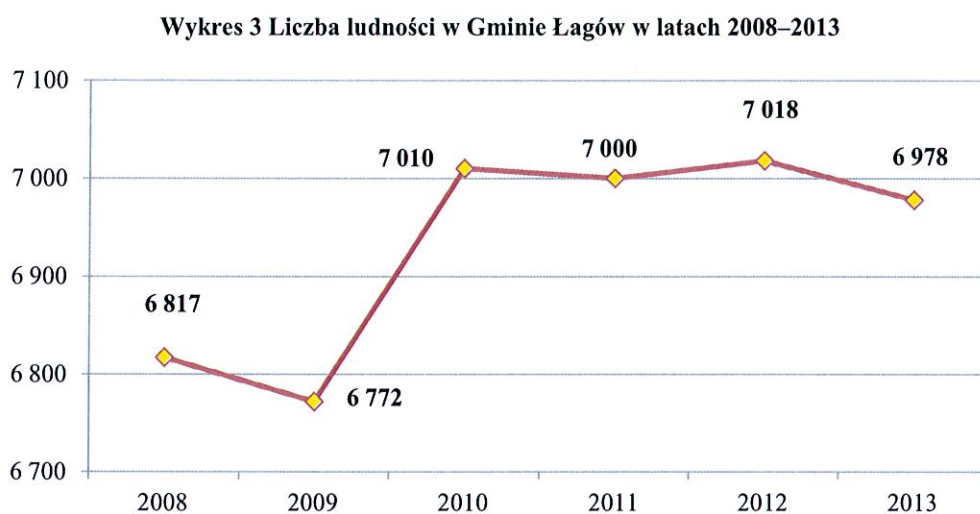
Analizując sferę przestrzenną gminy, można zidentyfikować następujące problemy, czynniki i zjawiska kryzysowe:

1. Wysoki udział % gruntów ornych w strukturze użytków gminy.
2. Zróżnicowana struktura własności gruntów.
3. Niewielka powierzchnia gruntów będących własnością gminy.
4. Niska estetyka zabudowy i występujący lokalnie chaos przestrzenny.
5. Wzmożony ruch kołowy, szczególnie tranzytowy w centrum Łagowa.
6. Zły stan techniczny nawierzchni części dróg.
7. Niewystarczający stopień wyposażenia gminy w infrastrukturę komunalną.
8. Brak rezerw mieszkań komunalnych i socjalnych pozostających w dyspozycji gminy.
9. Niewystarczająca efektywność energetyczna obiektów użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych.
10. Bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych i starszych.
11. Brak spójnego systemu ścieżek rowerowych.
12. Niedostatecznie rozwinięta baza turystyczna, sportowo-rekreacyjna i kulturalna.

2. Sfera społeczna

2.1. Struktura demograficzna i społeczna – trendy

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na 2013 rok, stan ludności w Gminie Łagów zgodnie z faktycznym miejscem zamieszkania wynosił ogółem 6 978 osób, w tym 3 565 mężczyzn i 3 413 kobiet. Liczba ludności w gminie w latach 2010–2013 kształtowała się na tym samym poziomie, z nieznaczną tendencją spadkową w roku 2013, co przedstawia wykres 3.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik udziału ludności według ekonomicznych grup wiekowych w stosunku % do ludności ogółem pokazuje, że mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym stanowią 19,3%, w wieku produkcyjnym 63,4%, natomiast w wieku poprodukcyjnym 17,3%. W ciągu kilku następnych lat będzie można zauważyć tendencję wzrostową liczby osób, które przekroczą potencjalny wiek zdolności do pracy, co w perspektywie długoterminowej wskazuje na postępujący proces starzenia się ludności. Oczywistym jest negatywny wpływ tego zjawiska na przyszłościowe możliwości sektora gospodarczego gminy. Potwierdza to również wskaźnik obciążenia demograficznego, dotyczący liczby osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającej na każde 100 osób w wieku produkcyjnym, który wynosił 58 osób w 2013 roku. Pozwala on zakładać dalsze pogorszenie proporcji między liczbą osób w wieku produkcyjnym, a nieprodukcyjnym.

Przyrost naturalny w Gminie Łągów w ciągu ostatnich sześciu lat podlegał dynamicznym zmianom, co przedstawiono w tabeli 3. Zgodnie z zawartymi w niej danymi, począwszy od 2012 roku, wskaźnik ten kształtuje się na poziomie ujemnym i wykazuje dalszą niekorzystną tendencję spadkową.

Tabela 3 Ruch naturalny ludności w Gminie Łągów w latach 2008–2013

Rok	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny na 1000 osób
2008	72	94	-3,1
2009	73	93	-2,9
2010	95	86	1,3
2011	75	70	0,7
2012	77	83	-0,9
2013	63	75	-1,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dynamika liczby ludności gminy kształtowana jest w dużej mierze przez ruchy migracyjne na pobyt stały, które zestawiono w tabeli 4.

Tabela 4 Saldo migracji na pobyt stały ludności w Gminie Łągów w latach 2008–2013

Migracje	Rok					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Zameldowania z miast	24	19	12	23	20	8
Zameldowania ze wsi	23	15	22	33	20	27
Zameldowania z zagranicy	3	1	1	0	1	0
Ogółem	50	35	35	56	41	35
Wymeldowania do miast	45	32	26	37	27	35
Wymeldowania na wieś	43	32	22	34	25	31
Wymeldowania za granicę	3	2	0	0	0	1
Ogółem	91	66	48	71	52	67
Saldo migracji na 1000 osób	-6,0	-4,6	-1,9	-2,1	-1,6	-4,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Saldo migracji, czyli różnica między napływem (imigracja), a odpływem (emigracja) ludności z obszaru Gminy Łągów w latach 2008–2013 wskazuje na znacznie rosnącą tendencję odpływu ludności.

Liczbę ludności w podziale na poszczególne miejscowości według stanu na 2014 rok przedstawia tabela 5. Wynika z niej, że największa koncentracja ludności występuje na terenie miejscowości Łagów, która stanowi centrum społeczno-gospodarcze gminy oraz położonej w jej pobliżu Woli Łagowskiej, gdzie zlokalizowane jest targowisko.

Tabela 5 Podział ludności zamieszkującej Gminę Łagów na poszczególne miejscowości według stanu na 31.10.2014 r.

Lp.	Nazwa miejscowości	Liczba ludności	Udział %
1.	Czyżów	353	5,02
2.	Duraczów	90	1,28
3.	Gęsice	243	3,47
4.	Lechówek	389	5,55
5.	Łagów	1 602	22,85
6.	Małacentów	62	0,88
7.	Melonek	101	1,44
8.	Nowa Zbelutka	215	3,07
9.	Nowy Staw	168	2,40
10.	Piotrów-Gułaczów	246	3,51
11.	Piotrów-Podłazy	237	3,38
12.	Piotrów-Porębiska	226	3,22
13.	Piotrów-Zagościniec	161	2,30
14.	Płucki	298	4,25
15.	Ruda	59	0,84
16.	Sadków	437	6,23
17.	Sędek	327	4,66
18.	Stara Zbelutka	468	6,68
19.	Winna	43	0,61
20.	Wiśniowa	142	2,03
21.	Wola Łagowska	536	7,65
22.	Zamkowa Wola	344	4,91
23.	Złota Woda	264	3,77
SUMA		7011	100,00

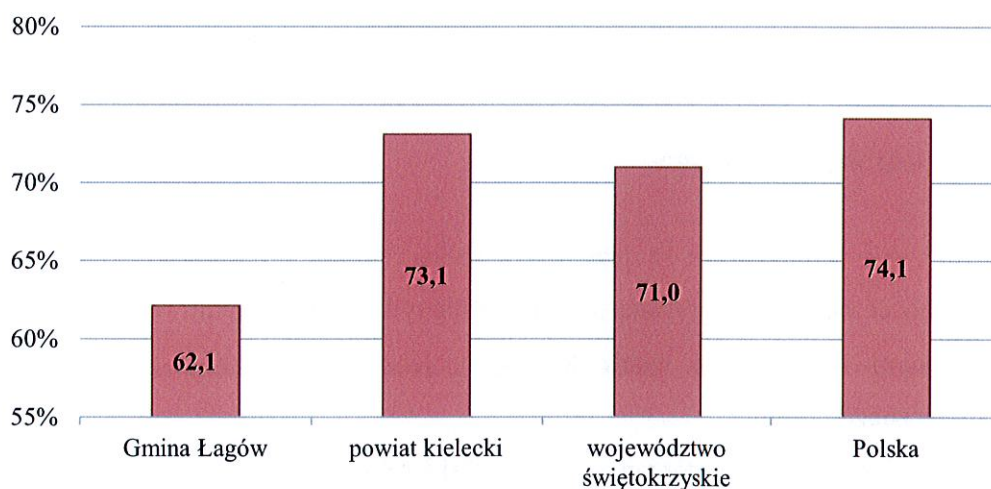
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Łagowie

2.2. Edukacja i wychowanie przedszkolne

Edukacja rozumiana jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy i umiejętności, pełni zasadniczą rolę w podniesieniu jakości zasobów ludzkich, a tym samym rozwiązywaniu problemów występujących na zdegradowanych obszarach gminy. Niski poziom wykształcenia, wyraźny deficyt kwalifikacji i wysoki wskaźnik przerywania kształcenia mieszkańców kwalifikuje dany teren do podjęcia działań rewitalizacyjnych. W związku z tym istotne jest, aby lokalna społeczność miała równy dostęp do edukacji przez całe życie i usługa ta świadczona była na wysokim poziomie.

Ważnym wskaźnikiem pokazującym dostęp do wysokiej jakości usługi publicznej w zakresie wychowania przedszkolnego jest odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie gminy (odsetek ten przedstawiono na wykresie 4).

Wykres 4 Odsetek % dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w Gminie Łągów w 2013 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z wykresu 4 wynika, że odsetek % dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym kształtował się w gminie na dużo niższym poziomie niż w powiecie, województwie czy kraju. Świadczy to o niedostatecznym dostępie do wysokiej jakości usług publicznych w tym zakresie na terenie gminy.

O stanie edukacji świadczy również liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach na 1000 mieszkańców. Liczba ta systematycznie maleje, co świadczy o zmniejszającym się kapitale społecznym gminy (tabela 6).

Tabela 6 Liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach na 1000 mieszkańców Gminy Łagów w latach 2008–2013

Rok	Liczba uczniów na 1000 mieszkańców	
	Szkoły podstawowe	Gimnazja
2008	72	50
2009	69	47
2010	63	41
2011	61	40
2012	56	38
2013	56	38

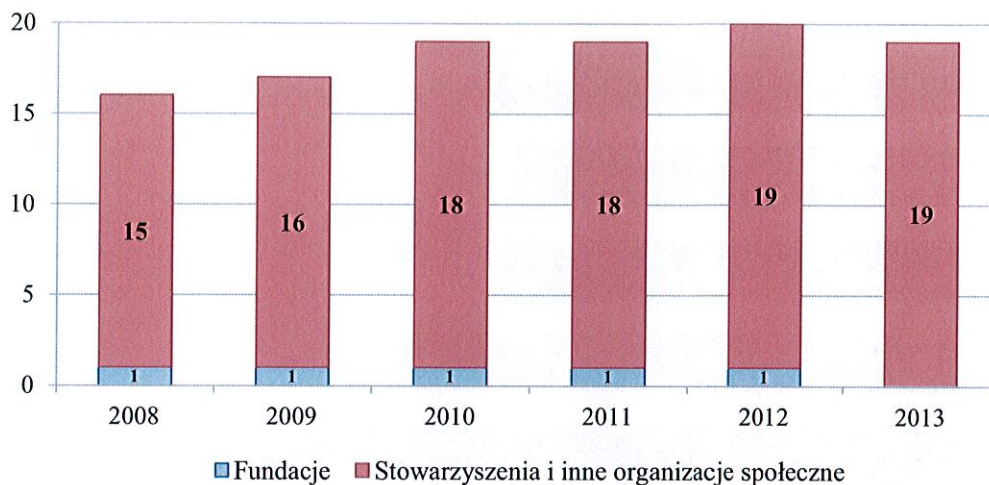
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

2.3. Sektor pozarządowy

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego oraz jedną z form aktywności lokalnej. Odgrywają ważną rolę nie tylko w umacnianiu więzi społecznych i organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają możliwości rozwoju społecznego gminy.

Według danych GUS na terenie gminy w 2013 roku funkcjonowało 19 stowarzyszeń i innych organizacji społecznych o różnym profilu działalności. Wykres 5 wskazuje na to, że ich liczba na przestrzeni ostatnich sześciu lat utrzymuje się na tym samym poziomie, z nieznacznym spadkiem w 2013 roku (likwidacja jedynej funkcjonującej na tym terenie fundacji). Zauważa się jednak brak aktywności i współuczestnictwa tych organizacji w dotychczasowym realizowaniu przedsięwzięć rewitalizacyjnych na terenie gminy.

Wykres 5 Liczba organizacji pozarządowych na terenie Gminy Łagów w latach 2008–2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

2.4. Bezpieczeństwo publiczne

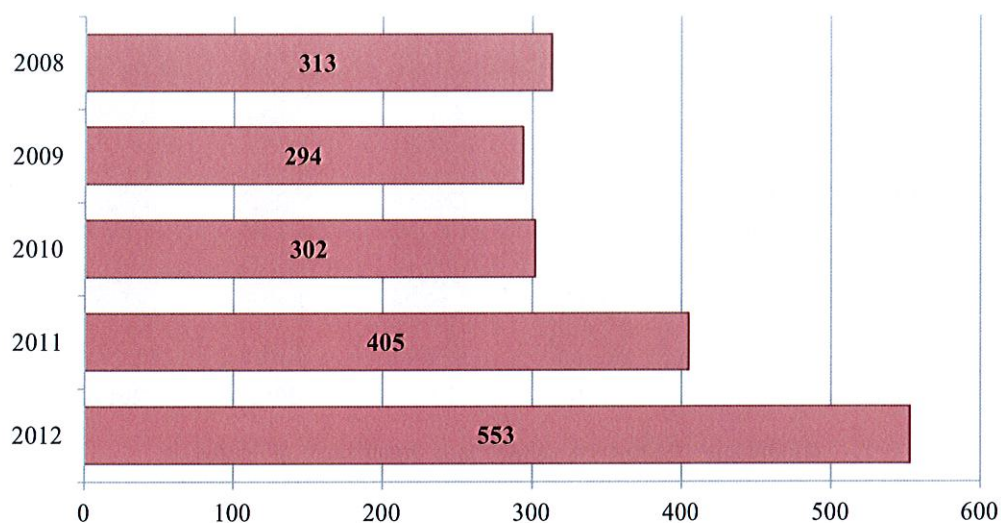
Bezpieczeństwo publiczne jest istotnym czynnikiem oceny skali rozwiązywania różnych problemów społecznych w rewitalizacji. Wysoki poziom przestępczości może mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność lokalną, dlatego tak istotne jest prowadzenie adekwatnych działań prewencyjnych i operacyjnych zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa oraz porządku publicznego mieszkańców, w szczególności na obszarach problemowych.

Za bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy odpowiada Komisariat Policji w Łagowie. Według danych statystycznych za lata 2008–2012 liczba przestępstw zarejestrowanych przez tę jednostkę wynosiła ogółem 1 867.

W wyżej wymienionym okresie zakres terytorialny działalności komisariatu obejmował również miejscowości Gmin Nowa Słupia i Raków, a ze względu na inny system rejestrujący przestępczość nie jest możliwe wyodrębnienie danych statystycznych, dotyczących liczby przestępstw popełnionych tylko na obszarze Gminy Łagów.

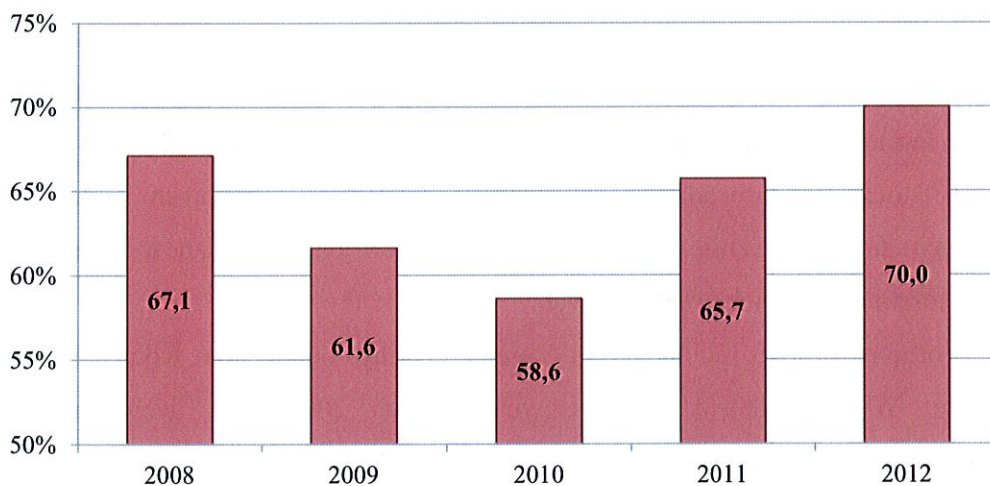
Liczbę zarejestrowanych przestępstw oraz ich wykrywalność w poszczególnych latach zaprezentowano na wykresach 6 i 7.

Wykres 6 Liczba przestępstw zarejestrowanych przez Komisariat Policji w Łagowie w latach 2008–2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach

Wykres 7 Średnia % wykrywalność przestępstw zarejestrowanych przez Komisariat Policji w Łagowie w latach 2008–2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach

Średnia wykrywalność przestępstw na przestrzeni lat 2008–2012 kształtowała się na poziomie 65,4%.

Liczbę i udział % przestępstw popełnionych na terenie Gminy Łagów w podziale na poszczególne miejscowości w 2013 roku i w okresie od stycznia do października 2014 roku przedstawiono w tabeli 7.

Tabela 7 Liczba i udział % przestępstw popełnionych na terenie Gminy Łagów w podziale na poszczególne miejscowości w 2013 roku i w miesiącach I–X 2014 r.

Lp.	Nazwa miejscowości	2013 rok		I–X 2014 roku		SUMA	
		Liczba	Udział %	Liczba	Udział %	Liczba	Średni udział %
1.	Czyżów	3	2,5	2	2,7	5	3,9
2.	Duraczów	1	0,8	0	0,0	1	0,8
3.	Gęsice	0	0,0	2	2,7	2	1,4
4.	Lechówek	6	5,0	4	5,4	10	7,7
5.	Łagów	61	50,8	23	31,1	84	66,4
6.	Małacentów	1	0,8	2	2,7	3	2,2
7.	Melonek	0	0,0	0	0,0	0	0,0
8.	Nowa Zbelutka	1	0,8	0	0,0	1	0,8
9.	Nowy Staw	1	0,8	1	1,3	2	1,5
10.	Piotrów	17	14,2	12	16,2	29	22,3
11.	Płucki	1	0,8	1	1,3	2	1,5
12.	Ruda	0	0,0	0	0,0	0	0,0
13.	Sadków	7	5,9	3	4,1	10	7,9
14.	Sędek	3	2,5	6	8,1	9	6,6
15.	Stara Zbelutka	5	4,2	3	4,1	8	6,2
16.	Winna	3	2,5	1	1,3	4	3,2
17.	Wiśniowa	1	0,8	0	0,0	1	0,8
18.	Wola Łagowska	4	3,4	5	6,8	9	6,7
19.	Zamkowa Wola	2	1,7	4	5,4	6	4,4
20.	Złota Woda	3	2,5	5	6,8	8	5,9
SUMA		120	100	74	100	194	---

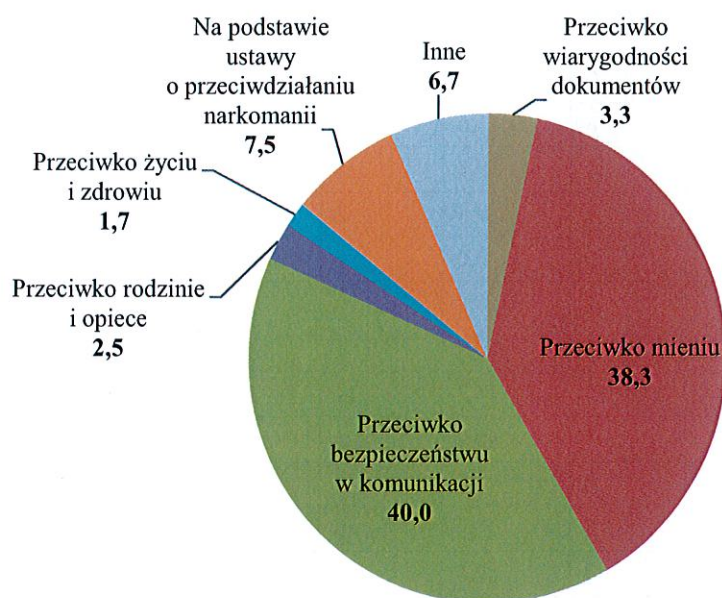
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach

Tabela 7 pokazuje, iż najwięcej przestępstw popełnionych zostało na terenie Łagowa – łącznie 84, co stanowi aż 66,4% ogółu przestępstw. Wysokim wskaźnikiem przestępczości charakteryzuje się również miejscowość Piotrów, gdzie popełniono w sumie 29 przestępstw, których udział wynosił 22,3%. Najbezpieczniejszymi miejscowościami Gminy Łagów, według statystyk Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach są: Melonek i Ruda, ponieważ nie zanotowano tam żadnego przestępstwa.

Średnia wykrywalność przestępstw popełnionych na terenie Gminy Łagów w 2013 roku wynosiła 65,8%, natomiast w okresie I–X 2014 roku – 67,6%.

Podział popełnionych przestępstw w 2013 roku na terenie Gminy Łagów, według kwalifikacji prawnej czynu przedstawiono na wykresie 8.

Wykres 8 Udział % rodzajów przestępstw popełnionych na terenie Gminy Łagów według kwalifikacji prawnej czynu w 2013 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach

Analizując wykres 8 zauważyć można, iż największa liczba popełnionych przestępstw dotyczy bezpieczeństwa w komunikacji oraz posiadanego mienia i wynosi ona odpowiednio 40% i 38,3% wszystkich. Najrzadziej popełnianie przestępstwa na tym terenie to przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu oraz rodzinie i opiece, których łączny udział wynosi 4,2 % ogółu.

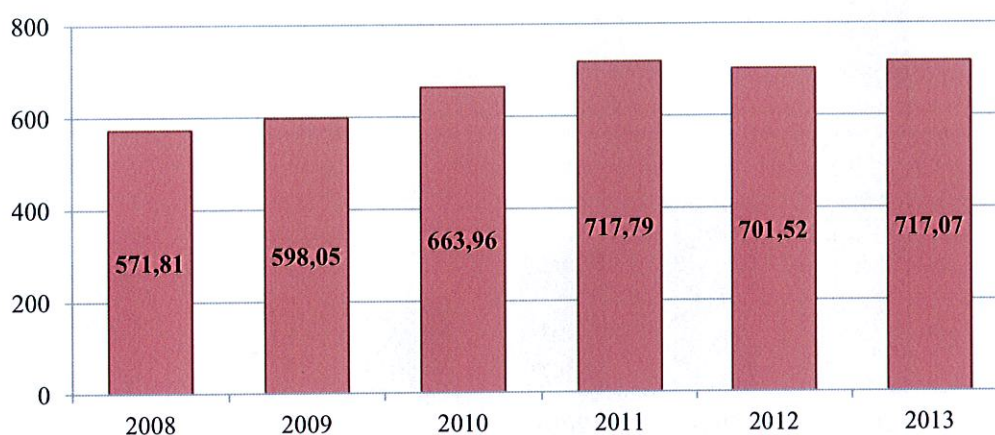
2.5. Pomoc społeczna

Problemy natury socjalnej nieustannie towarzyszą przemianom społeczno-gospodarczym. Z czasem zmienia się ich rodzaj i wymiar społeczny. Świadczenia socjalne stanowią istotną część polityki społecznej gminy. Zadania w tym zakresie realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który powołany został na mocy *Uchwały Nr X/43/90 Gminnej Rady Narodowej w Łagowie z dnia 29.03.1990 r.* oraz *Zarządzeniem nr 2/920 Naczelnika Gminy Łagów z dnia 20.04.1990 r.*

Osobom zakwalifikowanym do pomocy, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, udzielane są świadczenia w formie pieniężnej oraz rzeczowej.

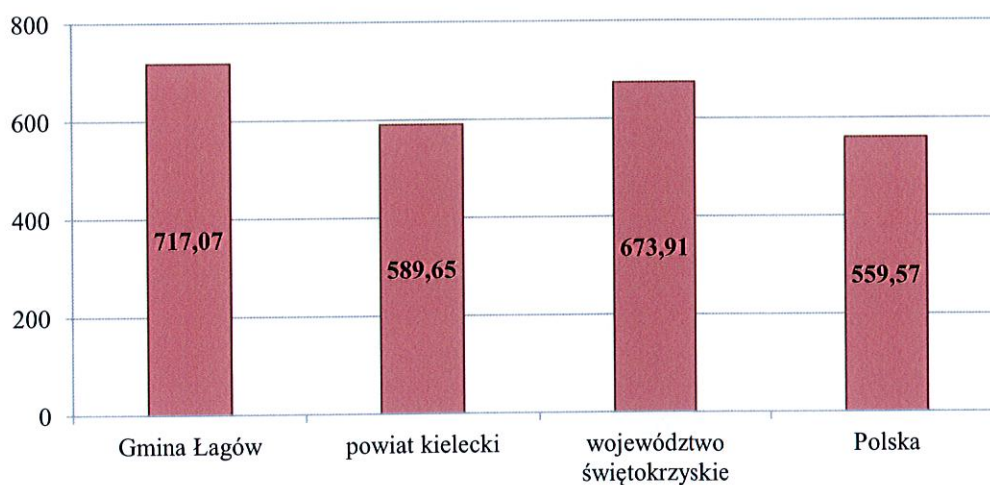
Wydatki budżetowe Gminy Łagów na zadania w sferze polityki społecznej w latach 2008–2013 miały tendencję wzrostową, co przedstawiono na wykresie 9. Ponadto negatywnym zjawiskiem jest to, że kształtują się one na znacznie wyższym poziomie w porównaniu do średniej kraju, województwa, a nawet powiatu (wykres 10).

Wykres 9 Wydatki Gminy Łagów na pomoc społeczną i pozostałe zadania z zakresu polityki społecznej na 1 mieszkańca w złotych w latach 2008–2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

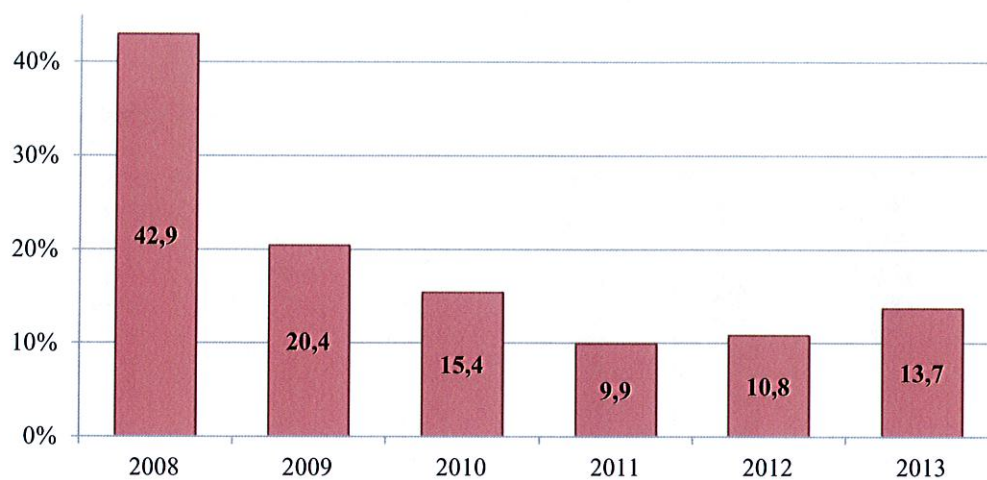
Wykres 10 Wydatki Gminy Łagów na pomoc społeczną i pozostałe zadania z zakresu polityki społecznej w 2013 r. na tle powiatu, województwa i kraju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kryterium wysokiego poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego zostało zmierzone przy pomocy wskaźnika udziału % osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem. Analizując wykres 11 zauważa się duży spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej na przestrzeni lat 2008–2010, a następnie ich wzrost, począwszy od 2012 roku, co wskazuje na rosnące ubożenie społeczności lokalnej.

Wykres 11 Udział % osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem Gminy Łagów w latach 2008–2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

2.6. Identyfikacja problemów, czynników i zjawisk kryzysowych

Biorąc pod uwagę przedstawioną sferę społeczną Gminy Łagów można określić następujące problemy, czynniki i zjawisk kryzysowych:

1. Postępujący proces starzenia się społeczności lokalnej.
2. Ujemne saldo migracji.
3. Rosnący ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego.
4. Niewystarczająca aktywność społeczna w organizacjach pozarządowych.
5. Wysoki i rosnący udział % osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej.
6. Rosnące wydatki budżetu gminy na pomoc społeczną i inne zadania z zakresu polityki społecznej.
7. Niskie poczucie dobra wspólnego i małe zaangażowanie mieszkańców gminy w sprawy lokalne.
8. Wzrost zagrożenia patologiami społecznymi (uzależnienia, przemoc, ubóstwo itd.).
9. Brak podmiotów ekonomii społecznej działających na terenie gminy.
10. Niższy od średniej w powiecie, województwie i kraju odsetek % dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym.
11. Zmniejszająca się liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach.
12. Niewystarczająca ilość i dostępność wysokiej jakości usług publicznych.
13. Wysoki udział % przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji w ogólnej liczbie przestępstw popełnionych na terenie gminy.
14. Niedostateczna wykrywalność przestępstw.

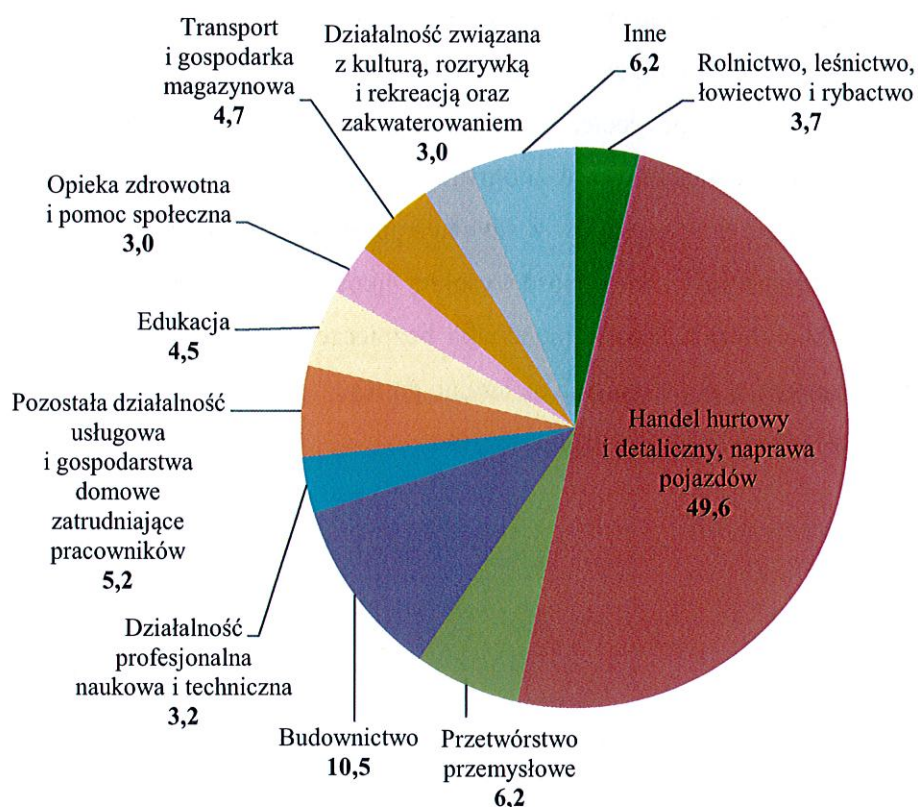
3. Sfera gospodarcza

3.1. Struktura podstawowych branż gospodarki na terenie gminy

Podstawowym elementem gospodarki w Gminie Łagów jest eksploatacja powierzchniowa surowców mineralnych, uzupełniona drobnotowarowym, indywidualnym rolnictwem, handlem i usługami (zwłaszcza w sektorze budowlanym) oraz drobną wytwórczością. Działalność handlowo-usługowa koncentruje się głównie w Łagowie oraz w Woli Łagowskiej, gdzie funkcjonuje targowisko gminne.

Procentowy udział poszczególnych branż gospodarki w łącznej liczbie podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na terenie Gminy Łagów przedstawia wykres 12.

Wykres 12 Jednostki wpisane do rejestru REGON według sekcji PKD 2007 funkcjonujące na terenie Gminy Łagów w 2013 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

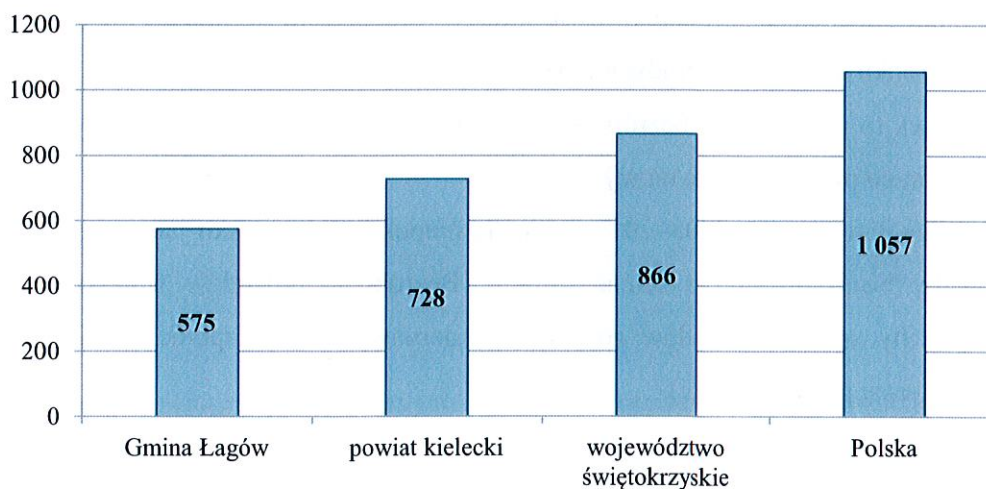
W 2013 roku najwięcej przedsiębiorstw z terenu gminy, bo prawie 50%, funkcjonowało w sektorze handlu hurtowego i detalicznego (włącznie z naprawą pojazdów). Kolejne miejsce pod względem liczebności zajmowały działalności związane z budownictwem, stanowiące 10,5% wszystkich. Na analizowanym terenie najmniejszy udział miały podmioty z zakresu działalności związanych z kulturą, rozrywką i rekreacją oraz zakwaterowaniem, czyli powiązane z sektorem usług turystycznych – udział ten wyniósł zaledwie 3% ogółu. Taki sam odsetek miały również przedsiębiorstwa, których przedmiot działalności związany jest z opieką zdrowotną i pomocą społeczną.

W dokumencie *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łagów* wyodrębniona została „strefa intensyfikacji działalności usługowej i przemysłowej”, obejmująca swym zasięgiem działalność istniejących kopalń: dolomitów „WINNA” oraz wapieni dewońskich „Nowy Staw”, „Łagów II”, „Łagów IV” i „Łagów V”, a także przewidywane do eksploatacji nowe tereny złóż surowców mineralnych.

3.2. Struktura podmiotów gospodarczych i zatrudnienia

W Gminie Łagów, według stanu na 2013 rok, zarejestrowanych było ogółem 401 podmiotów gospodarczych, w tym 13 z sektora publicznego i 388 z sektora prywatnego. Liczbę przedsiębiorstw wpisanych do rejestru REGON przypadającą na 10 tys. ludności w 2013 roku przedstawiono na wykresie 13.

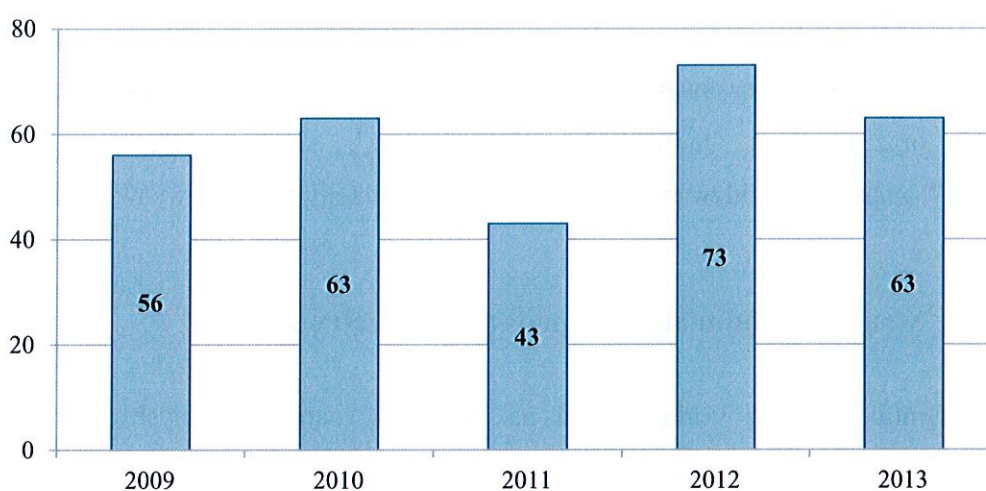
Wykres 13 Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Łagów w 2013 r. na tle powiatu, województwa i kraju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując dane na wykresie 13, zauważyć można znacznie niższą wartość wskaźnika dla Gminy Łagów w porównaniu do średniej innych jednostek, która świadczy o niskiej przedsiębiorczości mieszkańców. Problemem wydaje się być również fakt spadającej od 2012 roku liczby nowo rejestrowanych jednostek w rejestrze REGON na 10 tys. ludności, co przedstawiono na wykresie 14. Jest to niepokojąca sytuacja, która może w przyszłości spowodować stagnację w dalszym rozwoju gospodarczym gminy.

Wykres 14 Liczba jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Łagów w latach 2009–2013

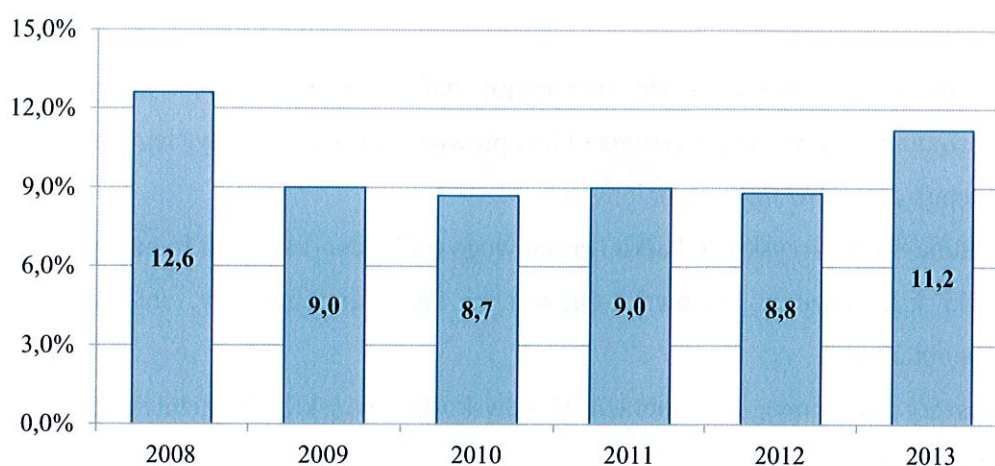
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Procesy demograficzne wpływające na starzenie się społeczności gminy wiążą się z koniecznością prowadzenia odpowiedniej polityki w zakresie rynku pracy, który w Łagowie charakteryzuje się niedostosowaniem w strukturze kwalifikacji, wynikającym z obecnego systemu i kierunku kształcenia młodych ludzi.

Wpływa to na udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, co przedstawiono na wykresie 15.

Analiza danych z lat 2008–2013 pokazuje niepokojące zjawisko jakim jest znaczący wzrost liczby bezrobotnych na terenie gminy. Bezrobocie powoduje negatywne skutki ekonomiczne (tj. spadek dochodów gospodarstw domowych) oraz społeczne (tj. patologie społeczne i wzrost przestępczości).

Wykres 15 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Łagów w latach 2008–2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.3. Identyfikacja problemów, czynników i zjawisk kryzysowych

Analiza sytuacji gospodarczej pozwala zidentyfikować na terenie Gminy Łagów takie problemy, czynniki i zjawiska kryzysowe jak:

1. Wysoki i rosnący udział % osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.
2. Spadek liczby nowo rejestrowanych przedsiębiorstw.
3. Niższa liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy w stosunku do średniej powiatu, województwa czy kraju.
4. Mały udział przedsiębiorców z branży turystycznej w lokalnej gospodarce.
5. Brak zinstytucjonalizowanego Centrum lub Biura Obsługi Inwestora.
6. Brak Inkubatora Przedsiębiorczości.
7. Niski poziom innowacyjności i wykorzystywania TIK przez przedsiębiorstwa.
8. Niewystarczająca liczba wysokiej jakości usług biznesowych.
9. Brak systemu preferencji ekonomicznych do rozwoju przedsiębiorczości.
10. Niewystarczający rozwój sfery usług związanych z obsługą ruchu turystycznego w centrum Łagowa.
11. Niedostosowane kwalifikacje osób bezrobotnych do sytuacji na rynku pracy.

4. Sfera środowiskowa

4.1. Uwarunkowania ochrony środowiska

Gmina Łagów odznacza się wybitnymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi i z tego powodu prawie w całości została objęta prawną ochroną przyrody. Jej teren położony jest w następujących obszarach chronionych⁴:

1. Otulina Świętokrzyskiego Parku Narodowego (północno-zachodni fragment gminy),
2. Parki krajobrazowe (Cisowsko-Orłowski Park Krajobrazowy, Jeleniowski Park Krajobrazowy).
3. Obszary chronionego krajobrazu (Cisowsko-Orłowski, Chmielnicko-Szydłowski, Jeleniowski).
4. Obszary Natura 2000 (Ostoja Jeleniowska, Lasy Cisowsko-Orłowskie).

Uzupełnieniem wieloprzestrzennego systemu ochrony przyrody są zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, użytki ekologiczne oraz pomniki przyrody, które przedstawia tabela 8.

Tabela 8 Formy ochrony przyrody występujące na terenie Gminy Łagów według stanu na 31.10.2014 r.

Forma ochrony przyrody	Nazwa z aktu prawnego o ustanowieniu i nr w rej. RDOŚ	Obowiązująca podstawa prawna	Data utworzenia	Lokalizacja
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	Teren z jaskinią zwaną „Jaskinią Zbójcecką” (nr rej. 4)	<i>Rozporządzenie nr 18/2002 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 19.02.2002 r. w sprawie uznania za zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego, Nr 23 poz. 290)</i>	19.02.2002	Położony w Łagowie, na wschodnim zboczu wąwozu Dule, ok. 1 km na północny-wschód od Rynku w Łagowie.
	„Dolina Łagowicy” (nr rej. 3)	<i>Rozporządzenie nr 18/2002 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 19.02.2002 r. w sprawie uznania za zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego, Nr 23 poz. 290)</i>	19.02.2002	Teren położony w południowo-wschodniej części Łagowa; obejmuje wschodni odcinek zbocza doliny rzeki Łagowicy o długości ok. 1 km.
Użytki ekologiczne	Śródleśna łąka – Trwały użytek zielony (nr rej. 8)	<i>Uchwała nr XXVI/202/2001 Rady Gminy Łagów z dnia 28.12.2001 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 22.05.2002 r., Nr 88 poz. 843)</i>	28.12.2001	Łąka położona jest na gruntach wchodzących w skład obrębu Czyżów, w środku dużego kompleksu leśnego,

⁴ Strona internetowa Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Geoserwis mapy, <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy>, inf. z 31.10.2014.

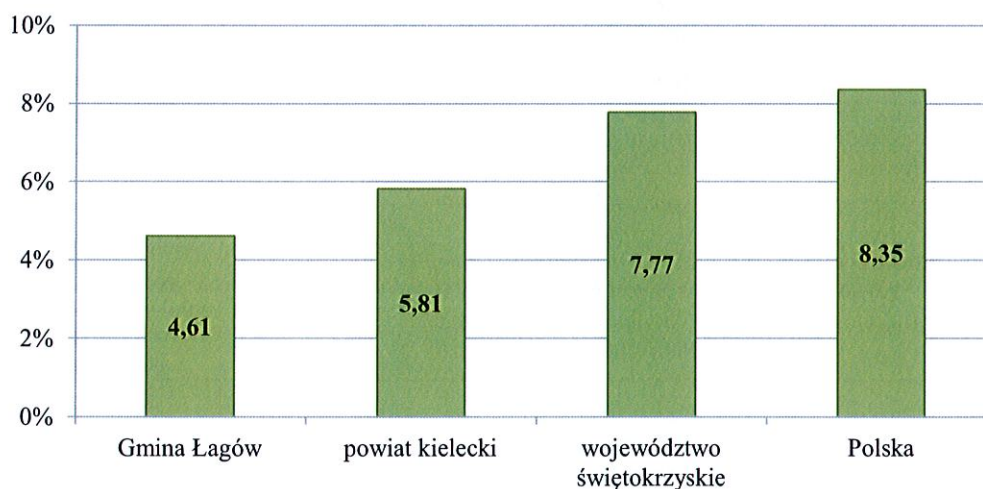
				w odległości ok. 8,5 km na południowy-zachód od Łagowa i ok. 2 km na południe od osady Orłowiny.
	Łąka śródleśna (nr rej. 68)	Rozporządzenie nr 19/2002 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 19.02.2002 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 22.02.2002 r., Nr 23 poz. 291)	19.02.2002	Oddział 114 b w leśnictwie Paprocice.
Pomnik przyrody	Hałda i rów (nr rej. 167)	1) Zarządzenie nr 23/87 Wojewody Kieleckiego z dnia 02.10.1987 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Kieleckiego nr 19 poz. 223) 2) Rozporządzenie nr 6/94 Wojewody Kieleckiego z dnia 20.06.1994 r. zmieniające zarządzenie w sprawie uznania za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Kieleckiego z dnia 30.08.1994 r., Nr 8 poz. 54) 3) Rozporządzenie nr 7/94 Wojewody Kieleckiego z dnia 04.08.1994 r. zmieniające zarządzenie w sprawie uznania za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Kieleckiego z dnia 30.08.1994 r., Nr 8 poz. 55) 4) Rozporządzenie nr 276/2001 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 09.08.2001 r. zmieniające zarządzenie i rozporządzenia w sprawie uznania za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 16.08.2001 r., nr 85 poz. 987)	02.10.1987	Obiekty położone są na zapleczu gospodarstw właścicieli prywatnych w miejscowości Plucki.
	Odstąpienie geologiczne (nr rej. 169)			Odstąpienie usytuowane w północnej części Łagowa w osiedlu zwanym Dule w zachodnim zboczu wąwozu biegnącego w stronę Jaskini Zbójckiej.
	Źródło (nr rej. 170)			Zlokalizowane ok. 1 km na południowy-wschód od Rynku w Łagowie w dolinie Łagowicy – na lewym brzegu rzeki, naprzeciw oczyszczalni ścieków.
	Źródło (nr rej. 171)			Zlokalizowane w dolinie Wszachówki w msc Nowy Staw.
	Ponor i dolinka krasowa (nr rej. 172)			Położone są przy drodze Kielce-Opatów, ok. 100 m na południowy-zachód od najdalej ku zachodowi wysuniętych domów os. Piotrów-Zagościniec.
	Grupa 7 dębów szypułkowych (nr rej. 362)	Uchwała Rady Gminy w Łagowie nr XX/126/96 z dnia 30.08.1996 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody (bez publikatora)	30.08.1998	Położone na terenie częściowo zadrzewionym (nadrzeczna łąka) przylegającym do zabudowań Nadleśnictwa Łagów, Obręb Łagów, Leśnictwo Orłowiny, oddział 158h
	Grupa 3 dębów szypułkowych (nr rej. 851)	Uchwała Rady Gminy w Łagowie nr XLII/239/09 z dnia 27.04.2009 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody – grupy trzech dębów szypułkowych w miejscowości Zamkowa Wola (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 06.07.2009 r., Nr 261 poz. 2054)	27.04.2009	Grupa roślinie blisko południowej części działek, przy granicy pomiędzy działkami nr 12 i 40 w miejscowości Zamkowa Wola.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Łagowie

Według *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łagów* nadrzędnym kierunkiem zagospodarowania ww. obszarów będzie zachowanie oraz odtworzenie cennych wartości przyrodniczych i krajobrazowych, a także racjonalne udostępnienie turystyczne pod warunkiem zachowania zwiększonych rygorów ochronnych. Istotnym działaniem powinna być rekultywacja terenów poeksploatacyjnych, zwłaszcza w kierunku środowiskowym i turystycznym oraz wprowadzenie zieleni ochronnej (osłonowej) wokół obiektów stwarzających kolizje krajobrazowe. W związku z tym, występujące na terenie Gminy Łagów obszary i obiekty przyrodnicze stanowiące dziedzictwo naturalne pełnią istotną rolę w podniesieniu jakości środowiska, a tym samym życia mieszkańców.

Udział % wydatków na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w budżecie gminy w roku 2013 na tle innych jednostek terytorialnych przedstawiono na wykresie 16.

Wykres 16 Udział % wydatków na gospodarkę komunalną oraz ochronę środowiska w budżecie Gminy Łagów w 2013 r. na tle powiatu, województwa i kraju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

4.2. Identyfikacja problemów, czynników i zjawisk kryzysowych

Podsumowując analizę sfery środowiskowej Gminy Łagów wyodrębnić można następujące problemy, czynniki i zjawiska kryzysowe:

1. Niska emisja zanieczyszczeń pochodzących ze spalania paliw niskiej jakości lub odpadów w paleniskach domowych.
2. Niezorganizowana emisja pyłów do środowiska i degradacja terenu w związku z działalnością przemysłu wydobywczego.
3. Niewystarczająca ilość terenów zieleni urządzonej.
4. Ograniczenia dotyczące możliwości zagospodarowania terenów, wynikające z systemu prawnej ochrony przyrody.
5. Niedostateczne wykorzystanie zasobu wodnego, tj. rzeki Łagowicy.
6. Niski udział % wydatków na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w wydatkach budżetu gminy.

5. Sfera kulturowa

5.1. Granice stref ochrony konserwatorskiej

Gmina Łagów charakteryzuje się niskim stopniem zachowania substancji zabytkowej. Zespoły urbanistyczno-architektoniczne i poszczególne obiekty oraz stanowiska archeologiczne stanowiące dziedzictwo kulturowe gminy objęte są ochroną Świątokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach. Cały zasób podlegający ochronie i rewaloryzacji został zawarty w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Łagów, której utworzenie narzuca *Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz.U. z 2014 r. poz. 1446).

Tabela 9 Wykaz zabytków nieruchomych Gminy Łagów wpisanych do rejestru zabytków według stanu na 30.09.2014 r.

Lp.	Nazwa obiektu zabytkowego	Nr i data wpisu do rejestru zabytków	Miejscowość
1.	Założenie urbanistyczne - śródmieście	nr rej.: A.495 z 01.12.1956 r.	Łagów
2.	Kościół parafialny p.w. św. Michała Archanioła, k. XV, XVI w.	nr rej.: A.406 z 16.10.1956 r. i z 21.06.1967 r.	
3.	Cmentarz parafialny, kaplica, I poł. XIX w.	nr rej.: A.407/1-2 z 16.09.1972 r. i z 02.06.1992 r.	
4.	Dom, Rynek 45 (d. 52), 1890 r.	nr rej.: A.842 z 28.09.1979 r.	
5.	Kapliczka przydrożna, I poł. XIX w.	nr rej.: A.408 z 16.09.1972 r.	Płucki
6.	Kościół parafialny p.w. św. Doroty	nr rej.: A.409 z 26.01.1957 r. i z 15.04.1967 r.	Stara Zbelutka
7.	Cmentarz parafialny i kaplica, poł. XIX w.	nr rej.: A.410/1-2 z 25.05.1992 r.	

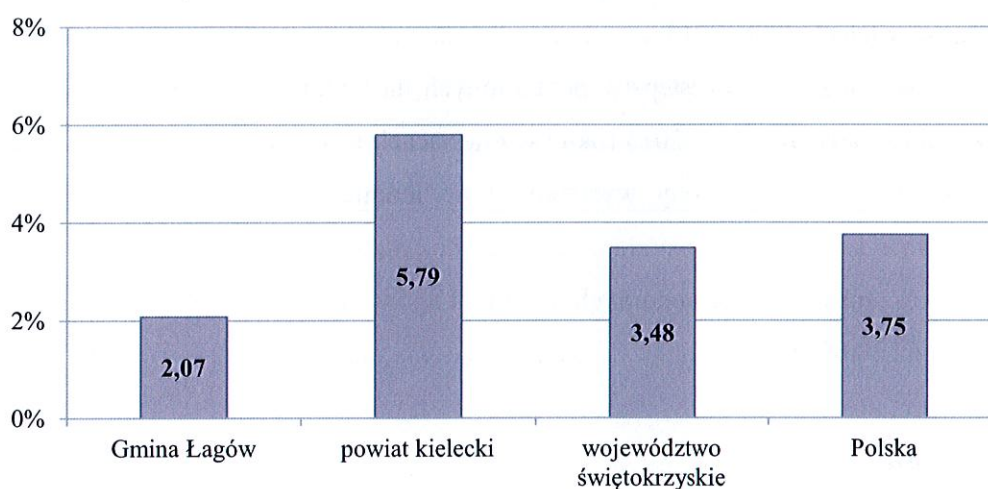
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa⁵

⁵ Strona internetowa Narodowego Instytutu Dziedzictwa, Rejestr zabytków, <http://www.nid.pl/pl/>, inf. z 31.10.2014 r.

Na całym obszarze gminy występują liczne obiekty nie zewidencjonowane o cechach zabytkowych i wartościach historycznych, etnograficznych i estetycznych, m.in. kapliczki, figury i krzyże przydrożne, będące akcentami krajobrazowymi oraz istotnymi elementami tożsamości kulturowej gminy.

Udział % wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w budżecie gminy w 2013 roku na tle innych jednostek terytorialnych przedstawiono na wykresie 17.

Wykres 17 Udział % wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w budżecie Gminy Łagów w 2013 r. na tle powiatu, województwa i kraju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

5.2. Identyfikacja problemów, czynników i zjawisk kryzysowych

Biorąc pod uwagę przedstawioną sferę kulturową Gminy Łagów można określić następujące problemy, czynniki i zjawiska kryzysowe:

1. Postępująca degradacja techniczna obiektów zabytkowych.
2. Zły stan techniczny oraz rozbiórki zabytkowych domów drewnianych i elementów zagród.
3. Zaniedbany teren dawnego cmentarza żydowskiego.
4. Słabe dostosowanie istniejących przestrzeni publicznych do celów kulturalnych.
5. Niski udział % wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w wydatkach budżetu gminy.

Spis tabel

Tabela 1 Struktura użytkowania gruntów w Gminie Łagów w 2013 r.	5
Tabela 2 Wskaźniki mieszkaniowe dla Gminy Łagów w 2013 r.	7
Tabela 3 Ruch naturalny ludności w Gminie Łagów w latach 2008–2013	10
Tabela 4 Saldo migracji na pobyt stały ludności w Gminie Łagów w latach 2008–2013	10
Tabela 5 Podział ludności zamieszkującej Gminę Łagów na poszczególne miejscowości według stanu na 31.10.2014 r.	11
Tabela 6 Liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach na 1000 mieszkańców Gminy Łagów w latach 2008–2013	13
Tabela 7 Liczba i udział % przestępstw popełnionych na terenie Gminy Łagów w podziale na poszczególne miejscowości w 2013 roku i w miesiącach I–X 2014 r.	16
Tabela 8 Formy ochrony przyrody występujące na terenie Gminy Łagów według stanu na 31.10.2014 r.	25
Tabela 9 Wykaz zabytków nieruchomych Gminy Łagów wpisanych do rejestru zabytków według stanu na 30.09.2014 r.	29

Spis wykresów

Wykres 1 Struktura własności gruntów na terenie Gminy Łagów w 2013 r. (%)	6
Wykres 2 Odsetek mieszkańców korzystających z instalacji w odniesieniu % do ogółu ludności Gminy Łagów w 2013 r.	7
Wykres 3 Liczba ludności w Gminie Łagów w latach 2008–2013	9
Wykres 4 Odsetek % dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w Gminie Łagów w 2013 r.	12
Wykres 5 Liczba organizacji pozarządowych na terenie Gminy Łagów w latach 2008–2013	14
Wykres 6 Liczba przestępstw zarejestrowanych przez Komisariat Policji w Łagowie w latach 2008–2012	15
Wykres 7 Średnia % wykrywalność przestępstw zarejestrowanych przez Komisariat Policji w Łagowie w latach 2008–2012	15
Wykres 8 Udział % rodzajów przestępstw popełnionych na terenie Gminy Łagów według kwalifikacji prawnej czynu w 2013 r.	17

Wykres 9 Wydatki Gminy Łagów na pomoc społeczną i pozostałe zadania z zakresu polityki społecznej na 1 mieszkańca w złotych w latach 2008–2013.....	18
Wykres 10 Wydatki Gminy Łagów na pomoc społeczną i pozostałe zadania z zakresu polityki społecznej w 2013 r. na tle powiatu, województwa i kraju.....	18
Wykres 11 Udział % osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem Gminy Łagów w latach 2008–2013	19
Wykres 12 Jednostki wpisane do rejestru REGON według sekcji PKD 2007 funkcjonujące na terenie Gminy Łagów w 2013 r.	21
Wykres 13 Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Łagów w 2013 r. na tle powiatu, województwa i kraju	22
Wykres 14 Liczba jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Łagów w latach 2009–2013	23
Wykres 15 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Łagów w latach 2008–2013	24
Wykres 16 Udział % wydatków na gospodarkę komunalną oraz ochronę środowiska w budżecie Gminy Łagów w 2013 r. na tle powiatu, województwa i kraju	27
Wykres 17 Udział % wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w budżecie Gminy Łagów w 2013 r. na tle powiatu, województwa i kraju	30

Bibliografia

1. Pismo nr WPM-TA-5614-52/14 z dnia 07.11.2014 r., Komenda Miejska Policji w Kielcach.
2. Portal informacyjny Głównego Urzędu Statystycznego, Bank Danych Lokalnych, <http://stat.gov.pl>.
3. Strona internetowa Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Geoserwis mapy, <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy>.
4. Strona internetowa Narodowego Instytutu Dziedzictwa, Rejestr zabytków, <http://www.nid.pl>.
5. *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łagów – Uchwała Nr LIII/293/2010 Rady Gminy Łagów z dnia 18 stycznia 2010 r. w sprawie zmiany Studium uwarunkowania i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łagów.*
6. *Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2014 poz. 1446).*
7. *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020, Minister Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 03.07.2015.*

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY ŁAGÓW

mgr Marek Bartkiewicz

Raport z konsultacji społecznych

Załącznik 2 *do Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łagów* *na lata 2015–2024*

INICJATYWAŁOKALNA.PL

Lipiec 2015

Spis treści

Wstęp.....	3
1. Udział społeczeństwa w pracach nad dokumentem.....	4
2. Analiza wyników badań ankietowych	6
3. Analiza zgłoszonych uwag podczas procesu konsultacji społecznych.....	11
4. Przebieg udziału społeczeństwa w ocenie oddziaływania Programu na środowisko	13
Wzór ankiety – Rewitalizacja Gminy Łagów w latach 2014–2024.....	16
Wzór fiszki projektowej	17
Spis wykresów.....	18
Spis zdjęć.....	18

Wstęp

Partycypacja społeczna została wpisana w proces rewitalizacji zdegradowanych obszarów Gminy Łagów jako fundament działań na różnych jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie (w tym finansowanie), monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym Programem Rewitalizacji. Ponadto, realizuje *zasadę partnerstwa* wynikającą z art. 5 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013¹, polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów (w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców, a także ekspertów) w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, a także z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć. Opiera się ona na założeniu, że opinia środowiska lokalnego jest najważniejszym elementem tworzenia dokumentu, który ma stanowić narzędzie do projektowania konkretnych zadań, podejmowanych w celu rozwiązywania problemów i eliminacji niepożądanych zjawisk, a tym samym podnoszących jakość życia mieszkańców terenów zdegradowanych.

¹ *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347/320 z 20.12.2013).*

1. Udział społeczeństwa w pracach nad dokumentem

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Łagów na lata 2015–2024 (LPR) opracowany został z wykorzystaniem modelu ekspercko-partycypacyjnego, polegającego na możliwie szerokim udziale wszystkich interesariuszy w pracach nad Programem, przy jednoczesnym zaangażowaniu ekspertów zewnętrznych, odpowiadających między innymi za zorganizowanie procesu konsultacji społecznych oraz przygotowanie końcowej wersji dokumentu. Metodologia prac nad LPR obejmowała następujące etapy, w których brała udział społeczność lokalna:

1. Powołanie przez Wójta Gminy Łagów Zespołu ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji na lata 2014–2024 (Zespół ds. LPR), składającego się z 31 członków i przewodniczącej, którą jest Inspektor ds. pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych w Urzędzie Gminy w Łagowie².
2. Zorganizowanie i przeprowadzenie Konferencji inauguracyjnej rozpoczęcie prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Łagów, podczas której mieszkańcy i zaproszeni goście mieli możliwość zapoznać się ze znaczeniem procesu rewitalizacji w rozwoju gminy, zrealizowanymi projektami z innych obszarów tzw. „dobrymi praktykami”, a także możliwościami i zasadami pozyskania dofinansowania na przedsięwzięcia rewitalizacyjne w latach 2014–2020.
3. Przeprowadzenie diagnozy obecnej sytuacji w Gminie Łagów w celu wyznaczenia obszarów problemowych oraz wskazania działań mających na celu ich ożywienie społeczno-gospodarcze, tj.: pozyskanie danych statystycznych i rejestrowych, reprezentatywne badania ankietowe (podczas wszystkich spotkań bezpośrednich z lokalną społecznością oraz na stronie internetowej gminy poprzez stworzenie możliwości wypełnienia kwestionariusza ankiety).
4. Zorganizowanie i przeprowadzenie warsztatów dotyczących budowania założeń Programu Rewitalizacji z udziałem różnych grup lokalnej społeczności reprezentujących sektor publiczny, społeczny i gospodarczy, a mianowicie: dzieci i młodzieży, przedstawicieli instytucji oraz przedsiębiorstw z branży turystycznej, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych.

² Zarządzenie nr 55/14 Wójta Gminy Łagów z dnia 26.06.2014 r. w sprawie powołania Zespołu ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji na lata 2014–2024.

5. Stworzenie bazy pomysłów na projekty w celu umożliwienia interesariuszom rewitalizacji partycypacyjnego współdecydowania o planowanych działaniach, poprzez możliwość składania fiszek projektowych z propozycją projektu do realizacji na terenie zdegradowanych obszarów gminy w latach 2014–2024.
6. Przeprowadzenie konsultacji społecznych Projektu dokumentu w formie otwartego spotkania z mieszkańcami i zamkniętego spotkania z Radą Gminy, przedstawicielami gminy, zaproszonymi gośćmi oraz poprzez zamieszczony na stronie internetowej gminy wraz z Projektem LPR-u formularz zgłaszania uwag i zastrzeżeń oraz przedstawiania propozycji, tak aby uwzględnić punkt widzenia zarówno głównych beneficjentów tego procesu – mieszkańców, jak i osób odpowiedzialnych za jego realizację zgodnie z całym ustawodawstwem – samorząd lokalny.
7. Przeprowadzenie procedury strategicznej oceny oddziaływania Programu na środowisko wraz z udziałem społeczeństwa na podstawie *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.).

Dokument powstał w wyniku prac Zespołu złożonego z przedstawicieli samorządu, instytucji publicznych, przedsiębiorców i pracowników Urzędu Gminy Łagów, przy współudziale w postaci wsparcia merytorycznego ekspertów i specjalistów zewnętrznych, a także mieszkańców gminy, jako głównych interesariuszy procesu rewitalizacji.

2. Analiza wyników badań ankietowych

Ważnym elementem postępowania diagnostycznego jest również poznanie opinii środowiska lokalnego na temat przedmiotu diagnozy. Uwzględnienie zgłaszanych postulatów i pomysłów pozwala na wypracowanie takiego dokumentu, z którym społeczność lokalna będzie się utożsamiała, co stanowi niezbędny warunek skuteczności zapisanych w nim rozwiązań, wpływających na poprawę jakości życia na danym obszarze.

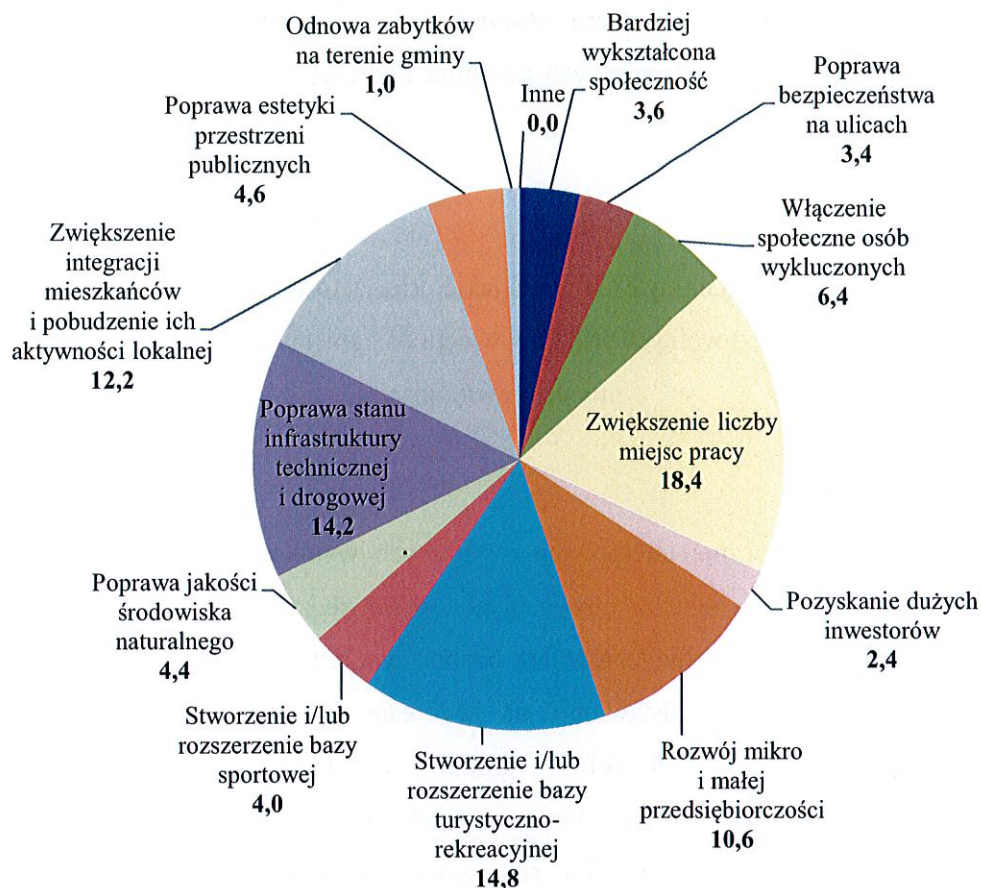
W toku prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji przeprowadzono anonimowe badanie ankietowe dotyczące rewitalizacji na terenie gminy w latach 2014–2024. Celem badania było poznanie opinii mieszkańców na temat aktualnych potrzeb w zakresie rewitalizacji problemowych obszarów gminy oraz oczekiwanych działań mających na celu ich ożywienie społeczno-gospodarcze.

Kwestionariusz ankiety skierowany do społeczności lokalnej miał charakter anonimowy i zawierał 3 kluczowe pytania odnoszące się do:

- 1) wskazania 5 najważniejszych efektów, które według opinii ankietowanych powinny zostać osiągnięte w wyniku przeprowadzonego procesu rewitalizacji – z wyborem wśród podanych 14 odpowiedzi, w ramach których istniała również możliwość samodzielnego wskazania rezultatu;
- 2) określenia priorytetowych działań, na które będąc Wójtem Gminy Łagów respondenci wydaliby kwotę 10 000 000,00 zł wolnych środków w celu osiągnięcia najważniejszych efektów procesu rewitalizacji – z możliwością 3 otwartych odpowiedzi na pytanie;
- 3) wyrażenia innych uwag/sugestii dotyczących rewitalizacji na terenie gminy – pytania dające możliwość swobodnej wypowiedzi.

Pytanie 1. Jakie pięć najważniejszych efektów, według Pana/i, powinno zostać osiągniętych w wyniku przeprowadzonego procesu rewitalizacji?

Wykres 1 Najważniejsze efekty, według mieszkańców, które powinny zostać osiągnięte w wyniku przeprowadzonego procesu rewitalizacji w latach 2014–2024 (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie analizy wyników ankiety przeprowadzonej wśród społeczności lokalnej Gminy Łągów dotyczącej rewitalizacji w latach 2014–2024

Analizując przedstawione na wykresie 1 uzyskane odpowiedzi, należy zauważyć, że według ankietowanych najważniejsze efekty powinny koncentrować się na:

- 1) sferze gospodarczej, tj. zwiększeniu liczby miejsc pracy – 18,4% oraz rozwoju mikro i małej przedsiębiorczości – 10,6% wszystkich odpowiedzi,
- 2) sferze przestrzennej, w zakresie stworzenia i/lub rozszerzenia bazy turystyczno-rekreacyjnej – 14,8% oraz poprawy stanu infrastruktury technicznej i drogowej – 14,2% wszystkich odpowiedzi,

- 3) sferze społecznej, dotyczącej zwiększenia integracji mieszkańców i pobudzenia ich aktywności lokalnej – 12,2% wszystkich odpowiedzi.

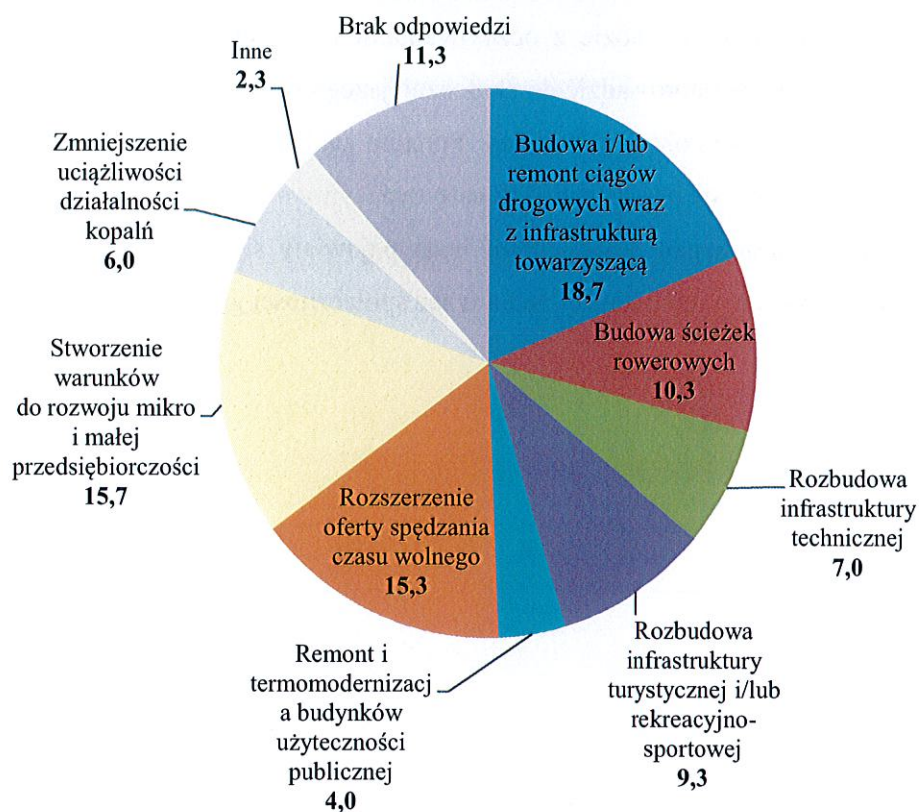
Najmniejszy udział odpowiedzi związany był ze sferą kulturową, tj. odnową zabytków na terenie gminy i dotyczył zaledwie 2,4% ankietowanych. Wynik ten nawiązuje do stwierdzenia niskiego stopnia zachowania substancji zabytkowej na terenie gminy (zawartego w Załączniku 1. *Diagnoza obecnej sytuacji w Gminie Łagów*) i potwierdza, że koncentracja działań rewitalizacyjnych powinna dotyczyć sfer: przestrzennej, społecznej i gospodarczej.

Pytanie 2. Będąc Wójtem Gminy Łagów, na jakie priorytetowe działania wydałby/aby Pan/i kwotę 10 000 000,00 zł wolnych środków w celu osiągnięcia najważniejszych efektów procesu rewitalizacji?

W celu jednoznacznej interpretacji uzyskanych wyników badania na ww. pytanie, dokonano podziału wszystkich otrzymanych odpowiedzi na 10 kategorii działań priorytetowych oraz wyodrębniono również osobny wariant – „brak odpowiedzi”. Rozkład procentowy odpowiedzi przedstawiono na wykresie 2. Wynika z niego, że mając do dyspozycji kwotę 10 mln zł wolnych środków w budżecie gminy, największa część ankietowanych wydałaby ją na: budowę i/lub remont ciągów drogowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (18,7%), stworzenie warunków do rozwoju mikro i małej przedsiębiorczości (15,7%), a także rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego (15,3%).

Niepokojącym wydaje się być fakt wysokiego udziału osób nie mających żadnego pomysłu lub propozycji działania rewitalizacyjnego na terenie gminy w latach 2014–2024 (11,3% ogółu).

Wykres 2. Priorytetowe działania, według opinii mieszkańców, które należy zrealizować w celu osiągnięcia najważniejszych efektów procesu rewitalizacji na terenie gminy w latach 2014–2024 (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie analizy wyników ankiety przeprowadzonej wśród społeczności lokalnej Gminy Łągów dotyczącej rewitalizacji w latach 2014–2024

Pytanie 3. Inne uwagi/sugestie.

Dokonując analizy uzyskanych wyników badania stwierdzono, iż żaden z ankietowanych nie miał własnych uwag/sugestii dotyczących planowanego procesu rewitalizacji na terenie gminy w latach 2014–2024.

Wartością dodaną przeprowadzonych badań jest możliwość skonfrontowania danych zastanych o sytuacji gminy w sferze przestrzennej, społecznej, gospodarczej, środowiskowej i kulturowej zawartych w diagnozie z oczekiwaniami i potrzebami społeczności lokalnej, co w konsekwencji może doprowadzić do skuteczniejszego rozwiązywania pojawiających się problemów na konkretnych obszarach gminy. Ponadto zakłada się, że partycypacyjny model opracowania LPR będzie się przekształcał w partycypacyjny model wdrażania, a wokół grupy uczestniczącej w pracach nad dokumentem będą pojawiały się kolejne podmioty lokalne angażujące się w działania rewitalizacyjne na rzecz społeczności gminy.

3. Analiza zgłoszonych uwag podczas procesu konsultacji społecznych

W ramach procesu konsultacji społecznych wszyscy zainteresowani mieszkańcy Gminy Łagów oraz przedstawiciele instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i podmiotów gospodarczych mieli możliwość zgłoszenia uwag i wniosków do opracowanego projektu 1.0 *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łagów na lata 2015–2024*.

W tym celu zamieszczono informację o konsultacjach społecznych na stronie internetowej gminy: www.lagowgmina.pl w zakładce *Opracowanie Strategii Gminy Łagów*.

Uwagi i wnioski przyjmowane były w formie pisemnej za pomocą Formularza Zgłaszania Uwag (zdjęcie 1) w dniach od 16 stycznia do 31 stycznia 2015 roku włącznie. Wypełniony formularz można było:

1. pozostawić w Urzędzie Gminy, ul. Iwańska 11, sekretariat,
2. przesłać drogą elektroniczną na adres urząd@lagowgmina.pl, wpisując w tytule e-maila „Konsultacje społeczne – Projekt LPR-u”,
3. przesłać pocztą na adres: Urząd Gminy w Łagowie, ul. Iwańska 11, 26-025 Łagów z dopiskiem „Konsultacje społeczne – Projekt LPR-u”.

W ramach ww. formy konsultacji społecznych w wyznaczonym terminie nie wpłynęły żadne uwagi i wnioski do projektu dokumentu.

Zdjęcie 1 Formularz Zgłaszania Uwag do Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łągów

FORMULARZ ZGŁASZANIA UWAG
do dokumentu
„Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Łągów na lata 2014-2024” – PROJEKT 1.0

1. Informacje o zgłaszającym

Imię i Nazwisko	
Institucja (jeżeli dotyczy)	
Adres do korespondencji (e-mail)	
Telefon/Fax.	

Uwagi w ramach konsultacji społecznych będą przyjmowane wyłącznie na niniejszym formularzu. Konieczne jest wypełnienie punktu 1.

Wypełniony formularz prosimy przesać drogą elektroniczną na adres: urzed@lagowgmina.pl, wpisując w tytule e-maila: „Konsultacje społeczne – Projekt LPR-u”, lub przesać listownie do Urzędu Gminy na adres: ul. Iwańska 11, 26-025 Łągów, z dopiskiem „Konsultacje społeczne – Projekt LPR-u”.

URZĄD GMINY W ŁĄGOWIE
UL. IWAŃSKA 11, 26-025 ŁĄGÓW
TEL.: (41) 80-74-033 FAX: (41) 80-74-236

2. Zgłaszane uwagi, wnioski oraz sugestie do „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łągów na lata 2014-2024” – PROJEKT 1.0

Lp.	Część dokumentu do którego odnosi się uwaga (rozdział/strona/punkt)	Obecny zapis	Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				

URZĄD GMINY W ŁĄGOWIE
UL. IWAŃSKA 11, 26-025 ŁĄGÓW
TEL.: (41) 80-74-033 FAX: (41) 80-74-236

Źródło: Opracowanie własne

4. Przebieg udziału społeczeństwa w ocenie oddziaływania Programu na środowisko

Na podstawie *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.), przeprowadzona została strategiczna ocena oddziaływania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łagów na środowisko wraz z udziałem społeczeństwa.

W ramach procesu konsultacji społecznych wszyscy zainteresowani mieszkańcy Gminy Łagów oraz przedstawiciele instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i podmiotów gospodarczych mieli możliwość zapoznania się oraz zgłoszenia wniosków, zastrzeżeń lub uwag do opracowanego projektu *Prognozy Oddziaływania na Środowisko Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łagów na lata 2015–2024*.

W tym celu zamieszczono obwieszczenie o wyłożeniu do publicznego wglądu projektu Prognozy wraz z Lokalnym Programem Rewitalizacji i zaproszenie do udziału w konsultacjach społecznych na stronie internetowej gminy w zakładce *Opracowanie Strategii Gminy Łagów*. Dokumenty wyłożone były do wglądu:

1. w wersji papierowej w Urzędzie Gminy Łagów ul. Iwańska 11, 26-025 Łagów, w godz. pracy Urzędu, tj. poniedziałek: 8:00–16:00 , wtorek–piątek: 7:30–15:30.
2. w wersji elektronicznej na stronie internetowej urząd@lagowgmina.pl jako załączniki do obwieszczenia.

Uwagi i wnioski przyjmowane były na Formularzu Zgłaszania Uwag (zdjęcie 2) w terminie 21 dni od daty ogłoszenia zawiadomienia, tj. w dniach od 16.01.2015 r. do 05.02.2015 r. poprzez przesłanie:

1. pocztą na adres: Urząd Gminy Łagów ul. Iwańska 11, 26-025 Łagów;
2. drogą mailową na adres: urząd@lagowgmina.pl.

Organem właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków był Wójt Gminy Łagów.

W ramach pierwszych konsultacji społecznych dotyczących Prognozy nie wniesiono żadnych uwag i wniosków.

Zdjęcie 2 Formularz Zgłaszania Uwag do projektu Prognozy Oddziaływania na Środowisko LPR-u

FORMULARZ ZGŁASZANIA UWAG
do projektu dokumentu
*Prognoza Oddziaływania na Środowisko Lokalnego Programu Rewitalizacji
Gminy Łagów na lata 2015-2024*

1.→ Informacje o Zgłaszającym

Imię i Nazwisko	
Institucja (jeśli dotyczy)	
Adres do korespondencji (e-mail)	
Telefon/fax.	

Uwagi w ramach konsultacji społecznych będą przyjmowane wyłącznie na niniejszym formularzu. Konieczne jest wypełnienie punktu 1.

Wypełniony formularz prosimy przestać drogą elektroniczną na adres e-mail: urząd@lagowgmina.pl, wpisując w tytule: „Konsultacje społeczne – Projekt Prognozy Oddziaływania na Środowisko LPR” lub przestać listownie na adres Urzędu Gminy Łagów: ul. Iwańska 11, 26-025 Łagów, z dopiskiem „Konsultacje społeczne – Projekt Prognozy Oddziaływania na Środowisko LPR” – do dnia 16 marca 2015 roku.

URZĄD GMINY ŁAGÓW
UL. IWAŃSKA 11, 26-025 ŁAGÓW
TEL. (41) 3074-111, (41) 3074-033,
FAX. (41) 3074-133

2.→ Zgłaszane uwagi, wnioski oraz sugestie do projektu dokumentu Prognoza Oddziaływania na Środowisko Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łagów na lata 2015–2024.

Lp.	Część dokumentu do którego odnosi się uwaga (rozdział/punkt/nr strony)	Obecny zapis	Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				

URZĄD GMINY ŁAGÓW
UL. IWAŃSKA 11, 26-025 ŁAGÓW
TEL. (41) 3074-111, (41) 3074-033,
FAX. (41) 3074-133

Źródło: Opracowanie własne

Ponadto w wyniku modyfikacji projektów przewidzianych do realizacji w ramach rewitalizacji i wpisanych do projektu 2.0 Lokalnego Programu Rewitalizacji zaistniała konieczność przeprowadzenia ponownej procedury oceny oddziaływania dokumentu na środowisko.

W związku z tym, na stronie internetowej gminy zamieszczono obwieszczenie o ponownym wyłożeniu do publicznego wglądu projektu zmienionej Prognozy wraz z uaktualnionym Lokalnym Programem Rewitalizacji i zaproszeniem do udziału w ponownych konsultacjach społecznych.

Z dokumentami można było się zapoznać w taki sam sposób jak w przypadku poprzednich konsultacji, a uwagi i wnioski przyjmowane były w dniach od 27.05.2015 r. do 16.06.2015 r.

Uwagi i wnioski można było zgłaszać w następujący sposób:

1. na piśmie poprzez wypełnienie poniżej załączonego Formularza Zgłaszania Uwag i wysłanie na adres: Urząd Gminy Łagów ul. Iwańska 11, 26-025 Łagów, z dopiskiem „Konsultacje społeczne – projekt Prognozy Oddziaływania na Środowisko LPR-u”;
2. ustnie do protokołu w budynku Urzędu Gminy Łagów, pokój nr 8 w godzinach pracy Urzędu;
3. drogą elektroniczną poprzez wypełnienie poniżej załączonego Formularza Zgłaszania Uwag i wysłanie na adres email: urząd@lagowgmina.pl wpisując w tytule maila: „Konsultacje społeczne – projekt Prognozy Oddziaływania na Środowisko LPR-u”, bez konieczności opatrywania bezpiecznym podpisem elektronicznym, o którym mowa w ustawie z dnia 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym.

Organem właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków ponownie był Wójt Gminy Łagów. Jednak podobnie jak w przypadku pierwszych konsultacji dotyczących Prognozy, nie wniesiono żadnych uwag i wniosków.

Wzór ankiety – Rewitalizacja Gminy Łągów w latach 2014–2024

ANKIETA

Rewitalizacja Gminy Łągów w latach 2014-2024

Szanowni Państwo,

Celem badania jest poznanie Państwa opinii na temat aktualnych potrzeb w zakresie rewitalizacji problemowych obszarów gminy oraz oczekiwanych działań mających na celu ich ożywienie społeczno-gospodarcze, w związku z przystąpieniem do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łągów na lata 2014-2024. Ankieta ma charakter anonimowy.

1. Jakie pięć najważniejszych efektów, według Pana/i, powinno zostać osiągniętych w wyniku przeprowadzonego procesu rewitalizacji? (proszę zaznaczyć wybrane odpowiedzi stawiając **X**)

1.	Bardziej wykształcona społeczność	
2.	Poprawa bezpieczeństwa na ulicach	
3.	Włączenie społeczne osób wykluczonych	
4.	Zwiększenie liczby miejsc pracy	
5.	Pozyskanie dużych inwestorów	
6.	Rozwój mikro i małej przedsiębiorczości	
7.	Stworzenie i/lub rozszerzenie bazy turystyczno-rekreacyjnej	
8.	Stworzenie i/lub rozszerzenie bazy sportowej	
9.	Poprawa jakości środowiska naturalnego	
10.	Poprawa stanu infrastruktury technicznej i drogowej	
11.	Zwiększenie integracji mieszkańców i pobudzenie ich aktywności lokalnej	
12.	Poprawa estetyki przestrzeni publicznych	
13.	Odnowa zabytków na terenie gminy	
14.	Inne (<i>jakie?</i>)	

2. Będąc Wójtem Gminy Łągów, na jakie priorytetowe działania wydałby/aby Pan/i kwotę 10 000 000,00 zł wolnych środków w celu osiągnięcia najważniejszych efektów procesu rewitalizacji?

- 1)
- 2)
- 3)

3. Inne uwagi/sugestie

.....

.....

Dziękujemy za wypełnienie kwestionariusza ankiety.

Wzór fiszki projektowej

FISZKA PROJEKTOWA

Szanowni Państwo,

W związku z przystąpieniem przez Urząd Gminy w Łagowie do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Łagów na lata 2014-2024, Lokalnego Programu Rewitalizacji na lata 2014-2024, oraz Planu Strategia 2020: projekt dotacja, pragniemy zachęcić Państwa do przedstawienia propozycji projektów do realizacji na terenie Gminy Łagów.

Po zaakceptowaniu projektu przez Zespół ds. Strategii Rozwoju i Zespół ds. LPR-u oraz przeprowadzeniu konsultacji z autorami wybranych projektów, zostaną one wpisane do dokumentów strategicznych, w celu zwiększenia ich szansy na pozyskanie dofinansowania w nowym okresie programowania UE na lata 2014-2020.

IDENTYFIKACJA ZGŁASZAJĄCEGO			
I.1. Osoba do kontaktu			
Imię i nazwisko			
Telefon kontaktowy		E-mail	
Reprezentowana organizacja			
CHARAKTERYSTYKA PLANOWANEGO PROJEKTU			
II.1. Lokalizacja projektu			
Miejscowość		Ulica	Nie dotyczy
II.2. Informacje dotyczące planowanego projektu			
1. W jakim obszarze realizowany będzie planowany projekt?			
☐ infrastruktura techniczna	☐ turystyka	☐ kultura	☐ edukacja i oświata
☐ ochrona środowiska	☐ ochrona zdrowia	☐ przedsiębiorczość	☐ pomoc społeczna
☐ inny (jaki?)			
2. Krótki opis projektu			
Planowany termin realizacji (mm/rr)	od do		
Czy projekt będzie realizowany we współpracy z partnerem/ami? (jeśli tak, proszę ich wskazać)	☐ TAK ☐ NIE		
	publiczni		
	prywatni		
	pozarządowi		
inni			
Szacunkowa wartość całego projektu w złotych (netto)			
III.1. Uwagi/dodatkowe informacje			

Dziękujemy za wypełnienie formularza.

W razie pytań prosimy o kontakt: Paweł Walczyszyn tel. 507 048 678.

Spis wykresów

Wykres 1 Najważniejsze efekty, według mieszkańców, które powinny zostać osiągnięte w wyniku przeprowadzonego procesu rewitalizacji w latach 2014–2024 (%).....	7
Wykres 2. Priorytetowe działania, według opinii mieszkańców, które należy zrealizować w celu osiągnięcia najważniejszych efektów procesu rewitalizacji na terenie gminy w latach 2014–2024 (%).....	9

Spis zdjęć

Zdjęcie 1 Formularz Zgłaszania Uwag do Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łagów	12
Zdjęcie 2 Formularz Zgłaszania Uwag do projektu Prognozy Oddziaływania na Środowisko LPR-u	14

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY ŁAGÓW
Bartkiewicz
mgr Marek Bartkiewicz

*Strategia Rozwoju Gminy Łagów
na lata 2015–2024*

INICJATYWAŁOKALNA.PL

Lipiec 2015

Wstęp.....	3
I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA.....	4
I.1. Strategia jako instrument kreowania polityki rozwoju	4
I.1.1. Proces konstruowania dokumentu Strategii	4
I.1.2 Struktura dokumentu.....	5
I.2. Raport diagnostyczny o stanie społeczno-gospodarczym – wnioski z analizy sytuacji społeczno-gospodarczej	6
I.2.1 Uwarunkowania przestrzenno-środowiskowe	6
I.2.2 Uwarunkowania społeczno-gospodarcze.....	7
I.3 Wnioski z przeprowadzonych badań ankietowych i konsultacji społecznych.	7
II. CZĘŚĆ PROGRAMUJĄCO-STRATEGICZNA.....	9
II.1. Analiza obszarów problemowych	9
II.1.1 Analiza SWOT	9
II.1.2 Drzewo problemów	13
II.1.3 Drzewo celów	14
II.2. Kierunki rozwoju Gminy Łagów.....	15
II.2.1 Wizja i misja rozwoju Gminy Łagów.....	15
II.2.2 Cele szczegółowe i działania priorytetowe	17
II.2.3 Przykładowe zadania w ramach poszczególnych działań priorytetowych.....	23
II.3. Powiązania Strategii Rozwoju Gminy Łagów z innymi dokumentami strategicznymi na szczeblu krajowym i regionalnym oraz założenia UE we wspieraniu rozwoju regionalnego.....	26
II.4. Źródła finansowania zadań zaplanowanych do realizacji w ramach Strategii oraz harmonogram ich realizacji.....	30
II.5. Ocena wpływu realizacji Strategii na środowisko.....	42
III. CZĘŚĆ WDROŻENIOWA.....	47
III.1. Ewaluacja i monitoring Strategii na lata 2015–2024	47
III.2. Wskaźniki realizacji Strategii.....	50
Spis tabel i schematów	53

Wstęp

Zarządzanie gminą wiąże się z podejmowaniem szeregu decyzji i działań ważnych dla lokalnej społeczności. Aby efektywnie zarządzać gminą potrzebny jest wieloletni plan, który będzie wskazywać kierunki rozwoju danej jednostki. Głównym celem tworzenia dokumentu strategicznego, jakim jest Strategia Rozwoju, jest zdiagnozowanie priorytetowych kierunków rozwoju zmierzających do rozwoju społeczno-gospodarczego. Strategia Rozwoju Gminy to długookresowy plan działania, określający strategiczne cele rozwoju gminy i zawierający takie kierunki oraz działania priorytetowe, które są niezbędne do realizacji przyjętych założeń.

Opracowanie Strategii Rozwoju pozwala na określenie najbardziej efektywnych działań, które będą mogły zapewnić dynamiczny rozwój obszaru nią objętego, głównie poprzez tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, wspieranie inicjatyw społecznych oraz aktywizację społeczności lokalnej. Istotną cechą Strategii jest budowa wizerunku gminy. Wizerunek jest bowiem swoistego rodzaju wizytówką jednostki oraz źródłem informacji dla podmiotów gospodarczych, inwestorów i społeczności lokalnej, na temat długoterminowych uwarunkowań rozwoju przyjętych przez gminę. Sygnalizuje podmiotom zewnętrznym jakie Gmina posiada możliwości w zakresie rozwiązywania pojawiających się na jej obszarze problemów. Za sprawą dokumentu strategicznego dana jednostka terytorialna, posiada podstawę do tego w jaki sposób efektywnie wykorzystać własne zasoby. Do najważniejszych zasobów, ze strategicznego punktu widzenia mogących wpłynąć pozytywnie na rozwój, należy wyszczególnić zasoby finansowe, rzeczowe oraz społeczne. Tworząc dokumenty perspektywiczne należy określić również sposoby przeciwdziałania pojawiającym się zagrożeniom.

Niniejszy dokument zawiera informacje dotyczące kierunków rozwoju Gminy Łagów oraz działań związanych z ich realizacją na lata 2015–2024. Horyzont czasowy, który określa niniejsza Strategia, wiąże się perspektywą finansową Unii Europejskiej na lata 2014–2020. Aby móc w pełni wykorzystać szanse, jakie dają środki unijne, należy jak najszybciej podjąć odpowiednie działania. W tym celu opracowano Strategię Rozwoju, jako podstawowy dokument, który zawiera priorytetowe kierunki rozwoju gminy i obejmuje w całości przyszły okres programowania unijnego.

I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA

I.1. Strategia jako instrument kreowania polityki rozwoju

Niniejszy dokument „Projekt Strategii Rozwoju Gminy Łagów” stanowi odpowiedź samorządu gminnego na zmiany społeczno-gospodarcze wymagające nowego spojrzenia na posiadane aspiracje, zasoby i perspektywy rozwoju gminy.

W Strategii zaprezentowana została Wizja Gminy 2024, Misja oraz Cele główne i szczegółowe przewidziane do realizacji w trakcie okresu jej obowiązywania. Wyróżnione zostały działania priorytetowe, które należy podjąć, aby osiągnąć wyznaczone cele. Strategia Gminy Łagów jest dokumentem otwartym, co oznacza, iż w miarę upływu czasu oraz podejmowanych działań w niej zawartych, możliwa będzie jej aktualizacja, w tym również kreowanie nowych działań oraz korekta tych, które zostały sformułowane na etapie jej tworzenia – w taki sposób aby jak najlepiej dostosować ją do zmieniającego się otoczenia.

I.1.1. Proces konstruowania dokumentu Strategii

Proces prac nad Strategią był okazją do dialogu przedstawicieli różnych środowisk nad stanem obecnym, ale przede wszystkim nad przyszłością Gminy Łagów. Dzięki prowadzonym dyskusjom uzyskano odpowiedzi na podstawowe pytanie dotyczące przyszłego rozwoju gminy (dokąd zmierzamy? co chcemy oraz w jaki sposób chcemy to osiągnąć?), co dało możliwość skonstruowania dokumentu, który w swoim założeniu ma służyć całej społeczności Gminy Łagów.

Proces prac związanych z przygotowaniem, opracowaniem i wdrożeniem Strategii Rozwoju rozpoczęto w czerwcu i zakończono w październiku 2014 roku. Prace nad Strategią były koordynowane przez Zespół ds. Strategii powołany 26 czerwca 2014 r. przez Wójta Gminy Łagów. W skład Zespołu weszło 32 członków. Prace nad Strategią zainaugurowano konferencją, w której wzięli udział przedstawiciele Rady Gminy oraz Urzędu Gminy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe oraz mieszkańcy.

Prace nad dokumentem Strategii opierały się na wykorzystaniu szeregu wzajemnie uzupełniających się metod prac analitycznych i partycypacyjnych, spośród których wymienić należy:

- analizę danych zastanych,
- badania społeczne wśród mieszkańców gminy,
- analizy strategiczne,
- spotkania warsztatowe Zespołu ds. Strategii Rozwoju,

- spotkania warsztatowe z przedstawicielami instytucji oraz przedsiębiorstwami z branży turystycznej, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi oraz młodzieżą mieszkającą na terenie gminy.

Strategia powstała w oparciu o dokument *Diagnoza strategiczna na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Gminy Łagów na lata 2015–2024*, w którym przedstawiono sytuację społeczno-gospodarczą gminy, a także na podstawie wniosków zgłoszonych podczas konsultacji społecznych i warsztatów z różnymi podmiotami środowiska lokalnego. Po zebraniu i przeanalizowaniu wszystkich danych opracowano Projekt Strategii, który został udostępniony wszystkim zainteresowanym za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Gminy.

Do głównych materiałów źródłowych, stanowiących materiał analityczny i podstawę do opracowania Strategii, wraz z Załącznikami należą:

- dane Głównego Urzędu Statystycznego,
- wnioski z ankiet przeprowadzonych podczas wywiadów grupowych oraz uzyskanych drogą elektroniczną na skrzynkę mailową Urzędu Gminy,
- wnioski zebrane na podstawie dostarczonych przez różne podmioty fiszek projektowych,
- wnioski zgłaszane podczas wywiadów grupowych,
- dane Urzędu Gminy.

I.1.2 Struktura dokumentu

Strategia Rozwoju Gminy Łagów na lata 2015–2024 składa się z trzech zasadniczych części odpowiadających logice procesu strategicznego: pierwsza jest częścią wprowadzającą, druga częścią programująco-strategiczną, zaś trzecia – wdrożeniową.

Główne przesłanki procesu powstawania Strategii ujęto w części pierwszej: przebieg procesu tworzenia Strategii, wykorzystane metody oraz powody, które skutkowały podjęciem decyzji o przystąpieniu do prac.

W drugiej części, najważniejszej z punktu planowania strategicznego, wskazano problemy oraz kierunki ich rozwiązania. Przedstawione zostały cele szczegółowe i działania priorytetowe odpowiadające przyjętej misji rozwoju gminy.

Zwieńczeniem dokumentu jest część trzecia, w której zostało ujęte wdrażanie i monitorowanie Strategii wraz z zestawieniem wskaźników służących do oceny Strategii, procedur i odpowiedzialności.

I.2. Raport diagnostyczny o stanie społeczno-gospodarczym – wnioski z analizy sytuacji społeczno-gospodarczej

Szczegółowa diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Łagów została przedstawiona w dokumencie *Diagnoza strategiczna na potrzeby opracowania Strategii Gminy Łagów na lata 2015–2024*. W diagnozie przedstawiono uwarunkowania społeczne, gospodarcze, przestrzenne, środowiskowe i kulturowe. Porównano wybrane dziedziny rozwoju do średniej krajowej, wojewódzkiej oraz do wybranych jednostek samorządu terytorialnego z obszaru województwa świętokrzyskiego. Przedstawiono wnioski z wybranych dziedzin społecznych i gospodarczych.

I.2.1 Uwarunkowania przestrzenno-środowiskowe

Gmina zajmuje powierzchnię 113km², na 1 km² mieszkają 62 osoby¹. Gmina Łagów graniczy z 7 gminami województwa świętokrzyskiego, a w jej skład wchodzi 19 sołectw. Gmina posiada dogodne położenie komunikacyjne, przez jej teren przebiega droga krajowa 74 oraz droga wojewódzka 756.

Krajobraz Łagowa to typowy krajobraz wiejski z luźną zabudową, gdzie większość terenu stanowią użytki rolne, łąki i lasy. Ogromny wpływ na kształtowanie krajobrazu gminy ma rzeźbotwórczy charakter rzeki Łagowicy wraz z jej dopływami, która przy okazji stanowi ważny korytarz ekologiczny w skali regionalnej. Gmina Łagów posiada bogate walory przyrodnicze. Fragment północnej części granicy terytorium Gminy Łagów graniczy ze Świętokrzyskim Parkiem Narodowym. W obszarze gminy ponadto ok. 97 % powierzchni znajduje się w obszarze chronionym prawnie. Wśród najbardziej obszernych i cennych form ochrony przyrody na terenie gminy należy wymienić otulinę Świętokrzyskiego Parku Narodowego, dwa parki krajobrazowe: Cisowsko – Orłowiński i Jeleniowski, dwa obszary znajdujące się w sieci Natura 2000, a także trzy Obszary Chronionego Krajobrazu. Ponadto sieć ochrony stanowią różnego rodzaju pomniki przyrody, użytki ekologiczne, zespoły Przyrodniczo-Krajobrazowe.

¹ Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

I.2.2 Uwarunkowania społeczno-gospodarcze

Od roku 2010 następuje spadek liczby ludności, który wynika z migracji mieszkańców gminy, saldo migracji od roku 2007 jest ujemne, w 2013 roku wynosiło -4,6. Na spadek ludności składa się m.in. ujemny przyrost naturalny, w 2013 roku wynosił on -1,7 i ma nadal tendencje spadkową. Malejącą liczbę ludności obrazuje również liczba uczniów w szkołach podstawowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, która niezmiennie od 2008 roku ulega spadkowi. W Łagowie odnotowuje się spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, wynika to ze spadku liczby urodzeń oraz z ujemnego salda migracji. W 2013 roku 62,1% dzieci w wieku 3-5 lat było objęte opieką przedszkolną, gdzie w tym samym roku średnio w województwie taką opieką objętych było 71%, dzieci, a w Polsce średnio 74,1%.

Na terenie gminy w 2013 roku nie działała żadna fundacja, funkcjonowało 19 stowarzyszeń i organizacji społecznych. Liczba organizacji pozarządowych nie przekłada się jednak na ich aktywność, w dalszym ciągu odczuwalny jest brak zaangażowania w życie społeczne, a organizacje działają lokalnie na obszarze sołectwa, a nie gminy.

Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców jest dużo niższa od średniej dla województwa świętokrzyskiego i prawie dwukrotnie niższa od średniej dla Polski. Spadek odnotowano w 2013 roku w liczbie przedsiębiorstw nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Mała ilość zakładów pracy wpływa przede wszystkim na rosnące bezrobocie w grupie osób w wieku produkcyjnym. Bezrobocie jest między innymi powodem migracji ludzi młodych z terenu gminy.

Dochody ogółem w przeliczeniu na jednego mieszkańca rosną, podobnie zachowują się wydatki. Najważniejszym wskaźnikiem obrazującym rozwój jest ilość dochodów własnych w dochodach ogółem. Łagów w zestawieniu z Polską i województwem świętokrzyskim wypada słabo, dochody własne stanowią bowiem tylko 32,07% dochodów ogółem, co świadczy o małej samodzielności finansowej gminy w zakresie wydatkowania środków finansowych. Niska wartość wskaźnika oznacza małe możliwości finansowe.

I.3 Wnioski z przeprowadzonych badań ankietowych i konsultacji społecznych.

W trakcie opracowywania dokumentu przeprowadzone zostały konsultacje społeczne. Zorganizowano warsztaty z przedstawicielami różnych grup społecznych: przedsiębiorcami (w tym z branży turystycznej), przedstawicielami organizacji pozarządowych, samorządu oraz z młodzieżą. Organizowane były spotkania Zespołu ds. Strategii Rozwoju, w trakcie których

opracowana została wizja, misja i cele strategiczne. W trakcie procesu konsultacji społecznych zebrane zostały fiszki projektowe z zaproponowanymi przez przedstawicieli różnych środowisk zadaniami do realizacji. Zespół strategiczny na podstawie zebranych materiałów oraz własnych pomysłów wybrał zadania, które zostały wskazane w niniejszym dokumencie.

Na etapie konsultacji społecznych przeprowadzone zostały badania ankietowe drogą telefoniczną, w trakcie warsztatów grupowych, oraz zebranych drogą mailową na podstawie ankiet umieszczonych na stronie internetowej Gminy Łagów.

Mieszkańcy gminy odpowiadali na pytania o dalszy kierunek rozwoju gminy, problemy jakie dostrzegają w swoim otoczeniu oraz przedsięwzięcia konieczne do realizacji na jej terenie.

Głównym problemem, na jaki wskazywali mieszkańcy, jest brak pracy, co skutkuje migracją ludzi młodych z terenu gminy. Kolejną ważną sprawą (z punktu widzenia ankietowanych) jest brak miejsc spotkań dla dzieci i młodzieży oraz brak organizowanych dla nich dodatkowych zajęć. W badaniu wskazany został również problem kanalizacji – nie ma kanalizacji w wielu sołectwach gminy.

Drugim badanym elementem był kierunek rozwoju. Tutaj mieszkańcy wskazywali na turystykę oraz agroturystykę, wykorzystanie w rozwoju gminy zasobów naturalnych, takich jak złoża gliny, a także wykorzystanie potencjału produkcji rolnej i utworzenie w oparciu o ten potencjał zakładów przetwórstwa rolnego.

Zadania wskazane przez ankietowanych do realizacji to przede wszystkim przedsięwzięcia związane ze spędzaniem czasu wolnego dla młodzieży. Ankietowani wskazali na konieczność budowy basenu i siłowni, zorganizowania miejsc spotkań dla dzieci i młodzieży, a także utworzenia ścieżek rowerowych służących zarówno mieszkańcom, jak i turystom.

II. CZĘŚĆ PROGRAMUJĄCO-STRATEGICZNA

II.1. Analiza obszarów problemowych

II.1.1 Analiza SWOT

Analiza SWOT jest to jedna z najpopularniejszych i najskuteczniejszych metod analitycznych wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego. Jej nazwa pochodzi od akronimów angielskich słów *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse) i *Threats* (zagrożenia). Polega ona na zidentyfikowaniu wymienionych wyżej czterech grup czynników, dzięki czemu można je odpowiednio wykorzystać w procesie zaplanowanego rozwoju lub zniwelować skutki ich negatywnego wpływu. Dzięki tej metodzie można również pogrupować czynniki na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Często dzieli się je również na czynniki wewnętrzne (opisujące mocne i słabe strony danej jednostki) oraz czynniki zewnętrzne (czyli szanse i zagrożenia wynikające z jej mikro- i makrootoczenia). Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od władz lokalnych i lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia) należące do otoczenia bliższego i dalszego są niezależne od władz danej jednostki, a także jej mieszkańców.

Tabela 1 Schemat analizy SWOT

S	<i>Strengths</i>	Silne strony, atuty, zalety	ZASOBY
W	<i>Weaknesses</i>	Słabe strony, słabości, wady	
O	<i>Opportunities</i>	Szanse, możliwości, okazje	OTOCZENIE
T	<i>Threats</i>	Zagrożenia, trudności	

Źródło: Opracowanie własne

Analiza obejmuje główne elementy mające wpływ na rozwój regionu. Analizy dokonano w oparciu o dostępne dane uzyskane podczas prac nad Strategią, w tym dane Urzędu Gminy Łagów, dane GUS, informacje zebrane podczas warsztatów grupowych, przeprowadzonych badań ankietowych, a także na podstawie obserwacji własnych.

Tabela 2 Analiza SWOT Gminy Łągów

ANALIZA SWOT	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Czyste środowisko, walory przyrodnicze i krajobrazowe w przeważającej części gminy. 2. Bogate zasoby geologiczne na obszarze gminy. 3. Bogate tradycje związane z garncarstwem. 4. Zasoby środowiska przyrodniczego. 5. Liczne szlaki turystyki pieszej. 6. Korzystne warunki do rozwoju drobnoskalowej produkcji ekologicznej. 7. Położenie przy drodze krajowej 74. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna i okołoturystyczna. 2. Niedostosowana do potrzeb mieszkańców i turystów infrastruktura sportowa. 3. Zbyt mała liczba nowo powstających przedsiębiorstw. 4. Słabo rozwinięty system wewnętrznej i zewnętrznej informacji turystycznej. 5. Słabe skomunikowanie publicznymi środkami transportu na obszarze gminy. 6. Słabe wykorzystanie technik informacyjno-komunikacyjnych (TIK) w instytucjach publicznych. 7. Mała ilość unikatowych obiektów lub budowli kształtujących wizerunek gminy. 8. Słaby wizerunek turystyczny Gminy Łągów. 9. Wizerunek turystyczny gminy zachwiany przez obecność obszarów kopalnianych. 10. Odpływ ludzi młodych z terenu gminy. 11. Wysoki udział % osób bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym. 12. Brak różnego rodzaju partnerstw sektora społecznego, gospodarczego i publicznego na terenie gminy. 13. Brak większego zainteresowania rolników integracją produkcji rolnej. 14. Niski udział dochodów własnych gminy w dochodach ogółem.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wydłużająca się średnia długość życia oraz wzrost średniego wieku mieszkańców Polski i Europy. 2. Wskazanie obszaru Gór Świętokrzyskich jako obszaru strategicznej interwencji w opracowanym na lata 2014-2020 RPOWŚ. 3. Opłacalność wykorzystania zielonej energii jako sposobu na ograniczanie niskiej emisji. 4. Rosnące zainteresowanie ekologicznymi, naturalnymi i regionalnymi produktami. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Depopulacja mieszkańców regionu. 2. Poszerzenie obszarów kopalnianych. 3. Dalszy wzrost atrakcyjności gospodarczej i turystycznej innych regionów kraju.

Źródło: Opracowanie własne

WNIOSKI:

Analizując wyżej zaprezentowane mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia Gminy Łagów, możemy wyłonić te, które w największym stopniu oddziałują, bądź mogą oddziaływać na gminę. Słabe strony oraz zagrożenia powinny być pokonywane przez mocne strony oraz szanse rozwoju, które posiada Łagów. Poniżej, w punktach, pogrupowane zostały słabe strony i równoważące je strony mocne, a także przykłady, w jaki sposób można wykorzystać szanse, aby zniwelować istniejące problemy i przezwyciężyć zagrożenia.

1. Walory przyrodnicze i krajobrazowe posiadane przez Gminę Łagów, jeśli zostaną dobrze wykorzystane, powinny przyczyniać się do wzrostu liczby turystów. Jednak niezbędne jest wykreowanie rozpoznawalnego produktu turystycznego Łagowa oraz rozwój bazy rekreacyjnej i turystycznej. Produktem turystycznym bazującym na zasobach naturalnych może być garncarstwo, którego tradycja w Łagowie sięga kilku wieków.

2. Rosnące zainteresowanie aktywnym spędzaniem czasu wolnego na świeżym powietrzu oraz prowadzeniem zdrowego trybu życia, wskazuje na potrzebę inwestycji w zakresie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, która będzie skierowana zarówno do mieszkańców, jak i turystów. Warto poszerzyć ofertę bezpiecznych ścieżek rowerowych oraz szlaków pieszych na terenie gminy, łączących sołectwa Gminy Łagów. Ponadto warto utworzyć sieć ścieżek rowerowych, które będą się łączyć z trasą rowerową Green Velo oraz z miejscowością Nowa Słupia, która jest miejscem przyjazdów wielu tysięcy turystów rocznie, ze względu na swoją tradycję oraz Klasztor na Świętym Krzyżu. Należy zadbać o to, aby turyści, którzy w dużym stopniu wpływają na wysokość dochodów gminy, mieli możliwość spędzenia czasu wolnego w atrakcyjny sposób.

3. Aby funkcja turystyczna miała szansę rozwoju konieczna jest poprawa funkcjonującego w tym momencie systemu wewnętrznej i zewnętrznej informacji turystycznej oraz niewystarczającej komunikacji pomiędzy atrakcjami zlokalizowanymi na terenie gminy.

4. Gmina Łagów powinna wykorzystać szansę na rozwój, jaką dają fundusze unijne. Możliwość uzyskania dofinansowania z Unii Europejskiej na realizację nowych projektów oraz istnienie różnych form partnerstw sektora społeczno-gospodarczego, jeśli zostaną wykorzystane odpowiednio m.in. do rozbudowy infrastruktury turystycznej, powinny przynieść wymierne korzyści w postaci większej liczby turystów, a tym samym zwiększonych wpływów z podatku do budżetu gminy.

5. Duże znaczenie dla rozwoju Gminy Łagów ma fakt wskazania sektora turystyki jako inteligentnej specjalizacji województwa świętokrzyskiego, a obszaru Gór Świętokrzyskich jako

obszaru strategicznej interwencji w opracowanym na lata 2014–2020 Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego. Powstała dzięki temu szansa na realizację unikatowych projektów, które przyczynią się do stworzenia przez Gminę Łagów kompleksowej oraz zróżnicowanej oferty turystycznej, skierowanej przede wszystkim do osób indywidualnych, zainteresowanych aktywnym spędzaniem czasu wolnego. Należy stworzyć odpowiednią bazę infrastrukturalną dla rozwoju turystyki oraz uatrakcyjnić oferowane usługi.

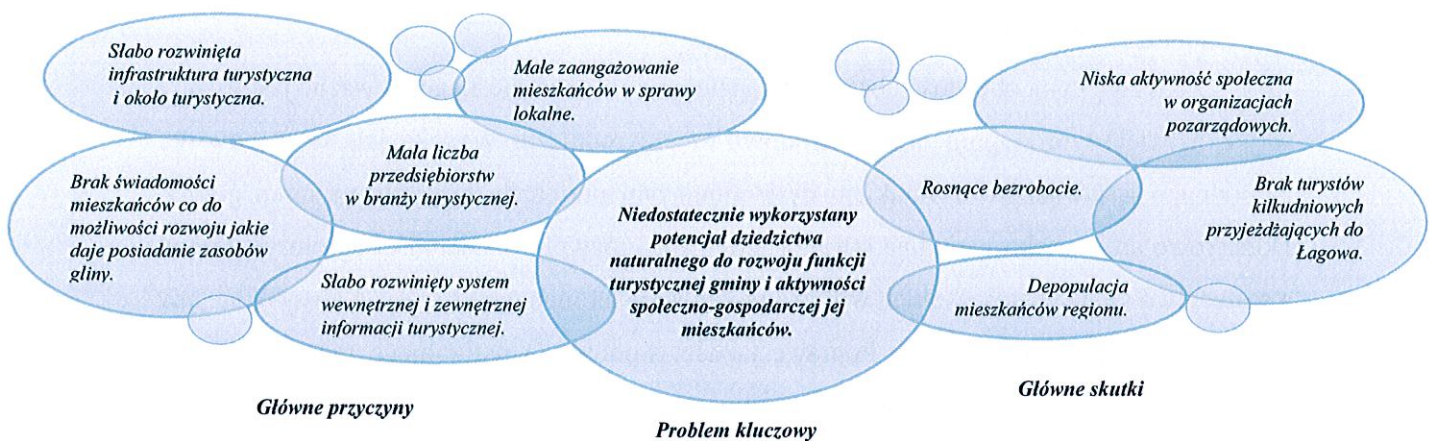
6. Spadająca liczba nowo powstających przedsiębiorstw sugeruje spadek przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy oraz małą ilość nowych inwestorów zewnętrznych na jej terenie. Wydaje się zatem istotne, z punktu pobudzenia aktywności gospodarczej mieszkańców gminy, utworzenie Inkubatora przedsiębiorczości, którego zadaniem byłoby zachęcanie młodych osób do prowadzenia własnej firmy i wspieranie jej w początkowym okresie działalności. Dużą szansą na wzrost przedsiębiorczości jest wspieranie działalności agroturystycznych, które mogą rozwinąć się dzięki wartościom krajobrazowo-przyrodniczym zlokalizowanym na terenie gminy.

7. Ze względu na obecność obszarów kopalnianych na terenie Łagowa ważne jest to, aby w jak największym stopniu dbać o środowisko przyrodnicze. Wysoka jakość środowiska naturalnego jest ważnym czynnikiem determinującym przyjazdy turystów na teren gminy. Dodatkowo środowisko naturalne stwarza możliwość rozwoju działalności agroturystycznej, a sąsiedztwo Gór Świętokrzyskich wpływa pozytywnie na ruch turystyczny. Należy dbać, aby stan ten nie ulegał pogorszeniu. Poprawę jakości środowiska naturalnego można osiągnąć przede wszystkim poprzez inwestycje w zakresie zmniejszania zapotrzebowania na energię, ograniczania strat energii, a także poprzez zastosowanie odnawialnych źródeł energii.

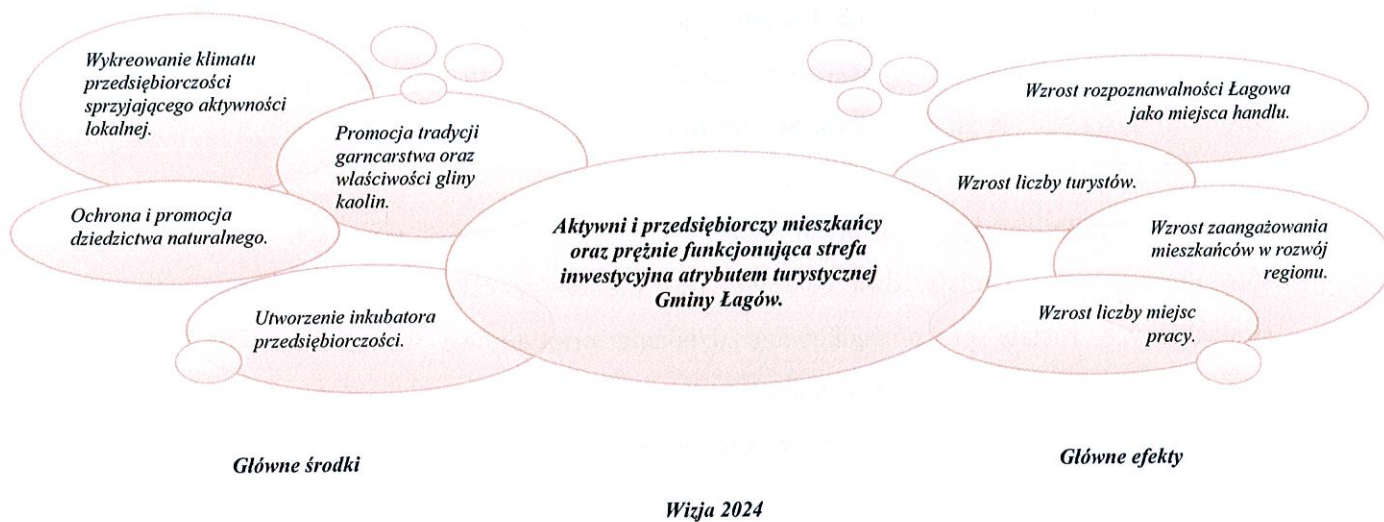
8. Ważne, z punktu widzenia rozwoju gminy, jest inwestowanie w rozwój oraz upowszechnianie technologii informacyjno-komunikacyjnych. TIK jest obecnie dziedziną, która przenika we wszystkie sfery życia społecznego i gospodarczego. Dzięki nowej perspektywie finansowej będzie możliwość zwiększenia zastosowania TIK w instytucjach publicznych.

9. Problemem jest brak silnego ośrodka usług, którym powinien zostać Łagów. Gmina już w tym momencie jest ośrodkiem lokalnego handlu, jednak słabe powiązanie gospodarcze, społeczne i przestrzenne z pozostałą częścią gminy nie daje dużych możliwości na rozwój. Niewykorzystany jest potencjał gospodarczy centrum Łagowa.

II.1.2 Drzewo problemów

II.1.3 Drzewo celów

II.2. Kierunki rozwoju Gminy Łagów

Zdefiniowanie problemów Gminy Łagów pozwoliło na zaproponowanie strategicznych kierunków działań. Określono Wizję 2024, Misję oraz dwa cele główne, wokół których ustalone zostały cele strategiczne, a następnie działania priorytetowe. Obszary priorytetowe będą służyć realizacji wyznaczonych celów, do których powinny dążyć władze gminy oraz wszyscy zainteresowani jej rozwojem. Wykonanie zaplanowanych działań pozwoli na realizację misji gminy oraz jej trwały wzrost gospodarczy.

II.2.1 Wizja i misja rozwoju Gminy Łagów

Misja i wizja regionu to nie tylko określenie kierunków rozwoju, ale także wyraz aspiracji mieszkańców. Bez misji i wizji decyzje zarządcze bywają przypadkowe, a codzienna praca sprowadza się do mniej lub bardziej mechanicznego realizowania procedur. Wizja organizacji to wyobrażenie o jej przyszłym kształcie, a także wytyczenie dróg jej osiągnięcia, natomiast misja określa główny kierunek rozwoju, którego osiągnięcie odbywa się za pomocą realizacji celów strategicznych.

W wyniku przeprowadzonych analiz oraz na podstawie zebranych informacji, sformułowano wizję, misję, dwa cele główne oraz cztery cele strategiczne. Do celów strategicznych zostały przyporządkowane działania priorytetowe wyznaczające obszary, w ramach których będą realizowane zadania.

Wizja, misja oraz cele główne przedstawione zostały na schemacie nr 1.

Schemat 1 Wizja, misja i cele główne Gminy Łagów

WIZJA 2024

Aktywni i przedsiębiorczy mieszkańcy oraz prężnie funkcjonująca strefa inwestycyjna atrybutem turystycznej Gminy Łagów.

MISJA

Zrównoważone wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz potencjału inwestycyjnego Gminy Łagów podnosi jakość życia mieszkańców.

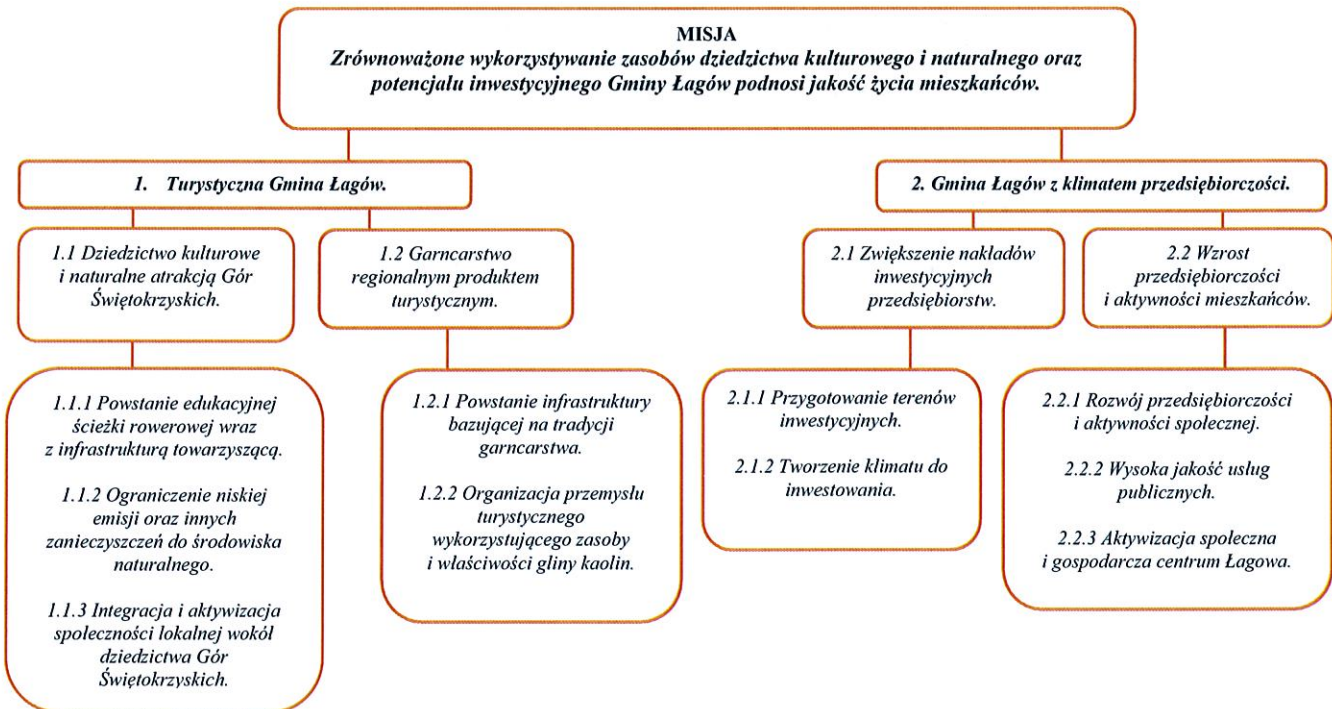
CEL 1

Turystyczna Gmina Łagów.

CEL 2

Gmina Łagów z klimatem przedsiębiorczości.

II.2.2 Cele szczegółowe i działania priorytetowe

Głównym zadaniem, jakie stoi przed władzami samorządowymi, jest ukształtowanie takiego wizerunku gminy, który będzie atrakcyjny dla rozwoju gospodarczego, miejsca zamieszkania, spędzania czasu wolnego oraz rozwoju turystyki i rekreacji. Wpłynie to na większą integrację mieszkańców z miejscem zamieszkania i budowę społeczeństwa obywatelskiego. Wyznaczenie priorytetów pozwoli lokalnym władzom, a także innym instytucjom odpowiedzialnym za rozwój gminy, odpowiednio skoordynować zaplanowane do realizacji zadania. W realizacji różnego rodzaju projektów ma pomóc opracowana Strategia rozwoju gminy, która zawiera harmonogram przyszłych zadań. Mają one przyczynić się do osiągnięcia przez gminę stawianych sobie celów szczegółowych, a przez nie – celów głównych oraz Wizji 2024.

1. Turystyczna Gmina Łagów.

Cel szczegółowy 1.1 Dziedzictwo kulturowe i naturalne atrakcją Gór Świętokrzyskich.

1.1.1 Powstanie edukacyjnej ścieżki rowerowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

Rosnące zainteresowanie aktywnym spędzaniem czasu wolnego na świeżym powietrzu oraz prowadzenie zdrowego trybu życia wskazuje na potrzebę inwestycji w zakresie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, które to powinny być skierowane zarówno do mieszkańców, jak i turystów. Położenie w Górach Świętokrzyskich posiadających bogate walory przyrodnicze stanowi odpowiedni potencjał do rozwoju sektora turystycznego. Ważnym dla rozwoju regionu i zwiększenia liczby turystów jest stworzenie odpowiedniej bazy technicznej na potrzeby usług turystycznych. Od poziomu atrakcyjności gminy w sferze sportu i turystyki zależy to, czy wykorzysta ona szanse związane z powyższymi atutami. Oferta turystyczna i rekreacyjna nadal jest zbyt mało atrakcyjna (zarówno dla wewnętrznych i zewnętrznych odbiorców), a także zbyt mało dostępna, aby zapewnić wysoką i trwałą renomę w sferze turystyki. Ważne jest przyciągnięcie większej liczby inwestorów, a zwłaszcza, co jest kluczowym zagadnieniem, spełnienie oczekiwań swoich mieszkańców. Należałoby dążyć do zaspokojenia potrzeb rekreacyjnych i kulturalnych mieszkańców, ich chęci do prowadzenia aktywnego stylu życia oraz tworzenia miejsc pracy związanych z realizacją usług turystycznych. Rozwój zaplecza sportowego i rekreacyjnego będzie podstawą do stworzenia wizerunku gminy turystycznej, a tym samym przyciągnięcia nowych turystów do Łagowa. Jednym z ważnych elementów jest eksponowanie posiadanych zasobów, dlatego też warto stworzyć ścieżkę edukacyjną która swym zasięgiem obejmie te elementy.

1.1.2 Ograniczenie niskiej emisji oraz innych zanieczyszczeń do środowiska naturalnego.

Środowisko przyrodnicze jest istotnym walorem gminy. Waler ten wymaga działań zarówno w kierunku jego zachowania, jak i ochrony. Jednocześnie konieczne są prace umożliwiające mieszkańcom korzystanie w większym stopniu z tych walorów poprzez odpowiednie i niekolidujące z wymogami ochrony środowiska urządzenie obszarów przyrodniczych na obszarze gminy, na której istotny wpływ mają działające na jej obszarze kopalnie. Ochrona środowiska naturalnego powinna polegać również na ograniczeniu emisji zanieczyszczeń. Dążenie do osiągnięcia wyższych standardów ochrony środowiska powinno być priorytetem w tej dziedzinie. Zastosowanie odnawialnych źródeł energii m.in. w obiektach użyteczności publicznej przyczyni się do redukcji emisji zanieczyszczeń. Alternatywnym sposobem na poprawę gospodarki wodno-ściekowej jest zastosowanie przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków.

1.1.3 Integracja i aktywizacja społeczności lokalnej wokół dziedzictwa Gór Świętokrzyskich.

Ważnym elementem rozwoju jest promowanie demokracji lokalnej, odradzanie się aktywności środowisk lokalnych, a także wspieranie działań takich społeczności. Inicjatywy lokalne powinny mieć wpływ na samoorganizację małych społeczności. Podejmowane w ten sposób działania mogą mieć charakter edukacyjny, wychowawczy, kulturalny, rekreacyjny czy też sportowy. Poprzez przekazywane treści należy zwiększać identyfikację z miejscem urodzenia, zamieszkania oraz środowiskiem lokalnym. Więzy powinny być oparte na świadomości i pielęgnowaniu wspólnego dziedzictwa kulturowego, poszanowaniu praw i tradycji oraz rozwijaniu postaw tolerancji. Na wysoką jakość kapitału społecznego wpływa kształcenie oraz współpraca. Kształtowanie regionalnej i lokalnej tożsamości to obowiązek wspólnego działania najważniejszych podmiotów funkcjonujących w sferze administracji, życia społecznego, gospodarczego, kulturalnego czy edukacyjnego.

Cel szczegółowy 1.2 Garncarstwo regionalnym produktem turystycznym.

1.2.1 Powstanie infrastruktury bazującej na tradycji garncarstwa.

Tradycje garncarstwa, które funkcjonują na terenie Gminy Łagów, powinny przyczynić się do rozwoju funkcji turystycznej, a tym samym do rozwoju gospodarczego gminy. Aby jednak odpowiednio wykorzystać potencjał jaki daje tradycja, należy zbudować bazę infrastrukturalną, która swoim charakterem będzie nawiązywała do wizerunku garncarstwa. Poprzez wykorzystanie tradycji będzie można zbudować unikatowy produkt turystyczny,

przyciągający turystów. Bazę może tworzyć interaktywny obiekt edukacyjny, w którym będą organizowane warsztaty międzypokoleniowe. Należy również stworzyć system edukacyjno-informacyjny, a także infrastrukturę publiczną, które będą nawiązywać do walorów geologicznych regionu. Ważne dla rozwoju tej dziedziny będzie wykorzystanie potencjału jaki daje miejscowość Sędek.

1.2.2 Organizacja przemysłu turystycznego wykorzystującego zasoby i właściwości gliny kaolin.

Jak już zostało to wielokrotnie podkreślone, funkcja turystyczna powinna być głównym kierunkiem rozwoju gminy. Sektor turystyczny powinien bazować na potencjale jaki daje położenie w paśmie Gór Świętokrzyskich oraz przy głównych szlakach komunikacyjnych w województwie. Turystyka musi wykorzystywać środowisko naturalne jako podstawę dla swojego rozwoju. Rozwój różnego rodzaju działalności gospodarczych powinien opierać się właśnie na potencjale, jaki gmina posiada. Rozwój sektora turystyki powinien opierać się również na zlokalizowanych na terenie gminy zasobach gliny kaolin, które to mogą posłużyć do rozwoju sektora usług, ze względu na właściwości, jakie posiada glina.

2. Gmina Łagów z klimatem przedsiębiorczości.

Cel szczegółowy 2.1 Zwiększenie nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw.

2.1.1 Przygotowanie terenów inwestycyjnych.

Do zwiększenia atrakcyjności gminy niezbędne jest utworzenie terenów inwestycyjnych. Konieczne jest wykupienie terenów od Agencji Nieruchomości Rolnych znajdujących się przy drodze krajowej nr 74, a następnie ich uzbrojenie i przygotowanie oferty inwestycyjnej. Utworzenie terenów inwestycyjnych przyczyni się do poprawy warunków prowadzenia działalności gospodarczej, co spowoduje zwiększenie liczby podmiotów gospodarczych, a tym samym powstanie nowych miejsc pracy. Na realizacji tej inwestycji skorzystają wszyscy mieszkańcy, gdyż będzie ona miała pozytywny wpływ na spadek bezrobocia i wzrost poziomu życia mieszkańców. Stworzenie terenów inwestycyjnych przyczyni się do wzrostu konkurencyjności i atrakcyjności inwestycyjnej obszaru.

2.1.2 Tworzenie klimatu do inwestowania.

Z przeprowadzonej analizy SWOT wynika konieczność podjęcia przez gminę działań, które stworzą przyjazny klimat i warunki do rozwoju przedsiębiorczości. Ważne jest

zainicjowanie współpracy między instytucjami, organizacjami okołobiznesowymi i społecznymi. Do zadań organów gminy należy wspieranie działalności gospodarczej, m.in. poprzez: tworzenie prawa lokalnego przyjaznego prowadzeniu działalności, przygotowywanie terenów inwestycyjnych, promowanie przedsiębiorczości, realizację projektów pro-rozwojowych, czy też prowadzenie działalności informacyjnej i oświatowej. Może mieć to miejsce poprzez organizowanie szkoleń w zakresie rozwoju przedsiębiorczości, organizowanie forum gospodarczego, współdziałanie z samorządem gospodarczym, organizacjami pracodawców oraz innymi organizacjami zrzeszającymi przedsiębiorców. Współpraca z lokalnymi partnerami pozwoli lepiej gospodarować ograniczonymi zasobami finansowymi samorządu i jego partnerów oraz w bardziej skoordynowany sposób realizować zadania, które poprawią warunki prowadzenia działalności gospodarczej.

Cel szczegółowy 2.2 Wzrost przedsiębiorczości i aktywności mieszkańców.

2.2.1 Rozwój przedsiębiorczości i aktywności społecznej.

Negatywne aspekty gospodarki przejawiające się poprzez niedostateczny poziom przedsiębiorczości (niska liczba podmiotów gospodarczych, niedobory źródeł finansowania dla mikro i małych firm) powinny spotkać się z aktywną polityką władz zmierzającą do ograniczania ich negatywnego oddziaływania na długofalowy rozwój gospodarczy. Konieczne jest wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw celem ożywienia gospodarczego regionu. Planuje się utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości, w którym będą świadczone usługi doradcze dla rozpoczynających działalność, a także różnego rodzaju szkolenia. Wspierane będą działania w zakresie innowacyjnej gospodarki oraz technologii informacyjno-komunikacyjnych, a także szeroko pojęta działalność związana z sektorem turystycznym.

W dzisiejszych czasach ważną rolę w rozwoju odgrywa ekonomia społeczna, która powinna opierać się na wartościach takich jak: solidarność, partycypacja i samorządność. Ekonomia społeczna, wykorzystując zasoby ludzkie, działa komplementarnie do sektora prywatnego i publicznego, zapobiega wykluczeniu społecznemu oraz łagodzi napięcia społeczne. Dzięki temu, iż przedsiębiorstwa społeczne mogą pełnić bardzo różnorodne funkcje, istnieje możliwość ich działania we wszystkich sektorach, a kluczowe znaczenie w ich funkcjonowaniu ma działanie na rzecz ludzi. Znaczenie przedsiębiorczości społecznej w dzisiejszych czasach jest ogromne, dlatego też ważne jest wspieranie tego sektora gospodarki, chociażby poprzez utworzenie Inkubatora Aktywności Społecznej. Integracja społeczna jest podstawową składową w procesie kształtowania społeczeństwa obywatelskiego. Promowanie inicjatyw lokalnych tworzonych w postaci centrów aktywności lokalnej może

mieć miejsce poprzez organizację czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz ich rodzin. Celem takich spotkań jest integracja społeczna w lokalnym środowisku oraz kreowanie tożsamości lokalnej. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości powinno być realizowane poprzez zapewnienie dostępu do preferencyjnych warunków, takich jak źródła kapitału, usługi doradcze czy szkoleniowe.

2.2.2 Wysoka jakość usług publicznych.

Wysoki standard usług publicznych jest istotny dla każdego obecnego i przyszłego mieszkańca gminy. Będzie on nie tylko podnosił średni poziom życia mieszkańców, ale także wpływał na wizerunek spójnego środowiska społecznego. Władze lokalne muszą również zwrócić szczególną uwagę na stałą poprawę standardów funkcjonowania placówek publicznych związanych z warunkami startu życiowego dzieci i młodzieży (przedszkola, szkoły, profilaktyka zdrowotna, usługi kulturalne i sportowe). Ponadto, wsparciem powinna być objęta grupa osób wykluczonych społecznie (mieszkania komunalne, pomoc społeczna, publiczna ochrona zdrowia). Powinny zostać wdrożone działania mające na celu rozpoznanie oraz zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie działalności samorządu. Systematyczna poprawa jakości zarządzania i obsługi mieszkańców będzie odbywać się między innymi poprzez zastosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w życiu publicznym. Poza tym systemy infrastruktury technicznej są istotnym czynnikiem zapewnienia odpowiednich warunków życia oraz zaspokojenia elementarnych potrzeb mieszkańców.

2.2.3 Aktywizacja społeczna i gospodarcza centrum Łagowa.

Choć w zagospodarowaniu przestrzeni centrum Łagowa czynione są coraz większe postępy, ciągle jeszcze pozostaje wiele do zrobienia. Estetyczna i dobrze zagospodarowana przestrzeń decyduje o konkurencyjności miasta. Centrum Łagowa powinno tworzyć miejsce do rozwoju działalności gospodarczej. Łagów ma się stać centrum gminy, które będzie napędzać jej rozwój. Konieczne jest przeprowadzenie zmian funkcjonalnych i estetycznych w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej centrum Łagowa, jak również wspieranie działań zmierzających do tworzenia partnerstw na rzecz centrum Łagowa.

II.2.3 Przykładowe zadania w ramach poszczególnych działań priorytetowych

Poniżej, w tabelach od 3-6, zaprezentowane zostały zadania do realizacji w ramach przyjętych celów szczegółowych.

Tabela 3 Cel szczegółowy 1.1 Dziedzictwo kulturowe i naturalne atrakcją Gór Świętokrzyskich

<p>Cel główny 1 Turystyczna Gmina Łagów.</p> <p>Cel szczegółowy 1.1 Dziedzictwo kulturowe i naturalne atrakcją Gór Świętokrzyskich.</p>
<p>Działanie priorytetowe 1.1.1 Powstanie edukacyjnej ścieżki rowerowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą.</p>
<p>Zadania:</p> <p>1.1.1.1 Stworzenie edukacyjnej ścieżki rowerowej łączącej Jaskinię Zbójecką oraz miejscowości Czyżów i Sędek z innymi atrakcjami turystycznymi.</p> <p>1.1.1.2 Połączenie edukacyjnej ścieżki rowerowej z trasą rowerową Green Velo oraz miejscowością Nowa Słupia.</p> <p>1.1.1.3 Uzbrojenie i zagospodarowanie terenu przy Jaskini Zbójeckiej.</p> <p>1.1.1.4 Rekultywacja zbiornika wodnego zlokalizowanego przy ul. Zapłotniej, nadanie mu funkcji rekreacyjnej.</p> <p>1.1.1.5 Uruchomienie systemu rowerów na terenie gminy.</p> <p>1.1.1.6 Powstanie infrastruktury turystycznej przy edukacyjnej ścieżce rowerowej.</p>
<p>Działanie priorytetowe 1.1.2 Ograniczenie niskiej emisji oraz innych zanieczyszczeń do środowiska naturalnego.</p>
<p>Zadania:</p> <p>1.1.2.1 Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej.</p> <p>1.1.2.2 Wspieranie budowy obwodnicy Łagowa.</p> <p>1.1.2.3 Wspieranie przedsięwzięć wykorzystujących odnawialne źródła energii.</p> <p>1.1.2.4 Uregulowanie gospodarki wodnej i wodno-ściekowej poprzez rozbudowę kanalizacji sanitarnej lub oczyszczalni biologicznych oraz sieci wodociągowej.</p> <p>1.1.2.5 Prowadzenie stałego monitoringu emisji pyłów i poziomu hałasu z zakładów kopalnianych oraz zanieczyszczeń z ruchu samochodowego.</p> <p>1.1.2.6 Przeprowadzenie rekultywacji obszarów zdegradowanych poprzez eksploatację złóż naturalnych na cele turystyczne.</p>
<p>Działanie priorytetowe 1.1.3 Integracja i aktywizacja społeczności lokalnej wokół dziedzictwa Gór Świętokrzyskich.</p>
<p>Zadania:</p> <p>1.1.3.1 Popularyzacja wiedzy i umiejętności dotyczących produktów lokalnych i regionalnych oraz związanych z tradycją i dziedzictwem kulturowym.</p> <p>1.1.3.2 Organizacja międzypokoleniowych warsztatów edukacyjnych.</p> <p>1.1.3.3 Wspieranie organizacji działających na rzecz integracji i aktywizacji społeczności lokalnej wokół dziedzictwa Gór Świętokrzyskich.</p> <p>1.1.3.4 Budowanie oferty turystycznej spójnej z wizerunkiem Gór Świętokrzyskich.</p>

Tabela 4 Cel szczegółowy 1.2 Rozwój turystyki opartej na zasobach środowiska naturalnego

<p style="text-align: center;">Cel główny 1 Turystyczna Gmina Łagów. Cel szczegółowy 1.2 Garncarstwo regionalnym produktem turystycznym.</p>
<p>Działanie priorytetowe 1.2.1 Powstanie infrastruktury bazującej na tradycji garncarstwa.</p> <p>Zadania:</p> <p>1.2.1.1 Powstanie interaktywnego obiektu edukacyjnego nawiązującego do tradycji garncarstwa.</p> <p>1.2.1.2 Organizacja wydarzeń nawiązujących do tradycji garncarstwa.</p> <p>1.2.1.3 Stworzenie systemu edukacyjno-informacyjnego oraz infrastruktury publicznej nawiązującej do walorów geologicznych regionu.</p> <p>1.2.1.4 Budowa produktu turystycznego wykorzystującego potencjał miejscowości Sędek.</p>
<p style="text-align: center;">Działanie priorytetowe 1.2.2 Organizacja przemysłu turystycznego wykorzystującego zasoby i właściwości gliny kaolin.</p> <p>Zadania:</p> <p>1.2.2.1 Wspieranie innowacyjnych metod wykorzystania zasobów naturalnych w zakresie usług prozdrowotnych.</p> <p>1.2.2.2 Inicjowanie i wspieranie współpracy branży turystycznej i okołoturystycznej.</p> <p>1.2.2.3 Organizacja oraz uczestnictwo przedstawicieli regionu w wydarzeniach krajowych i zagranicznych.</p>

Tabela 5 Cel szczegółowy 2.1 Zwiększenie nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw

<p style="text-align: center;">Cel główny 2 Gmina Łagów z klimatem przedsiębiorczości Cel szczegółowy 2.1 Zwiększenie nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw</p>
<p style="text-align: center;">Działanie priorytetowe 2.1.1 Przygotowanie terenów inwestycyjnych.</p> <p>Zadania:</p> <p>2.1.1.1 Przejęcie potencjalnych terenów inwestycyjnych od Agencji Nieruchomości Rolnych.</p> <p>2.1.1.2 Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w media.</p> <p>2.1.1.3 Stworzenie oferty inwestycyjnej, m.in. poprzez wprowadzenie terenów do Specjalnej Strefy Ekonomicznej.</p> <p>2.1.1.4 Zapewnienie terenów pod rozwój lokalnego handlu i usług.</p> <p>2.1.1.5 Modernizacja Placu Targowego „targowicy” w Woli Łagowskiej.</p>
<p style="text-align: center;">Działanie priorytetowe 2.1.2 Tworzenie klimatu do inwestowania.</p> <p>Zadania:</p> <p>2.1.2.1 Organizacja regularnych spotkań między przedsiębiorcami, samorządem i organizacjami pozarządowymi.</p> <p>2.1.2.2 Zaangażowanie kopalń działających na terenie gminy do działań na rzecz jej rozwoju.</p> <p>2.1.2.3 Wdrożenie programu wsparcia podmiotów gospodarczych nowopowstałych oraz rozwijających się na terenie gminy.</p> <p>2.1.2.4 Opracowanie Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego gminy.</p>

Tabela 6 Cel szczegółowy 2.2 Wzrost przedsiębiorczości i aktywności mieszkańców

<p style="text-align: center;">Cel główny 2 Gmina Łagów z klimatem przedsiębiorczości. Cel szczegółowy 2.2 Wzrost przedsiębiorczości i aktywności mieszkańców.</p>
<p style="text-align: center;">Działanie priorytetowe 2.2.1 Rozwój przedsiębiorczości i aktywności społecznej.</p> <p>Zadania:</p> <ul style="list-style-type: none">2.2.1.1 Organizacja corocznego Gminnego Forum Organizacji Pozarządowych.2.2.1.2 Organizacja corocznego Gminnego Forum Przedsiębiorczości.2.2.1.3 Powstanie Centrum Aktywności Lokalnej.2.2.1.4 Powstanie Inkubatora Przedsiębiorczości.2.2.1.5 Inicjowanie oraz prowadzenie kampanii informacyjnej o dostępnych programach pomocowych z UE oraz środkach krajowych.2.2.1.6 Współdziałanie z organizacjami otoczenia biznesu.2.2.1.7 Wspieranie inicjatyw oddolnych mieszkańców.
<p style="text-align: center;">Działanie priorytetowe 2.2.2 Wysoka jakość usług publicznych.</p> <p>Zadania:</p> <ul style="list-style-type: none">2.2.2.1 Wprowadzenie e-usług w administracji publicznej.2.2.2.2 Dostosowanie do potrzeb obiektów infrastruktury edukacyjnej, rekreacyjnej i kultury.2.2.2.3 Zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego regionu.2.2.2.4 Zapewnienie wysokiej jakości systemu ochrony zdrowia oraz pomocy i integracji społecznej.
<p style="text-align: center;">Działanie priorytetowe 2.2.3 Aktywizacja społeczna i gospodarcza centrum Łagowa.</p> <p>Zadania:</p> <ul style="list-style-type: none">2.2.3.1 Przeprowadzenie zmian funkcjonalnych i estetycznych w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej centrum Łagowa.2.2.3.2 Wspieranie działań zmierzających do tworzenia partnerstw na rzecz centrum Łagowa.

Źródło: Opracowanie własne

II.3. Powiązania Strategii Rozwoju Gminy Łagów z innymi dokumentami strategicznymi na szczeblu krajowym i regionalnym oraz założenia UE we wspieraniu rozwoju regionalnego

W ramach Strategii będą realizowane cele główne i szczegółowe wpisujące się w strategiczne dokumenty kraju i województwa. Wykaz dokumentów strategicznych zamieszczono w tabeli 7.

Tabela 7 Wykaz dokumentów strategicznych

Lp.	Program	Misja/Cel/Priorytet/Działanie ²
1.	Strategia Europa 2020	<p>Cel główny 1: Osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20-64 lat, w tym poprzez zwiększenie zatrudnienia młodzieży, osób starszych i pracowników nisko wykwalifikowanych oraz skuteczniejszą integrację legalnych imigrantów.</p> <p>Cel główny 2: Poprawa warunków prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej, w szczególności z myślą o tym, aby łączny poziom inwestycji publicznych i prywatnych w tym sektorze osiągnął 3% PKB; ponadto Komisja Europejska opracuje wskaźnik odzwierciedlający efektywność działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej.</p> <p>Cel główny 3: Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20%, w porównaniu z poziomami z 1990 r.; zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii; dążenie do zwiększenia efektywności energetycznej o 20%. Unia Europejska zdecydowana jest podjąć decyzję o osiągnięciu do 2020 roku 30-procentowej redukcji emisji w porównaniu z poziomami z 1990 r., o ile inne kraje rozwinięte zobowiążą się do porównywalnych redukcji emisji, a kraje rozwijające się wniosą wkład na miarę swoich zobowiązań i możliwości.</p> <p>Cel główny 4: Podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% odsetka osób w wieku 30-34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne.</p> <p>Cel główny 5: Wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.</p>
2.	Strategia Rozwoju Kraju 2020	<p>Obszar strategiczny I. Sprawne i efektywne państwo. Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem. Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela. I.3.2. Rozwój kapitału społecznego.</p> <p>Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka. Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki. II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej. Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki. II.3.4. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych. Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego. II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej. II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego. Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych. II.5.2. Upowszechnienie wykorzystania technologii cyfrowych. Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko. II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami. II.6.4. Poprawa stanu środowiska. II.7.3. Udrożnienie obszarów miejskich.</p> <p>Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna.</p>

² Zapisy w tabeli przytoczono w niezminionej formie

		<p>Cel III.1. Integracja społeczna. III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych. III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych.</p>
3.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	<p>Cel 2 Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów. 2.2 Regionalna integracja funkcjonalna, wspomaganie rozprzestrzeniania się procesów rozwojowych na obszary poza głównymi miastami oraz budowanie potencjału dla specjalizacji terytorialnej. 2.2.4 Wspomaganie rozwoju specjalizacji terytorialnej. Cel 3 Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej. 3.1 Poprawa dostępności polskich miast i regionów. 3.1.3 Poprawa dostępności ośrodków subregionalnych oraz obszarów wiejskich. Cel 4 Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski. 4.6 Zmniejszenie obciążenia środowiska powodowanego emisjami zanieczyszczeń do wód, atmosfery i gleby. 4.7 Zabezpieczenie cennych gospodarczo złóż kopalin i zwiększenie wykorzystania surowców wtórnych.</p>
4.	Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020	<p>Cel strategiczny 1: Oddziaływanie na poprawę jakości kapitału ludzkiego. Cel strategiczny 2: Budowanie społeczeństwa informacyjnego opartego na wiedzy. Cel strategiczny 3: Wspieranie gospodarki, wspieranie funkcjonowania MSP. Cel strategiczny 7: Konserwacja i wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego oraz ochrona różnorodności biologicznej.</p>
5.	Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020	<p>Cel strategiczny 1: Koncentracja na poprawie infrastruktury regionalnej. 1.2 Poprawa infrastruktury społecznej i usług publicznych, czyli wzrost kapitału społecznego, wsparcie zatrudnienia i wyższa jakość życia w regionie. Cel strategiczny 2: Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego regionu. 2.4 Pakietyzacja i komercjalizacja produktu turystycznego – czyli rynkowa gra zespołowa. 2.5 Specjalizacje przyszłości czyli rozwój branż, które zostaną zidentyfikowane jako rzeczywiście perspektywiczne. Cel strategiczny 3: Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki. 3.1 Sprzyjanie kumulowaniu kapitału ludzkiego czyli zdrowi, kreatywni i wykształceni ludzie jako podstawa myślenia o pomyślnej przyszłości. 3.2 Usprawnianie i rozwój Regionalnego Systemu Innowacji, czyli potrzeba wzmocnienia istniejącego fundamentu dla przepływu i wykorzystania wiedzy. 3.3 Tworzenie sprzyjających warunków dla przedsiębiorczości, w tym przede wszystkim sektora MŚP, czyli dla podmiotów, które finalnie decydują o innowacyjności. Cel strategiczny 5: Koncentracja na rozwoju obszarów wiejskich. 5.1 Rozwój usług publicznych. Cel strategiczny 6: Koncentracja na ekologicznych aspektach rozwoju regionu. 6.1 Energia versus emisja, czyli próba rozwiązania dylematu, jak nie szkodzić jednocześnie środowisku i gospodarce. 6.4 Ochrona cennych zasobów przyrodniczych.</p>
6.	Strategia Rozwoju Powiatu Kieleckiego	<p>Cel strategiczny I – Rozwój zasobów ludzkich i instytucjonalnych. Priorytet 1 – Rozwój edukacji i dostosowanie oferty edukacyjnej do wymogów rynku pracy. Priorytet 2 – Przeciwdziałanie bezrobociu, aktywizacja rynku pracy i wzrost kompetencji zawodowych mieszkańców powiatu. Priorytet 8 – Likwidacja barier architektonicznych, urbanistycznych, transportowych w komunikowaniu się, technicznych w dostępie do środowiska wewnętrznego i zewnętrznego osób niepełnosprawnych.</p>

	<p>Cel strategiczny II – Ochrona i racjonalne wykorzystanie walorów środowiska naturalnego i dóbr kultury. Priorytet 1 – Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego. Priorytet 2 – Ochrona i optymalne wykorzystanie dóbr kultury. Priorytet 3 – Rozwój turystyki oraz tworzenie i modernizacja infrastruktury kulturowej i turystycznej.</p> <p>Cel strategiczny III – Rozwój gospodarczy oraz rozwój infrastruktury technicznej i społecznej. Priorytet 1 – Zwiększenie i poprawa dostępności komunikacyjnej powiatu. Priorytet 2 – Budowa, rozbudowa, modernizacja i wyposażenie obiektów użyteczności publicznej. Priorytet 3 – Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego. Priorytet 4 – Rozwój sektora MŚP. Priorytet 5 – Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.</p>
--	---

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wskazanych w tabeli 7 dokumentów strategicznych

W tabeli 8 przedstawione zostały zależności między celami głównymi Strategii a Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 (RPO WŚ) oraz Strategią Badań i Innowacyjności (RIS3)³, w celu zbadania powiązań między dokumentami. Wpisanie się zadań zaplanowanych przez Gminę Łagów do realizacji w obszary strategicznej interwencji oraz inteligentne specjalizacje regionu zwiększa szanse uzyskania dofinansowania w ramach RPO WŚ 2014–2020.

³ Strategia Badań i Innowacyjności (RIS3). Od absorpcji do rezultatów – jak pobudzić potencjał województwa świętokrzyskiego 2014–2020+.

Tabela 8 Matryca zależności pomiędzy celami Strategii a dokumentami regionalnymi

Dokument	Cele główne		
	Cel 1 Turystyczna Gmina Łagów	Cel 2 Gmina Łagów z klimatem przedsiębiorczości	
Strategia badań i innowacyjności (RIS3) Od absorpcji do rezultatów – jak pobudzić potencjał województwa świętokrzyskiego 2014–2020+	<i>Inteligentne specjalizacje</i>		
	Przemysł metalowo –odlewniczy	–	–
	Zasobooszczędne budownictwo	–	–
	Nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze	–	–
	Turystyka zdrowotna i prozdrowotna	X	X
	<i>Specjalizacje horyzontalne</i>		
	Technologie informacyjno –telekomunikacyjne	X	X
	Branża targowo- kongresowa	–	–
	Zrównoważony rozwój energetyczny	X	X
Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 – wersja 5.0	<i>Obszary strategicznej interwencji</i>		
	Obszar Gór Świętokrzyskich	X	X
	Obszar uzdrowiskowy	–	–
	Obszary wiejskie o najgorszym dostępie do usług publicznych	–	X
	Obszary funkcjonalne miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze	–	–
Obszar funkcjonalny Kielc - realizacja w ramach ZIT	–	–	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii Badań i Innowacyjności (RIS3) – Od absorpcji do rezultatów – jak pobudzić potencjał województwa świętokrzyskiego 2014–2020+ (styczeń 2014) oraz RPO Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 – wersja 5.0 (luty 2015)

II.4. Źródła finansowania zadań zaplanowanych do realizacji w ramach Strategii oraz harmonogram ich realizacji.

Działania zawarte w Strategii będą finansowane przez różne podmioty. W tabeli 9 przedstawione zostały potencjalne źródła finansowania zadań zaplanowanych do realizacji w ramach opracowanej Strategii. Wskazano priorytety inwestycyjne (określone na okres programowania UE 2014–2020) w ramach których można uzyskać wsparcie finansowe dla zawartych w Strategii zadań.

Tabela 9 Możliwości finansowania zadań wskazanych w Strategii

LP.	Nazwa zadania	Priorytet inwestycyjny / inne	Program operacyjny / inne
1.1.1.1	Stworzenie edukacyjnej ścieżki rowerowej łączącej Jaskinię Zbójcecką oraz miejscowości Czyżów i Sędek z innymi atrakcjami turystycznymi.	Priorytet inwestycyjny 6c: Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego. Priorytet inwestycyjny 6d: Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program "Natura 2000" i zieloną infrastrukturę. Priorytet inwestycyjny 9b: Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich.	RPO WŚ 2014-2020
1.1.1.2	Połączenie edukacyjnej ścieżki rowerowej z trasą rowerową GreenVelo oraz miejscowością Nowa Słupia.	Priorytet inwestycyjny 6c: Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego. Priorytet inwestycyjny 6d: Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program "Natura 2000" i zieloną infrastrukturę.	RPO WŚ 2014-2020
1.1.1.3	Uzbrojenie i zagospodarowanie terenu przy Jaskini Zbójceckiej.	Priorytet inwestycyjny 6d: Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program "Natura 2000" i zieloną infrastrukturę. Priorytet inwestycyjny 8b: Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego	RPO WŚ 2014-2020

Strategia Rozwoju Gminy Łagów na lata 2015–2024

		jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój. Priorytet inwestycyjny 9b: Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich.	
1.1.1.4	Rekultywacja zbiornika wodnego zlokalizowanego przy ul. Zaplotniej, nadanie mu funkcji rekreacyjnej.	Priorytet inwestycyjny 6d: Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program "Natura 2000" i zieloną infrastrukturę / w zależności od rodzaju działania. Priorytet inwestycyjny 9b: Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich.	RPO WŚ 2014-2020
1.1.1.5	Uruchomienie systemu rowerów na terenie gminy.	Środki własne.	Środki własne/inne
1.1.1.6	Powstanie infrastruktury turystycznej przy edukacyjnej ścieżce rowerowej.	Priorytet inwestycyjny 6c: Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego. Priorytet inwestycyjny 6d: Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program "Natura 2000" i zieloną infrastrukturę / w zależności od rodzaju działania.	RPO WŚ 2014-2020
1.1.2.1	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej.	Priorytet inwestycyjny 4c: Wspieranie efektywności energetycznej inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym. Priorytet inwestycyjny 9b: Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich.	RPO WŚ 2014-2020
1.1.2.2	Wspieranie budowy obwodnicy Łagowa.	Priorytet inwestycyjny 7b: Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi. Priorytet inwestycyjny 7.i: Wspieranie multimodalnego jednolitego europejskiego obszaru transportu poprzez inwestycje w TEN-T.	RPO WŚ 2014-2020 (PI7b) PO Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (PI7.i.)

Strategia Rozwoju Gminy Łagów na lata 2015–2024

1.1.2.3	Wspieranie przedsięwzięć wykorzystujących odnawialne źródła energii.	Priorytet inwestycyjny 4a: Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Priorytet inwestycyjny 4b: Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach.	RPO WŚ 2014-2020
1.1.2.4	Uregulowanie gospodarki wodnej i wodno-ściekowej poprzez rozbudowę kanalizacji sanitarnej lub oczyszczalni biologicznych oraz sieci wodociągowej.	Priorytet inwestycyjny 6b: Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie.	RPO WŚ 2014-2020
1.1.2.5	Prowadzenie stałego monitoringu emisji pyłów i poziomu hałasu z zakładów kopalnianych oraz zanieczyszczeń z ruchu samochodowego.	Środki własne/inne	Środki własne/inne
1.1.2.6	Przeprowadzenie rekultywacji obszarów zdegradowanych poprzez eksploatację złóż naturalnych na cele turystyczne.	Priorytet inwestycyjny 8b: Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój. Priorytet inwestycyjny 9b: Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich.	RPO WŚ 2014-2020
1.1.3.1	Popularyzacja wiedzy i umiejętności dotyczących produktów lokalnych i regionalnych oraz związanych z tradycją i dziedzictwem kulturowym.	Priorytet inwestycyjny 6c: Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego / w zależności od działań. Priorytet inwestycyjny 8b: Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój.	RPO WŚ 2014-2020
1.1.3.2	Organizacja międzypokoleniowych warsztatów edukacyjnych.	Priorytet inwestycyjny 9b: Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich.	RPO WŚ 2014-2020 (PI9b; PI9i)

Strategia Rozwoju Gminy Łagów na lata 2015–2024

		Priorytet inwestycyjny 9i: Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie.	PO Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020 (PI9i)
1.1.3.3	Wspieranie organizacji działających na rzecz integracji i aktywizacji społeczności lokalnej wokół dziedzictwa Gór Świętokrzyskich.	Priorytet inwestycyjny 6c: Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego. Priorytet inwestycyjny 8b: Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój. Priorytet inwestycyjny 9b: Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich. Priorytet inwestycyjny 9v: Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia / w zależności od rodzaju działań.	RPO WŚ 2014-2020 (PI6c; PI8b; PI9b; PI9v) PO Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020 (PI9v)
1.1.3.4	Budowanie oferty turystycznej spójnej z wizerunkiem Gór Świętokrzyskich.	Priorytet inwestycyjny 6c: Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego / w zależności od rodzaju działań. Priorytet inwestycyjny 8b: Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój.	RPO WŚ 2014-2020
1.2.1.1	Powstanie interaktywnego obiektu edukacyjnego nawiązującego do tradycji garncarstwa.	Priorytet inwestycyjny 6c: Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego / w zależności od działań. Priorytet inwestycyjny 8b: Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój.	RPO WŚ 2014-2020

Strategia Rozwoju Gminy Łagów na lata 2015–2024

		Priorytet inwestycyjny 9b: Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich.	
1.2.1.2	Organizacja wydarzeń nawiązujących do tradycji garncarstwa.	Priorytet inwestycyjny 6c: Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego / w zależności od rodzaju działań. Priorytet inwestycyjny 8b: Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój.	RPO WŚ 2014-2020
1.2.1.3	Stworzenie systemu edukacyjno-informacyjnego oraz infrastruktury publicznej nawiązującej do walorów geologicznych regionu.	Priorytet inwestycyjny 6d: Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program "Natura 2000" i zieloną infrastrukturę / w zależności od rodzaju działania. Priorytet inwestycyjny 8b: Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój. Priorytet inwestycyjny 9b: Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich.	RPO WŚ 2014-2020
1.2.1.4	Budowa produktu turystycznego wykorzystującego potencjał miejscowości Sędek.	Priorytet inwestycyjny 6c: Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego / w zależności od rodzaju działań. Priorytet inwestycyjny 8b: Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój.	RPO WŚ 2014-2020

Strategia Rozwoju Gminy Łagów na lata 2015–2024

		Priorytet inwestycyjny 9b: Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich.	
1.2.2.1	Wspieranie innowacyjnych metod wykorzystania zasobów naturalnych w zakresie usług prozdrowotnych.	Priorytet inwestycyjny 3c: Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług.	RPO WŚ 2014-2020
1.2.2.2	Inicjowanie i wspieranie współpracy branży turystycznej i okołoturystycznej.	Priorytet inwestycyjny 6c: Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego Priorytet inwestycyjny 9b: Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich / w zależności od rodzaju działań. Priorytet inwestycyjny 9v: Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia.	RPO WŚ 2014-2020 Środki własne/inne
1.2.2.3	Organizacja oraz uczestnictwo przedstawicieli regionu w wydarzeniach krajowych i zagranicznych.	Priorytet inwestycyjny 3b: Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia / w zależności od rodzaju działań.	RPO WŚ 2014-2020
2.1.1.1	Przejęcie potencjalnych terenów inwestycyjnych od Agencji Nieruchomości Rolnych.	Środki własne/inne.	Środki własne/inne
2.1.1.2	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w media.	Priorytet inwestycyjny 3a: Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości.	RPO WŚ 2014-2020
2.1.1.3	Stworzenie oferty inwestycyjnej między innymi poprzez wprowadzenie terenów do Specjalnej Strefy Ekonomicznej.	Środki własne/inne.	Środki własne /inne
2.1.1.4	Zapewnienie terenów pod rozwój lokalnego handlu i usług.	Priorytet inwestycyjny 3a: Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości.	RPO WŚ 2014-2020
2.1.1.5	Modernizacja Placu Targowego „targowicy” w Woli Łagowskiej.	Priorytet inwestycyjny 9b: Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich.	RPO WŚ 2014-2020
2.1.2.1	Organizacja regularnych spotkań między przedsiębiorcami, samorządem i organizacjami pozarządowymi.	Priorytet inwestycyjny 11i: Inwestycje w zdolności instytucjonalne i w sprawność administracji publicznej oraz efektywność usług	PO Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020

Strategia Rozwoju Gminy Łagów na lata 2015–2024

		publicznych na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym w celu przeprowadzenia reform, z uwzględnieniem lepszego stanowienia prawa i dobrego rządzenia / w zależności od rodzaju działań.	
2.1.2.2	Zaangażowanie kopalń działających na terenie gminy do działań na rzecz jej rozwoju.	Środki własne/inne.	Środki własne/inne
2.1.2.3	Wdrożenie programu wsparcia podmiotów gospodarczych nowopowstałych oraz rozwijających się na terenie gminy.	Priorytet inwestycyjny 3b: Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia. Priorytet inwestycyjny 3c: Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług. Priorytet inwestycyjny 9v: Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia.	RPO WŚ 2014-2020
2.1.2.4	Opracowanie Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego gminy.	Środki własne /inne.	Środki własne /inne
2.2.1.1	Organizacja corocznego Gminnego Forum Organizacji Pozarządowych.	Środki własne /inne.	Środki własne /inne
2.2.1.2	Organizacja corocznego Gminnego Forum Przedsiębiorczości.	Środki własne /inne.	Środki własne /inne
2.2.1.3	Powstanie Centrum Aktywności Lokalnej.	Priorytet inwestycyjny 9b: Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich. Priorytet inwestycyjny 9j: Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie. Priorytet inwestycyjny 9v: Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia.	RPO WŚ 2014-2020 (PI9b; PI9j; PI9v) PO Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020 (PI9j; PI9v)
2.2.1.4	Powstanie Inkubatora Przedsiębiorczości.	Priorytet inwestycyjny 3a: Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości.	RPO WŚ 2014-2020

Strategia Rozwoju Gminy Łagów na lata 2015–2024

2.2.1.5	Inicjowanie oraz prowadzenie kampanii informacyjnej o dostępnych programach pomocowych z UE oraz środkach krajowych.	Środki własne/inne	Środki własne/inne
2.2.1.6	Współdziałanie z organizacjami otoczenia biznesu.	Priorytet inwestycyjny 9v: Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia. Priorytet inwestycyjny 3b: Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia.	RPO WP 2014-2020
2.2.1.7	Wspieranie inicjatyw oddolnych mieszkańców.	Priorytet inwestycyjny 8b: Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój. Priorytet inwestycyjny 9v: Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia.	RPO WP 2014-2020
2.2.2.1	Wprowadzenie e-usług w administracji publicznej.	Priorytet inwestycyjny 2c: Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia. Priorytet inwestycyjny 11i: Inwestycje w zdolności instytucjonalne i w sprawność administracji publicznej oraz efektywność usług publicznych na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym w celu przeprowadzenia reform, z uwzględnieniem lepszego stanowienia prawa i dobrego rządzenia / w zależności od działania.	RPO WŚ 2014-2020 (PI2c) PO Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020 (PI1 i) PO Polska Cyfrowa 2014-2020 (PI2c)
2.2.2.2	Dostosowanie do potrzeb obiektów infrastruktury edukacyjnej, rekreacyjnej i kultury.	Priorytet inwestycyjny 10a: Inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.	RPO WŚ 2014-2020
2.2.2.3	Zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego regionu.	Priorytet inwestycyjny 6c: Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego. Priorytet inwestycyjny 6d: Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program "Natura 2000" i zieloną infrastrukturę / w zależności od rodzaju działania.	RPO WŚ 2014-2020

Strategia Rozwoju Gminy Łagów na lata 2015–2024

2.2.2.4	Zapewnienie wysokiej jakości systemu ochrony zdrowia oraz pomocy i integracji społecznej.	Priorytet inwestycyjny 8vi: Aktywne i zdrowe starzenie się i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych. Priorytet inwestycyjny 9a: Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych.	RPO WŚ 2014-2020
2.2.3.1	Przeprowadzenie zmian funkcjonalnych i estetycznych w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej centrum Łagowa.	Priorytet inwestycyjny 9b: Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich.	RPO WŚ 2014-2020
2.2.3.2	Wspieranie działań zmierzających do tworzenia partnerstw na rzecz centrum Łagowa.	Priorytet inwestycyjny 9b: Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich. Priorytet inwestycyjny 9v: Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia.	RPO WŚ 2014-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Programów Operacyjnych na lata 2014-2020: Infrastruktura i Środowisko (16 grudnia 2014 r.), Wiedza Edukacja Rozwój (17 grudnia 2014 r.), Polska Cyfrowa (5 grudnia 2014 r.) oraz RPO Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 – wersja 5.0. (luty 2015 r.)

Tabela 10 Harmonogram realizacji zadań zaplanowanych w Strategii

LP.	Nazw zadania	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1.1.1.1	Stworzenie edukacyjnej ścieżki rowerowej łączącej Jaskinię Zbójcecką oraz miejscowości Czyżów i Sędek z innymi atrakcjami turystycznymi.										
1.1.1.2	Połączenie edukacyjnej ścieżki rowerowej z trasą rowerową GreenVelo oraz miejscowością Nowa Słupia.										
1.1.1.3	Uzbrojenie i zagospodarowanie terenu przy Jaskini Zbójceckiej.										
1.1.1.4	Rekultywacja zbiornika wodnego zlokalizowanego przy ul. Zaplotniej, nadanie mu funkcji rekreacyjnej.										
1.1.1.5	Uruchomienie systemu rowerów na terenie gminy.										
1.1.1.6	Powstanie infrastruktury turystycznej przy edukacyjnej ścieżce rowerowej.										
1.1.2.1	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej.										
1.1.2.2	Wspieranie budowy obwodnicy Łagowa.										
1.1.2.3	Wspieranie przedsięwzięć wykorzystujących odnawialne źródła energii.										
1.1.2.4	Uregulowanie gospodarki wodnej i wodno-ściekowej poprzez rozbudowę kanalizacji sanitarnej lub oczyszczalni biologicznych oraz sieci wodociągowej.										
1.1.2.5	Prowadzenie stałego monitoringu emisji pyłów i poziomu hałasu z zakładów kopalnianych oraz zanieczyszczeń z ruchu samochodowego.										
1.1.2.6	Przeprowadzenie rekultywacji obszarów zdegradowanych poprzez eksploatację złóż naturalnych na cele turystyczne.										
1.1.3.1	Popularyzacja wiedzy i umiejętności dotyczących produktów lokalnych i regionalnych oraz związanych tradycją i dziedzictwem kulturowym.										
1.1.3.2	Organizacja międzypokoleniowych warsztatów edukacyjnych.										
1.1.3.3	Wspieranie organizacji działających na rzecz integracji i aktywizacji społeczności lokalnej wokół dziedzictwa Gór Świętokrzyskich.										

Strategia Rozwoju Gminy Łagów na lata 2015–2024

1.1.3.4	Budowanie oferty turystycznej spójnej z wizerunkiem Gór Świętokrzyskich.																		
1.2.1.1	Powstanie interaktywnego obiektu edukacyjnego nawiązującego do tradycji garncarstwa.																		
1.2.1.2	Organizacja wydarzeń nawiązujących do tradycji garncarstwa.																		
1.2.1.3	Stworzenie systemu edukacyjno-informacyjnego oraz infrastruktury publicznej nawiązującej do walorów geologicznych regionu.																		
1.2.1.4	Budowa produktu turystycznego wykorzystującego potencjał miejscowości Sędek.																		
1.2.2.1	Wspieranie innowacyjnych metod wykorzystania zasobów naturalnych w zakresie usług prozdrowotnych.																		
1.2.2.2	Inicjowanie i wspieranie współpracy branży turystycznej i okołoturystycznej.																		
1.2.2.3	Organizacja oraz uczestnictwo przedstawicieli regionu w wydarzeniach krajowych i zagranicznych.																		
2.1.1.1	Przejęcie potencjalnych terenów inwestycyjnych od Agencji Nieruchomości Rolnych.																		
2.1.1.2	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w media.																		
2.1.1.3	Stworzenie oferty inwestycyjnej między innymi poprzez wprowadzenie terenów do Specjalnej Strefy Ekonomicznej.																		
2.1.1.4	Zapewnienie terenów pod rozwój lokalnego handlu i usług.																		
2.1.1.5	Modernizacja Placu Targowego „targowicy” w Woli Łagowskiej.																		
2.1.2.1	Organizacja regularnych spotkań między przedsiębiorcami, samorządem i organizacjami pozarządowymi.																		
2.1.2.2	Zaangażowanie kopalń działających na terenie gminy do działań na rzecz jej rozwoju.																		
2.1.2.3	Wdrożenie programu wsparcia podmiotów gospodarczych nowopowstałych oraz rozwijających się na terenie gminy.																		
2.1.2.4	Opracowanie Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego gminy.																		

Strategia Rozwoju Gminy Łagów na lata 2015–2024

2.2.1.1	Organizacja corocznego Gminnego Forum Organizacji Pozarządowych.																			
2.2.1.2	Organizacja corocznego Gminnego Forum Przedsiębiorczości.																			
2.2.1.3	Powstanie Centrum Aktywności Lokalnej.																			
2.2.1.4	Powstanie Inkubatora Przedsiębiorczości.																			
2.2.1.5	Inicjowanie oraz prowadzenie kampanii informacyjnej o dostępnych programach pomocowych z UE oraz środkach krajowych.																			
2.2.1.6	Współdziałanie z organizacjami otoczenia biznesu.																			
2.2.1.7	Wspieranie inicjatyw oddolnych mieszkańców.																			
2.2.2.1	Wprowadzenie e-usług w administracji publicznej.																			
2.2.2.2	Dostosowanie do potrzeb obiektów infrastruktury edukacyjnej, rekreacyjnej i kultury.																			
2.2.2.3	Zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego regionu.																			
2.2.2.4	Zapewnienie wysokiej jakości systemu ochrony zdrowia oraz pomocy i integracji społecznej.																			
2.2.3.1	Przeprowadzenie zmian funkcjonalnych i estetycznych w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej centrum Łagowa.																			
2.2.3.2	Wspieranie działań zmierzających do tworzenia partnerstw na rzecz centrum Łagowa.																			

Źródło: Opracowanie własne

II.5. Ocena wpływu realizacji Strategii na środowisko

Gminę Łagów, ze względu na swoje usytuowanie, należy zaliczyć do obszarów szczególnie atrakcyjnych pod względem ukształtowania terenu, jak również walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Do form ochrony w Gminie Łagów należą:

- Otulina Świętokrzyskiego Parku Narodowego (północno-zachodni fragment gminy),
- Parki krajobrazowe (Cisowsko-Orłowiński Park Krajobrazowy, Jeleniowski Park Krajobrazowy).
- Zespoły przyrodniczo – krajobrazowe (Wąwóz Dule z Jaskinią Zbójcecką (nr.rej. Z-004), Dolina Łagowicy (nr.rej. Z-003).
- Obszary chronionego krajobrazu (Cisowsko-Orłowiński, Jeleniowski, Chmielnicko–Szydłowski).
- Pomniki przyrody (3 dęby szypułkowe nr rej. 851, Grupa drzew (nr rej.362), Hałda i rów (nr rej.167), Odslonięcie geologiczne (nr rej.169), Ponor i dolinka krasowa (nr rej.172), Źródło (nr rej. 170), Źródło (nr rej. 171), brak nazwy (grupa trzech dębów szypułkowych na mocy uchwały Nr XLII/239/09 Rady Gminy w Łagowie z dnia 27 kwietnia 2009 r.)).
- Użytki ekologiczne (Łąka śródleśna z roślinami chronionymi, Śródleśna łąka ze stanowiskiem roślin chronionych).
- Obszary Natura 2000 (Ostoja Jeleniowska, Lasy Cisowsko-Orłowińskie).

Ponadto przez obszar gminy przebiegają dwa najważniejsze z punktu widzenia krajowego systemu przyrodniczego korytarze ekologiczne. Przez północną część Gminy Łagów przechodzi fragment międzynarodowego korytarza nazwanego Obszarem Świętokrzyskim, do którego bezpośrednio przylega (od południa) węzeł o zasięgu krajowym Obszar Cisowsko-Orłowiński.

Wprowadzenie w życie planów i inwestycji zawartych w Strategii może powodować oddziaływanie na środowisko. W ramach określenia czy w należyty sposób został uwzględniony interes środowiska przyrodniczego i kulturowego dla proponowanych działań w niniejszej *Strategia Rozwoju Gminy Łagów na lata 2015–2024* przeprowadzono wstępną analizę i ocenę oddziaływania na środowisko.

Przygotowanie i realizacja zadań omawianych w niniejszym dokumencie obligatoryjnie uwzględniać będzie obowiązujące przepisy prawne i respektować obowiązujące zakazy dla ww. form ochrony.

Przewiduje się, że w ramach Strategii tylko w pojedynczych przypadkach na etapie realizacji dostrzeżę się możliwość wystąpienia negatywnych skutków środowiskowych. Pozostałe działania w większości oddziaływać będą pozytywnie, bądź neutralnie na analizowane aspekty. Realizacja projektu w głównej mierze wpłynie pozytywnie na:

- lokalny krajobraz, ze względu na poprawę wizerunku miejscowości;
- klimat i powietrze, ze względu na działania ograniczające emisję pyłów i zanieczyszczeń do atmosfery;
- mieszkańców i turystów, ze względu na realizację szeregu działań przyczyniających się do wzrostu jakości ich życia;
- dobra materialne, ze względu na zagospodarowanie terenów miejskich i wiejskich oraz estetyzację przestrzeni;
- zabytki, ze względu na poprawę ich stanu technicznego i wizerunku.

Należy zaznaczyć, iż na etapie sporządzania Strategii nie jest możliwe dokonanie szczegółowej oceny oddziaływania na środowisko, ponieważ nie jest znana dokładna lokalizacja niektórych przedsięwzięć, jak również ich powierzchnia. Ocena ta nie zastępuje *Prognozy oddziaływania na środowisko*, której obowiązek przeprowadzenia dla m.in. skutków realizacji dokumentów strategicznych opracowywanych przez organy administracyjne nakłada *Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.).

Prognoza oddziaływania na środowisko stanowi odrębny dokument, którego głównym celem jest analiza i ocena ewentualnych skutków środowiskowych związanych z wdrażaniem zadań zawartych w Strategii. Zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w *Prognozie Oddziaływania na Środowisko Strategii Rozwoju Gminy Łagów na lata 2015–2024* został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Kielcach (pismo z dnia 26 listopada 2014 r., znak: WPN-II.410.4.2015.ML oraz uwagach zawartych w pismach z dnia 16 lutego 2015 r. i z dnia 25 marca 2015 r., znak: WPN-II.410.4.2015.ML) oraz Świętokrzyskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Kielcach (pismo z dnia 25 listopada 2014 r., znak: SEV.9022.5.76.2014). Sporządzoną Prognozę poddano ocenie przez właściwe organy oraz procesowi konsultacji społecznych. Zarówno Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w piśmie z dnia 11 maja 2015 r., znak: WPN-II.410.39.2015.ELO jak i Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w piśmie z dnia 10 lutego 2015 r., znak: SEV.9022.5.3.2015 nie wnieśli zastrzeżeń oraz

wyrazili pozytywną opinię przedstawionych dokumentów. W ramach konsultacji społecznych mieszkańcy Gminy Łagów nie wnieśli uwag oraz nie przedstawili żadnych wniosków.

Prognoza nie zastępuje *Oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko*, która to będzie wymagana w przypadku realizacji przedsięwzięć w oparciu o *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* (Dz. U. Nr 213 poz. 1397) oraz *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* (Dz. U. 2013 poz. 817).

Analizując ww. rozporządzenia, żadne z działań ujętych w Strategii nie kwalifikuje się do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, jednak część z nich po ustaleniu lokalizacji lub powierzchniowej skali oddziaływania inwestycji może spełnić kryteria przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

Znaczące grupy przedsięwzięć zawartych w Strategii tworzą inwestycje polegające głównie na zadaniach budowy lub rozbudowy obiektów, uregulowaniu gospodarki wodno-ściekowej, a także zabiegów modernizacyjno-remontowych. Znaczący wpływ na środowisko będzie odczuwalny poprzez:

- emisję zanieczyszczeń, pochodzących ze spalania paliwa przez pojazdy mechaniczne w silnikach spalinowych w trakcie prac budowlanych i modernizacyjnych;
- uciążliwości hałasowe, związane z wykonywaniem robót budowlanych;
- odpady, powstające w trakcie wykonywania robót ziemnych i budowlanych.

Pomimo negatywnych przejściowych uciążliwości po zakończeniu realizacji przedsięwzięć będzie widoczny pozytywny efekt społeczny i ekologiczny.

Jednym z zadań w Strategii jest wspieranie budowy obwodnicy Łagowa. Wsparcie przewiduje działania polegające na współpracy gminy z realizatorami inwestycji poprzez pomoc w procesie uzyskiwania stosownych uzgodnień i zezwoleń, jak również prowadzenie działań informacyjnych wśród mieszkańców. Zamiarem wsparcia jest przyspieszenie realizacji inwestycji.

Należy zaznaczyć, że budowy obwodnicy Łagowa przyniesie skutki zarówno pozytywne, jak i negatywne dla środowiska. Budowa obwodnicy przełoży emisję gazów oraz hałasu z terenów gęsto zaludnionych poza ich obręb. Ulegnie poprawie płynność ruchu pojazdów, co zmniejszy ogólny bilans emisji zanieczyszczeń. Wśród negatywnych oddziaływań należy w głównej mierze wymienić przekształcenie znacznej ilości obszaru pod nowe obiekty oraz uciążliwości związane m.in. z hałasem na nowych terenach.

Działanie polegające na uruchomieniu systemu rowerów na terenie gminy przyczyni się do obniżenia emisji zanieczyszczeń oraz emisji hałasu. Przekonując mieszkańców do rowerów zmniejszy się przyrost ilości samochodów w gminie. Budowa nowych ścieżek rowerowych i ciągów pieszych wpłynie pozytywnie na reakcje społeczeństwa, jednak będzie się wiązać z powstawaniem odpadów, głównie opakowaniowych. Wskazane, więc zatem będzie zastosowanie środków zapobiegawczych w celu gromadzenia odpadów.

Uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej po etapie budowy wniesie pozytywny efekt ekologiczny – uszczelnienie połączeń i wymiana skorodowanych przewodów przyczyni się do ochrony środowiska gruntowo-wodnego na danym obszarze. Dodatkowe odcinki sieci kanalizacyjnej pozwolą chronić powierzchnię ziemi przed zanieczyszczeniami.

Dzięki termomodernizacji budynków zmniejszy się zapotrzebowania na ciepło, co będzie się wiązać z mniejszym spalaniem paliw energetycznych i mniejszymi emisjami zanieczyszczeń (głównie CO₂) do atmosfery. Dodatkowe wsparcie w postaci wykorzystywania odnawialnych źródeł energii pozwoli spotęgować ten efekt. Przygotowanie i prowadzenie prac polegających na dociepleniu budynków w ramach termomodernizacji powinno w szczególności uwzględniać ochronę ptaków i nietoperzy gniazdujących w ścianach budynków. Większość ptaków gniazdujących w budynkach, a także wszystkie nietoperze w Polsce objęte są ścisłą ochroną gatunkową.

Obecnie wizerunek niektórych obszarów na terenie gminy nie jest zadowalający. Działania polegające na rekultywacji sprawią, iż tereny zniszczone i zaniedbane będą lepiej komponować się z otaczającym krajobrazem. Zniszczona roślinność wokół zbiornika wodnego zlokalizowanego przy ulicy Zapłotniej zostanie usunięta, a w jej miejsce zostanie zaaranżowana nowa zielen. Zniszczone zadrzewienia również zostaną usunięte. Obszary zdegradowane poprzez eksploatację złóż naturalnych w skutek zagospodarowania zyskają nową funkcję turystyczną. Powyższe prace wpłyną pozytywnie na krajobraz miejscowości.

Pozostałe działania zawarte w Strategii nie będą wpływały negatywnie na środowisko. Prawidłowe wykonawstwo daje gwarancję pełnej ochrony środowiska gruntowego przed wpływami antropogenicznymi. Negatywny wpływ na środowisko przyrodnicze, jak również krajobraz wiejski, zaniknie po zakończeniu prac budowlanych i uporządkowaniu terenu. W przypadku występowania niekorzystnych oddziaływań na środowisko istnieje możliwość i konieczność minimalizacji oddziaływań inwestycji na środowisko m.in. poprzez następujące działania:

- właściwe kierowanie pracami,

- prace budowlane i modernizacyjne powinny być prowadzone wyłącznie w porze dziennej, maszynami oraz pojazdami o najlepszych parametrach akustycznych, aby jak najbardziej zmniejszyć uciążliwość hałasu,
- prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy,
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych,
- dotrzymywanie terminów wykonywania prac budowlanych,
- nadzór nad skutecznością i jakością realizacji,
- stosownie wysokiej klasy rozwiązań technicznych,
- oszczędzanie podczas budowy surowców takich jak: woda, piasek i energia,
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu.

III. CZĘŚĆ WDROŻENIOWA

III.1. Ewaluacja i monitoring Strategii na lata 2015–2024

Warunkiem sprawnej oraz efektywnej realizacji *Strategii Rozwoju Gminy Łagów* jest wdrożenie skutecznego systemu monitorowania i oceny tej Strategii wraz z towarzyszącymi jej programami rozwoju.

Monitoring ma na celu gromadzenie oraz analizę danych na temat przebiegu realizacji danego programu, która pozwala na wyłapywanie ewentualnych nieprawidłowości w jego realizacji i wprowadzaniu niezbędnych korekt umożliwiających osiągnięcie wcześniejszych założeń. Ewaluacja natomiast ma za zadanie sprawdzenie czy w wyniku podejmowanych działań powstały spodziewane rezultaty oraz czy przełożyły się one na realizację wyznaczonych celów.

Opracowanie systemu monitorowania i ewaluacji umożliwi gromadzenie bieżących danych dotyczących postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu celów założonych w Strategii. Pozwoli na obserwację rezultatów prowadzonych działań, a w razie potrzeby na wprowadzenie niezbędnych aktualizacji oraz korekt. Zakres monitoringu i ewaluacji Strategii wyznaczają określone w niej cele szczegółowe, działania priorytetowe oraz zaplanowane przedsięwzięcia. Monitoring Strategii prowadzony będzie w zakresie finansowym oraz rzeczowym. Zakres finansowy dotyczyć będzie monitorowania poprawności oraz efektywności wydawanych środków, natomiast zakres rzeczowy związany będzie z efektywnością podejmowanych działań oraz postępowaniem we wdrażaniu Strategii.

Ewaluacja Strategii będzie prowadzona w celu określenia rzeczywistych efektów zrealizowanych projektów i inwestycji w niej zapisanych, a jej ocena opierać się będzie na pięciu zasadniczych kryteriach:

1. Skuteczność – pozwala określić czy zostały osiągnięte cele Strategii założone na etapie programowania.
2. Efektywność – pozwala ocenić poziom ekonomiczności Strategii.
3. Użyteczność – pozwala ocenić zgodności celów Strategii z faktycznymi problemami i potrzebami grupy docelowej.
4. Trafność – obrazuje do jakiego stopnia cele Strategii odpowiadają potrzebom wskazanym do danego obszaru.
5. Trwałość – pozwala określić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem Strategii będą trwać po jej zakończeniu.

Ewaluacja działań zawartych w *Strategii Rozwoju Gminy Łagów na lata 2015–2024* zostanie podzielona na następujące części:

- *ex-ante* (przed realizacją Strategii) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji; ocena ta została przeprowadzona przed opracowaniem niniejszej Strategii;
- *on-going* (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Zespół strategiczny, który będzie przygotowywał sprawozdanie z realizacji Strategii, w co najmniej dwuletnich okresach.
- *mid-term* (w połowie okresu realizacji) – służąca przede wszystkim jako instrument, w wyniku którego nastąpi aktualizacja Strategii;
- *ex-post* (na zakończenie Strategii) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych działań w ramach Strategii z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz powiązanego z nim systemu ewaluacji pozwoli wyeliminować w dużym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w Strategii wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań. Oprócz modyfikacji poszczególnych elementów Strategii w trakcie jej realizacji możliwe będzie uwzględnienie nowych, dodatkowych działań (zadań), które będą wpisywać się w wyznaczone cele strategiczne i operacyjne.

Za wdrożenie Strategii odpowiedzialny jest Wójt, natomiast za prowadzenie monitorowania i ewaluacji Zespół strategiczny powołany przez Wójta na etapie opracowania Strategii. Zespół składa się z 32 członków będących pracownikami Urzędu Gminy. Zespół strategiczny będzie się zbierał co najmniej raz na dwa lata, a do jego zadań należeć będzie m.in.:

- przedstawienie wniosków z realizacji poszczególnych celów priorytetowych;
- monitorowanie oraz ocena wdrażania poszczególnych działań;
- sformułowanie wniosków i zaleceń odnośnie wprowadzenia usprawnień w kwestii wdrażania Strategii;
- opracowanie sprawozdań z posiedzeń.

Przewodniczący Zespołu strategicznego zobowiązany jest przedstawić Radzie Gminy sprawozdanie sporządzone przez Zespół strategiczny. Rada Gminy analizować będzie postępy w realizacji Strategii.

Rada Gminy, jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza, będzie mieć za zadanie:

1. akceptację sprawozdań z realizacji Strategii, w szczególności osiągnięcia celów i rezultatów;
2. analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści Strategii Rozwoju;
3. aktualizację Strategii Rozwoju;
4. uwzględnienie zadań zaplanowanych do realizacji przy przyjmowaniu budżetu gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych lub innych dokumentów strategicznych o znaczeniu lokalnym.

Informacje na temat stanu realizacji Strategii będą przekazywane mieszkańcom gminy, jak również wszystkim zainteresowanym za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Gminy Łagów, a także podczas spotkań z różnymi grupami społecznymi, w tym mieszkańcami, przedsiębiorcami, stowarzyszeniami itp.

Monitorowanie przebiegu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy powinno być procesem ciągłym. Sporządzany raport powinien wskazywać na zachodzące przeobrażenia i tendencje rozwoju oraz umożliwiać dokonywanie oceny stopnia realizacji zapisanych celów.

III.2. Wskaźniki realizacji Strategii

W celu skutecznej ewaluacji Strategii niezbędne są dane umożliwiające przeprowadzenie oceny, m.in. porównania stanu przed i po realizacji Strategii. W tym celu wskazano szereg wskaźników porównujących sytuację w Gminie Łagów ze średnią dla województwa oraz dla Polski. Wskaźniki dotyczą ogólnych zmian podstawowych wartości, które zaszły w trakcie realizacji Strategii. Możemy zaliczyć do nich m.in. liczbę mieszkańców gminy czy też liczbę podmiotów gospodarczych działających na jej terenie – wybrano te wartości, które da się wyrazić liczbowo. W tabeli 11 wskazane zostały również wartości pożądane na koniec roku 2023. Gmina Łagów w zestawieniu wypada dużo słabiej niż średnia województwa świętokrzyskiego czy średnia dla Polski.

Tabela 11 Wskaźniki rozwoju jednostki terytorialnej.

LP.	Nazwa wskaźnika		Wartość wskaźnika dla Gminy Łagów na koniec:		Wartość wskaźnika – średnia ogółem dla województwa na koniec:	Wartość wskaźnika – średnia ogółem dla Polski na koniec:	Pożądana wartość wskaźnika na:
			2008	2013	2013	2013	31.12.2023 r.
1.	Liczba ludności ogółem		6817	6978	-	-	-
2.	Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w [%] ludności ogółem	w wieku przedprodukcyjnym	22,6	19,3	17,3	18,2	-
3.		w wieku produkcyjnym*	59,9	63,4	62,9	63,4	powyżej średniej krajowej w 2023r.
4.		w wieku poprodukcyjnym	17,5	17,3	19,8	18,4	-
5.	Migracje na pobyt stały – saldo migracji na 1000 osób		-6,0	-4,6	-2,2	-0,5	powyżej 0,0
6.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]		12,6	11,2	11,3	8,8	poniżej średniej krajowej w 2023r.

Strategia Rozwoju Gminy Łagów na lata 2015–2024

7.	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	-3,1	-1,7	-2,7	-0,5	powyżej 0,0
8.	Dochody ogółem na 1 mieszkańca	2742,41	3606,00	3333,7	3746,78	powyżej średniej krajowej w 2023r.
9.	Dochody własne na 1 mieszkańca	669,68	1156,36	1425,02	2041,56	powyżej średniej krajowej w 2023r.
10.	Udział [%] dochodów własnych w dochodach ogółem	24,42	32,07	42,75	54,49	powyżej średniej krajowej w 2023r.
11.	Wydatki ogółem na 1 mieszkańca	3019,31	4276,37	3319,71	3750,29	powyżej średniej krajowej w 2023r.
12.	Wydatki majątkowe na 1 mieszkańca	917,44	948,90	575,10	664,76	powyżej średniej krajowej w 2023r.
13.	Wydatki bieżące na 1 mieszkańca	2121,36	3347,08	2749,90	3086,19	powyżej średniej krajowej w 2023r.
14.	Osoby w gospodarstwach domowych korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców ⁴	431	138	111	83	poniżej średniej krajowej w 2023r.
15.	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (od 3-5 lat)	0,5	62,1	71,0	74,1	100
16.	Liczba dzieci w szkołach podstawowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	72	59	53	56	powyżej średniej krajowej w 2023r.
17.	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	23	27	29	32	powyżej średniej krajowej w 2023r.
18.	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	56 ⁵	63	75	95	min. 75% średniej krajowej w 2023 r.
19.	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	532 ⁶	575	866	1057	min. 65% średniej krajowej w 2023 r.

⁴ Wartość wskaźnika podano w zaokrągleniu do pełnych wartości.

⁵ Wartości wskaźnika podane dla roku 2009.

⁶ Wartości wskaźnika podane dla roku 2009.

Strategia Rozwoju Gminy Lagów na lata 2015–2024

20.	Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym ⁷		89 ⁸	91	138	167	min. 65% średniej krajowej w 2023 r.
21.	Korzystający z instalacji w [%] ogółem ludności	sieć wodociągowa	82,1	83,6 ⁹	84,8	88,0	powyżej średniej krajowej w 2023r.
		sieć kanalizacyjna*	27,9	28,5 ¹⁰	52,5	65,1	powyżej średniej krajowej w 2023r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

* Docelowy udział % w 2023 roku określono tylko dla grupy ludności „w wieku produkcyjnym”, ponieważ ma ona najważniejsze znaczenie dla osiągnięcia założonych celów w Strategii.

** Z uwagi na możliwość rozbudowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy nie wskazano wartości docelowej dla tego wskaźnika.

⁷Wartości wskaźnika zaokrąglono do pełnych wartości w górę.

⁸ Wartości wskaźnika podane dla roku 2009.

⁹ Wartości wskaźnika podane dla roku 2012.

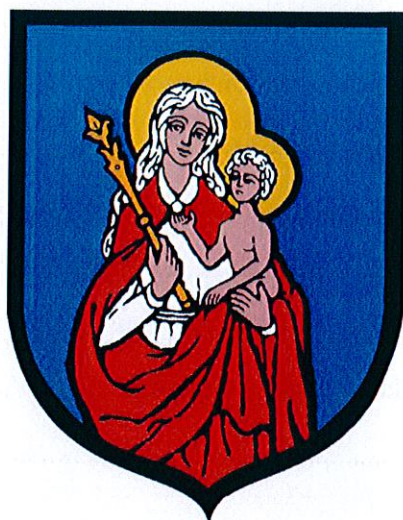
¹⁰ Wartości wskaźnika podane dla roku 2012.

Spis tabel i schematów

Tabela 1 Schemat analizy SWOT	9
Tabela 2 Analiza SWOT Gminy Łagów	10
Tabela 3 Cel szczegółowy 1.1 Dziedzictwo kulturowe i naturalne atrakcją Gór Świętokrzyskich	23
Tabela 4 Cel szczegółowy 1.2 Rozwój turystyki opartej na zasobach środowiska naturalnego	24
Tabela 5 Cel szczegółowy 2.1 Zwiększenie nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw.....	24
Tabela 6 Cel szczegółowy 2.2 Wzrost przedsiębiorczości i aktywności mieszkańców	25
Tabela 7 Wykaz dokumentów strategicznych.....	26
Tabela 8 Matryca zależności pomiędzy celami Strategii a dokumentami regionalnymi	29
Tabela 9 Możliwości finansowania zadań wskazanych w Strategii	30
Tabela 10 Harmonogram realizacji zadań zaplanowanych w Strategii	39
Tabela 11 Wskaźniki rozwoju jednostki terytorialnej.....	50
Schemat 1 Wizja, misja i cele główne Gminy Łagów	16

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY ŁAGÓW

mgr Marek Bartkiewicz

***Diagnoza strategiczna na potrzeby opracowania
Strategii Rozwoju Gminy Łagów
na lata 2015–2024
(Załącznik 1)***

INICJATYWAŁOKALNA.PL

Lipiec 2015

Spis treści

Wstęp	3
I. Uwarunkowania przestrzenno-środowiskowe	4
II. Uwarunkowania społeczno-gospodarcze.	6
III. Analiza porównawcza Gminy Łagów do gmin sąsiednich oraz wybranych najlepszych gmin w Polsce.	12
IV. Zestawienie projektów zrealizowanych, realizowanych, planowanych do realizacji na obszarze Gminy lub oddziałujących na Gminę.	21
Spis tabel	24
Spis wykresów	24
Bibliografia.....	26

Wstęp

Rozwój terytorialny jednostki samorządu terytorialnego wyznaczają czynniki endogeniczne i egzogeniczne. Czynniki te determinują pozycję jaką dana jednostka zajmuje na tle innych jednostek.

Wyzwania, jakie stoją przed Gminą Łagów, wymagają opracowania nowej Strategii Rozwoju Gminy, wskazania nowych zadań i projektów rozwojowych w Perspektywie Finansowej Unii Europejskiej na lata 2014–2020. „Diagnoza strategiczna” ma służyć opracowaniu nowej Strategii Rozwoju Gminy Łagów na lata 2015–2024 jako jej diagnostyczna podstawa.

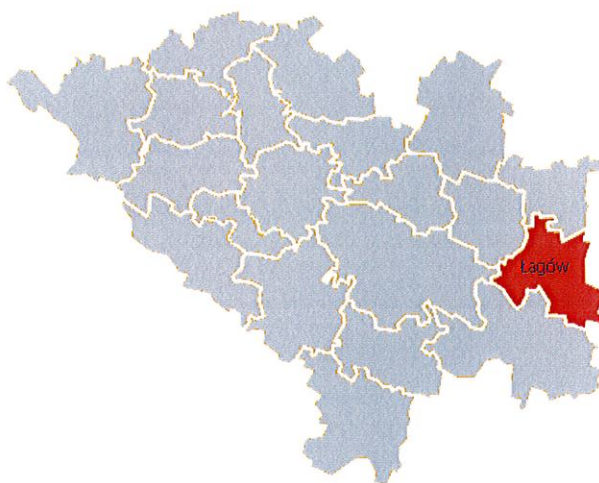
„Diagnoza” obejmuje w syntetycznym ujęciu charakterystykę stanu rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Łagów na tle jej ogólnie zarysowanej pozycji na mapie Polski i województwa świętokrzyskiego. Wskazuje się w niej również podstawowe tendencje w rozwoju poszczególnych dziedzin życia społeczno-gospodarczego i uwzględnia podstawowe uwarunkowania przestrzenne. Informacje i dane zawarte w „Diagnozie” przydatne są przy ocenie słabych i mocnych stron gminy oraz wskazaniu celów i kierunków ekspansji związanych z nimi priorytetowych zadań rozwojowych.

I. Uwarunkowania przestrzenno-środowiskowe

Łagów jest gminą wiejską leżącą w centralnej części województwa świętokrzyskiego w powiecie kieleckim. Łagów zajmuje powierzchnię 113 km², gęstość zaludnienia wynosi 62 os/km². Łagów sąsiaduje z 7 gminami: Bieliny, Nowa Słupia, Waśniów, Baćkowice, Iwaniska, Raków i Daleszyce. W skład gminy wchodzi 19 sołectw: Łagów, Piotrów, Wola Łagowska, Żłota Woda, Płucki, Duraczów, Gęsiące, Nowa Zbelutka, Zbelutka Stara, Sadków, Sędek, Czyżów, Małacentów, Wiśniowa, Zamkowa Wola, Nowy Staw, Melonek, Winna i Lechówek.

Gmina posiada dogodne położenie komunikacyjne. Przez jej teren przebiega droga krajowa nr 74, relacji Sulejów–Kraśnik, a także droga nr 756 relacji Starachowice–Stopnica, łącząca drogi krajowe nr 42 i 73. Ważniejsze ośrodki miejskie znajdujące się w pobliżu to Kielce (36 km od centrum gminy), Starachowice (36 km), Skarżysko-Kamienna (50 km), Ostrowiec Świętokrzyski (40 km) oraz Opatów (24 km).

Rysunek 1 Gmina Łagów na tle powiatu kieleckiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie źródeł internetowych

Gmina Łagów posiada bogate walory przyrodnicze. Około 97% powierzchni znajduje się w obszarze chronionym. W jej granicach znajdują się wzniesienia Pasma Jeleniowskiego, Wału Małacentowskiego, Pasma Orłowińskiego oraz obniżenie zwane Niecką Łagowską lub Padołem Kielecko-Łagowskim.¹

¹ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łagów na lata 2010–2017.

Do najbardziej znaczących form ochrony przyrody w Gminie Łagów należą:²:

- 3 obszary chronionego krajobrazu: (Cisowsko-Orłowiński, Jeleniowski, Chmielnicko-Szydłowski);
- 8 pomników przyrody: 3 dęby szypułkowe (nr rej. 851), Grupa drzew (nr rej. 362), Hałda i rów (nr rej. 167), Odstonięcie geologiczne (nr rej. 169), Ponor i dolinka krasowa (nr rej. 172), Źródło (nr rej. 170), Źródło (nr rej. 171), Grupa trzech dębów szypułkowych (na mocy uchwały Nr XLII/239/09 Rady Gminy w Łagowie z dnia 27 kwietnia 2009 r.);
- 2 zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (Wąwóz Dule z Jaskinią Zbójcką, Dolina Łagowicy);
- 2 parki krajobrazowe (Cisowsko-Orłowiński Park Krajobrazowy oraz Jeleniowski Park Krajobrazowy);
- 2 użytki ekologiczne (Łąka śródleśna z roślinami chronionymi oraz Łąka śródleśna ze stanowiskiem roślin chronionych);
- 2 obszary Natura 2000 (Ostoja Jeleniowska i Lasy Cisowsko-Orłowińskie).

Ponadto, na terenie gminy znajduje się 7 obiektów nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, z czego cztery zlokalizowane są w Łagowie, jeden w Płuckach i dwa w Starej Zbelutce.³

Obszar gminy to głównie tereny rolnicze oraz lasy. Na znaczącym obszarze gminy znajdują się tereny kopalniane, zlokalizowane na wschód od Łagowa, po obu stronach drogi krajowej 74.

Strukturę użytkowania gruntów przedstawia tabela 1. Ponad 57% powierzchni gminy zajmują grunty orne, drugą co do wielkości strukturą gruntu są lasy – stanowią ponad 25% powierzchni ogółem.

Tabela 1 Struktura użytkowania gruntów [dane na dzień 30.09.2014 r.]

J.m	Struktura użytkowania gruntów									
	Tereny zabudowane			Użytki rolne						Lasy
	Mieszkaniowe	Pod działalność gospodarczą (w tym obszary kopalniane)	inne	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska	Nieużytki	Wody	
[ha]	248,41	135,85	59,71	6052,30	148,46	650,58	406,02	148,84	3,13	2706,27
[%]	2,35	1,29	0,56	57,32	1,41	6,16	3,84	1,41	0,03	25,63

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

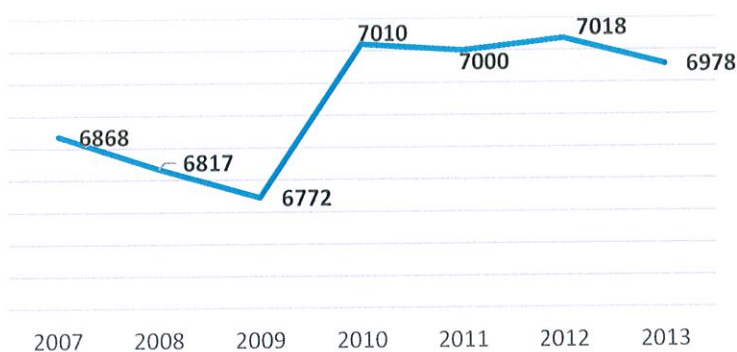
² Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody.

³ Rejestr zabytków nieruchomości woj. świętokrzyskiego (stan z dn. 31.12.2013 r.).

II. Uwarunkowania społeczno-gospodarcze.

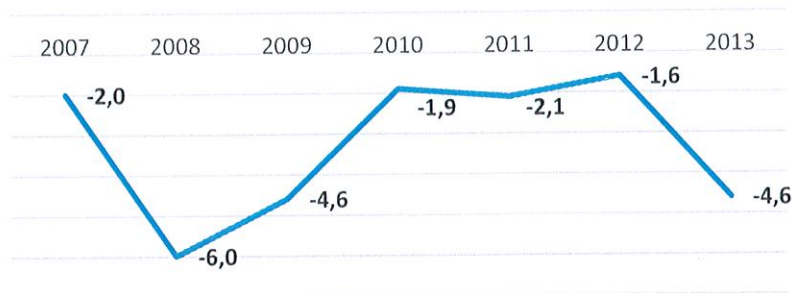
Łagów w 2013 roku zamieszkiwało 6978 osób, od roku 2010 następuje spadek liczby ludności, zjawisko to zostało zaprezentowane na wykresie 1. Na spadek ludności składa się saldo migracji, które od roku 2007 cały czas jest ujemne, a w 2013 roku wynosiło -4,6 (wykres 2, wykres 22, tabela 6). Na malejącą liczbę ludności ma również wpływ ujemny przyrost naturalny, w 2013 roku wynosił on -1,7 i ma tendencję spadkową (wykres 3, tabela 6). Malejącą liczbę ludności obrazuje liczba uczniów w szkołach podstawowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, która niezmiennie od 2009 roku ulega spadkowi (wykres 4, wykres 24, tabela 7).

Wykres 1 Liczba ludności w latach 2007–2013

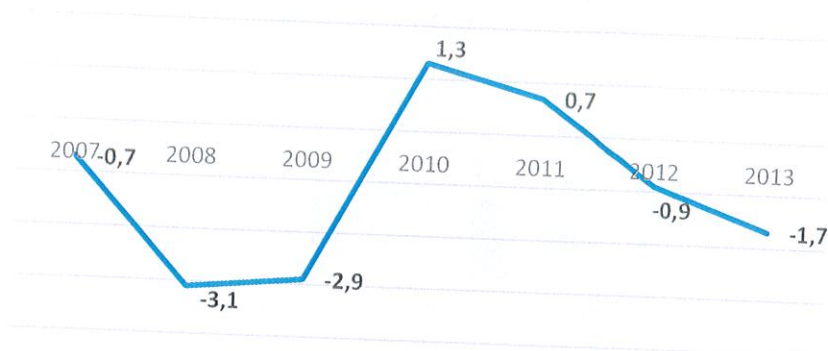
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 2 Saldo migracji na 1000 mieszkańców

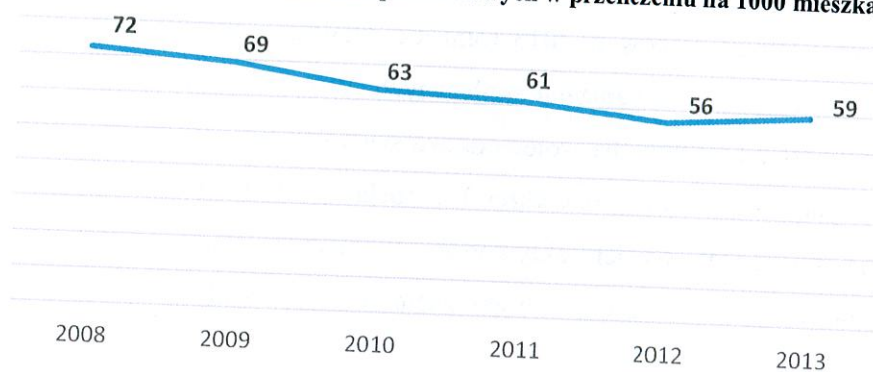
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 3 Przyrost naturalny na 1000 ludności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

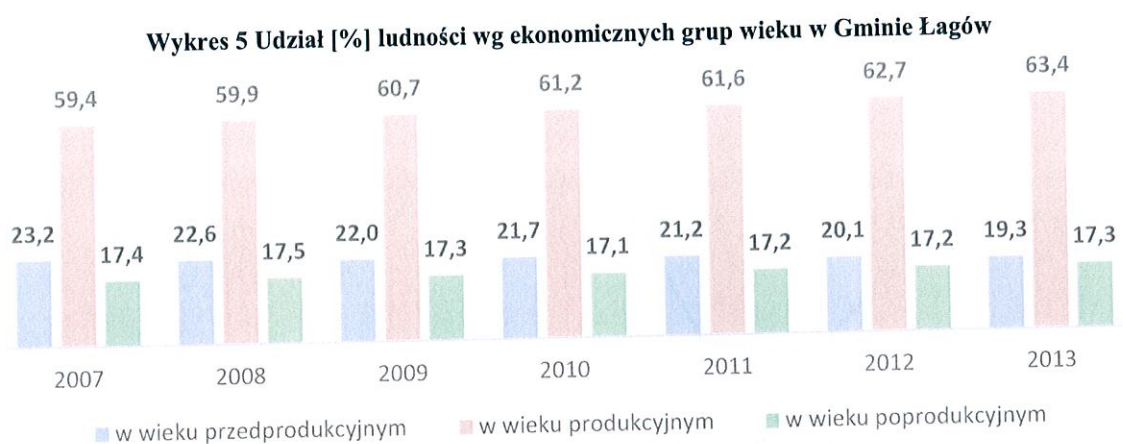
Wykres 4 Liczba uczniów w szkołach podstawowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W Łagowie odnotowuje się spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, wynika to ze spadku liczby urodzeń oraz z ujemnego salda migracji. Od roku 2008 następuje stały wzrost liczby osób w wieku produkcyjnym (wykres 5, wykres 21, tabela 6), co już wkrótce przełoży się na wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co z kolei pokrywa się tendencją panującą w województwie świętokrzyskim, a więc starzejącym się społeczeństwem.

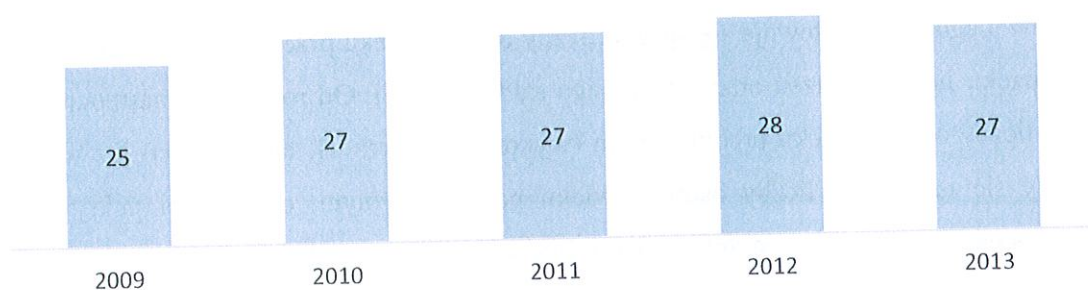
W 2013 roku 62,1% dzieci w wieku 3–5 lat w Gminie Łagów było objętych opieką przedszkolną, gdzie w tym samym roku średnia dla województwa świętokrzyskiego wynosiła 71%, a dla Polski 74,1% (wykres 23, tabela 7).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie Gminy Łagów w 2013 roku nie działała żadna fundacja, funkcjonowało natomiast 19 stowarzyszeń i organizacji społecznych. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców liczba ta była niższa od średniej dla województwa świętokrzyskiego (29) oraz od średniej dla Polski (32) i wynosiła 27 (wykres 6, wykres 19, tabela 5). Liczba organizacji pozarządowych nie przekłada się jednak na ich aktywność, w dalszym ciągu odczuwalny jest brak zaangażowania w życie społeczne, a organizacje działają lokalnie na obszarze sołectwa, a nie gminy.

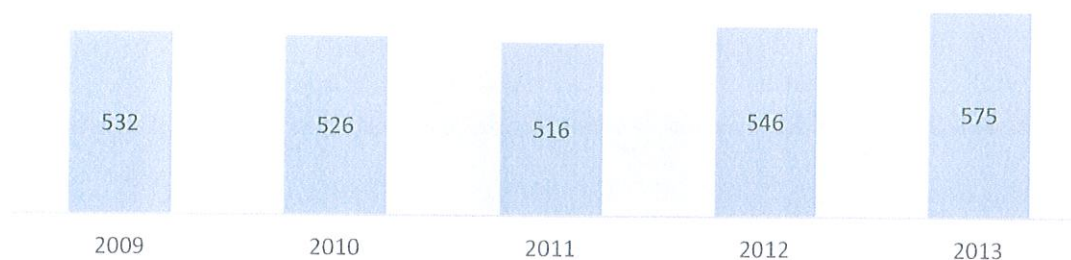
Wykres 6 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

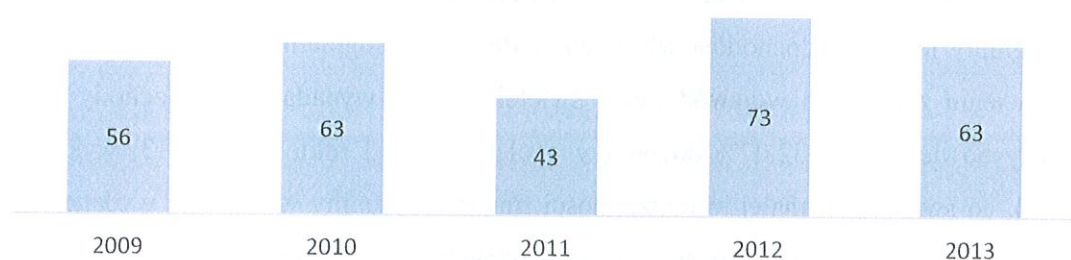
Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2013 roku była dużo niższa od średniej dla województwa świętokrzyskiego i prawie dwukrotnie niższa od średniej dla Polski (wykres 7, wykres 17, tabela 5). Spadek odnotowano w 2013 roku w liczbie przedsiębiorstw nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców (wykres 8, wykres 18, tabela 5). Ponieważ nastąpił wzrost liczby podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON, to zwiększeniu uległ wskaźnik podmiotów na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym (wykres 9, wykres 20, tabela 5), wartości te jednak są znacznie niższe niż średnia w województwie i w Polsce.

Wykres 7 Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców

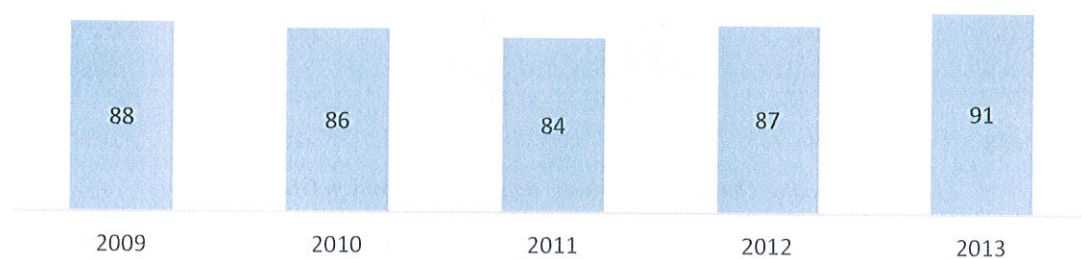
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 8 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

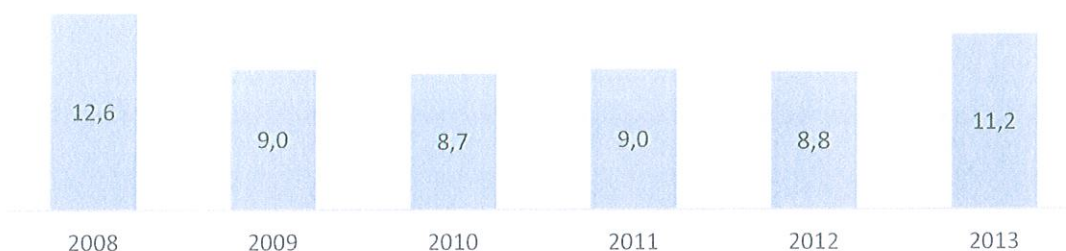
Wykres 9 Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mała ilość zakładów pracy wpływa przede wszystkim na rosnące bezrobocie w grupie osób w wieku produkcyjnym (wykres 10, wykres 26, tabela 7). Bezrobocie jest między innymi powodem migracji ludzi młodych z terenu gminy.

Wykres 10 Udział [%] osób bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

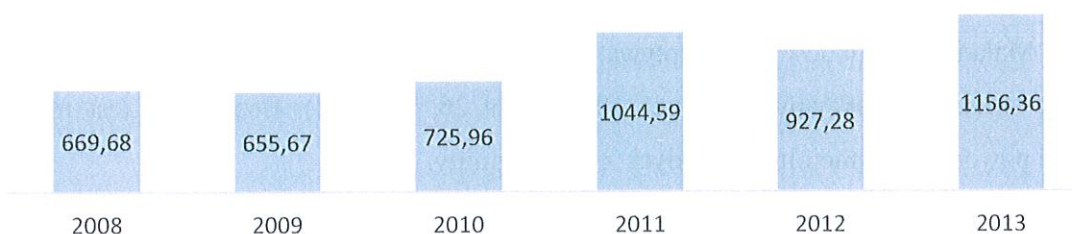
Dochody ogółem w przeliczeniu na jednego mieszkańca uległy wzrostowi (wykres 11), podobnie jak wydatki (wykres 14). Najważniejszym wskaźnikiem obrazującym rozwój gminy jest ilość dochodów własnych w dochodach ogółem budżetu gminy. Łagów w zestawieniu z Polską i województwem świętokrzyskim wypada słabo, dochody własne stanowiły bowiem tylko 32,07% dochodów ogółem w 2013 roku (wykres 13, wykres 15, tabela 2), co świadczy o małej samodzielności finansowej gminy w zakresie wydatkowania środków finansowych. Niska wartość wskaźnika oznacza małe możliwości finansowe.

Wykres 11 Dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca [zł]

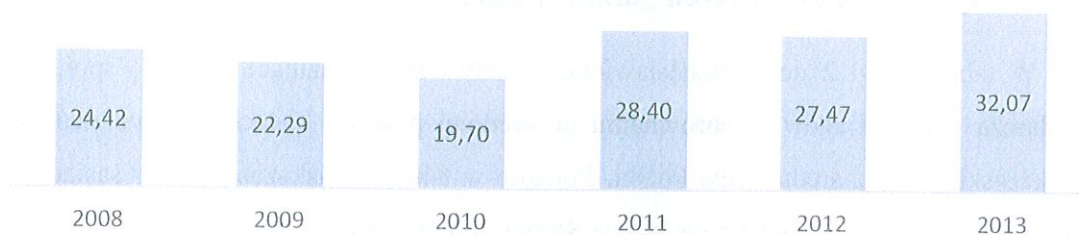
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 12 Dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca [zł]

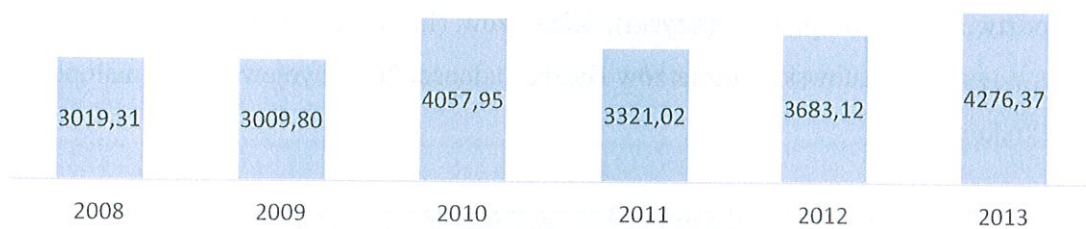
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 13 Udział [%] dochodów własnych w dochodach ogółem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 14 Wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca [zł]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

III. Analiza porównawcza Gminy Łagów do gmin sąsiednich oraz wybranych najlepszych gmin w Polsce.

W tabelach od 2 do 9 przedstawione zostały dane obrazujące sytuację społeczno-gospodarczą Gminy Łagów w porównaniu do średniej powiatu kieleckiego, województwa świętokrzyskiego oraz średniej dla Polski. Ponadto w tabelach wskazano gminy sąsiadujące z Gminą Łagów (Bieliny, Daleszyce, Nowa Słupia, Raków, Baćkowice, Iwaniska, Waśniów) oraz uznawane według rankingów ogólnopolskich za najlepiej rozwinięte⁴. Wskazane w tabelach od 2 do 9 najlepiej rozwinięte gminy wiejskie to: Kobierzyce (liczba ludności 9673, województwo dolnośląskie, powiat wrocławski), Puchaczów (liczba ludności 5049, województwo lubelskie, powiat łęczycki), Kleszczów (liczba ludności 6941, województwo łódzkie, powiat bełchatowski), Zabierzów (liczba ludności 7095, województwo małopolskie, powiat krakowski).

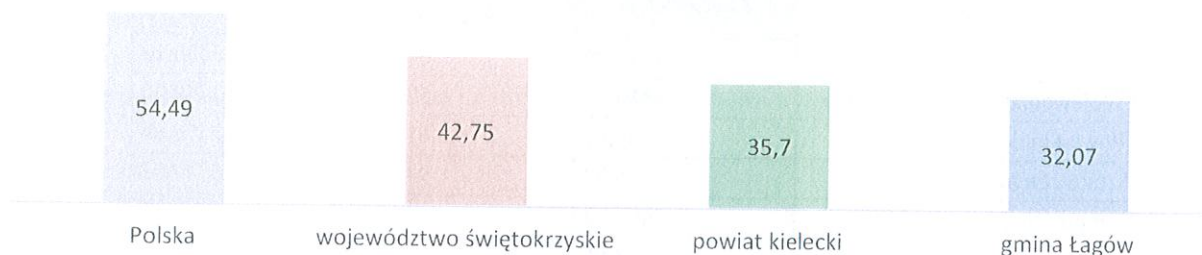
Tabela 2 Struktura dochodów w wybranych jednostkach samorządu terytorialnego w 2013 roku

Jednostka samorządu terytorialnego	Dochody ogółem na 1 mieszkańca	Dochody własne na 1 mieszkańca	Udział dochodów własnych w dochodach ogółem budżetu gminy
Polska	3746,78	2041,56	54,49
Województwo świętokrzyskie	3333,70	1425,02	42,75
Powiat kielecki	3236,54	1155,47	35,70
Gmina Łagów	3606,00	1156,36	32,07
Gmina Bieliny	3550,08	589,67	16,61
Miasto i Gmina Daleszyce	3408,03	1259,59	36,96
Gmina Nowa Słupia	3145,64	832,78	26,47
Gmina Raków	3605,34	996,51	27,64
Gmina Baćkowice	3517,12	1187,08	33,75
Gmina Iwaniska	2998,16	530,78	17,70
Gmina Waśniów	3141,58	612,93	19,51
Gmina Kobierzyce	6238,78	5182,38	83,07
Gmina Puchaczów	6098,89	4399,53	72,14
Gmina Kleszczów	45831,66	44392,11	96,86
Gmina Zabierzów	3296,34	2162,75	65,61

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

⁴ Ranking najbogatszych i najbiedniejszych gmin w Polsce – Serwis Samorządowy PAP; Ogólnopolski Ranking Powiatów i Gmin przygotowany przez Związek Powiatów Polskich; Ranking opracowany przez prof. Pawła Swianiewicza dla pisma samorządu terytorialnego „Wspólnota”- Ranking najbogatszych gmin w Polsce (zamożność per capita, na głowę”, 2013 r., w zł); Ranking Samorządów Rzeczypospolitej 2014.

Wykres 15 Porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kieleckiego oraz Gminy Łągów – udział % dochodów własnych w dochodach ogółem budżetu gminy w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 3 Struktura dochodów własnych w 2013 roku

Jednostka samorządu terytorialnego	Dochody podatkowe - podatek od nieruchomości w przeliczeniu na 1 mieszkańca	Dochody podatkowe - podatek od środków transportowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca	Dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych	Dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych
Polska	486,53	24,44	54,12	724,46
Województwo świętokrzyskie	383,69	24,96	25,59	497,55
Powiat kielecki	333,63	30,63	10,58	412,49
Gmina Łągów	297,38	23,54	2,01	240,19
Gmina Bieliny	52,10	53,76	0,59	307,50
Miasto i Gmina Daleszyce	253,96	21,17	4,70	413,79
Gmina Nowa Słupia	105,42	11,13	2,28	357,34
Gmina Raków	230,31	13,05	0,78	225,76
Gmina Baćkowice	169,24	17,92	10,36	221,88
Gmina Iwaniska	80,32	5,78	8,22	211,80
Gmina Waśniów	48,24	9,98	0,43	173,10
Gmina Kobierzyce	2594,66	32,20	230,66	1364,35
Gmina Puchaczów	22356,78	208,94	2741,37	712,40
Gmina Kleszczów	1809,97	10,44	722,42	440,23
Gmina Zabierzów	482,94	15,54	118,04	847,77

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 4 Struktura wydatków w wybranych jednostkach samorządu terytorialnego w 2013 roku

Jednostka samorządu terytorialnego	Wydatki ogółem na 1 mieszkańca	Wydatki majątkowe na 1 mieszkańca	Wydatki bieżące na 1 mieszkańca
Polska	3750,29	664,76	3086,19
Województwo świętokrzyskie	3319,71	575,10	2749,90
Powiat kielecki	3189,41	611,57	2577,84
Gmina Łagów	4276,37	948,90	3347,08
Gmina Bieliny	3407,32	756,63	2649,02
Miasto i Gmina Daleszyce	3213,05	747,80	2467,31
Gmina Nowa Słupia	2697,46	106,98	2593,55
Gmina Raków	3661,97	865,94	2792,22
Gmina Baćkowice	3603,86	957,64	2636,23
Gmina Iwaniska	2963,88	265,88	2692,44
Gmina Waśniów	3077,30	625,73	2456,77
Gmina Kobierzyce	5941,22	2103,56	3744,79
Gmina Puchaczów	6506,72	1228,84	5235,53
Gmina Kleszczów	39367,09	9744,68	29157,48
Gmina Zabierzów	3158,45	635,56	2508,64

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 16 Porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kieleckiego oraz Gminy Łagów – wydatki ogółem na 1 mieszkańca w 2013 roku

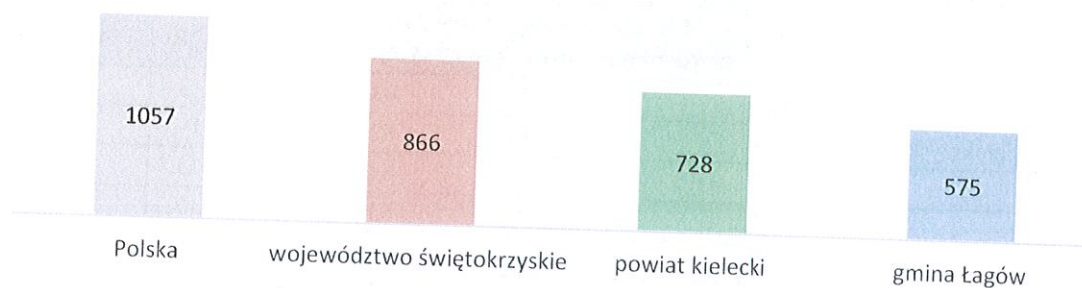
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 5 Wskaźniki gospodarcze w wybranych jednostkach samorządu terytorialnego w 2013 roku

Jednostka samorządu terytorialnego	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym
Polska	1057	95	32	167
Województwo świętokrzyskie	866	75	29	138
Powiat kielecki	728	79	25	113
Gmina Łagów	575	63	27	91
Gmina Bieliny	613	75	23	96
Miasto i Gmina Daleszyce	850	84	23	129
Gmina Nowa Słupia	609	51	30	95
Gmina Raków	621	69	31	101
Gmina Baćkowice	422	38	16	67
Gmina Iwaniska	455	40	23	73
Gmina Waśniów	381	42	17	63
Gmina Kobierzyce	1500	167	32	229
Gmina Puchaczów	625	58	43	100
Gmina Kleszczów	771	78	46	121
Gmina Zabierzów	1184	107	39	186

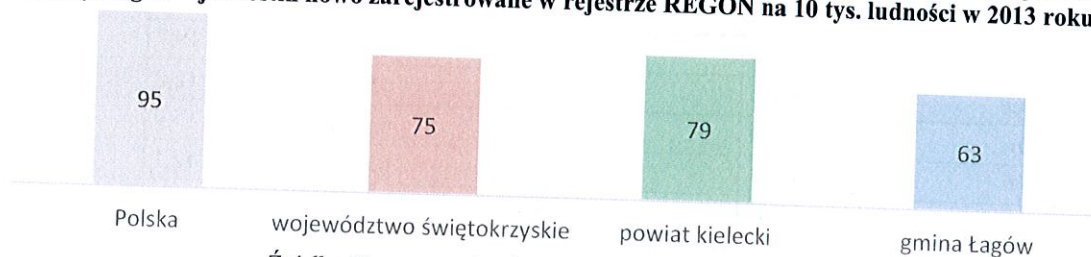
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 17 Porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kieleckiego oraz Gminy Łagów – podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 ty. Ludności w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 18 Porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kieleckiego oraz Gminy Łagów – jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w 2013 roku

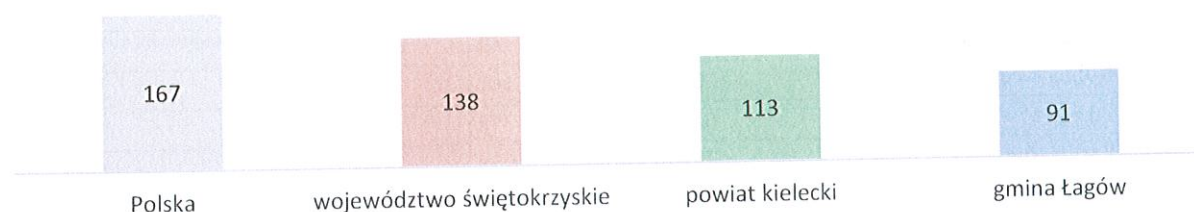
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 19 Porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kieleckiego oraz Gminy Łągów – fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 20 Porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kieleckiego oraz Gminy Łągów – podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2013 roku

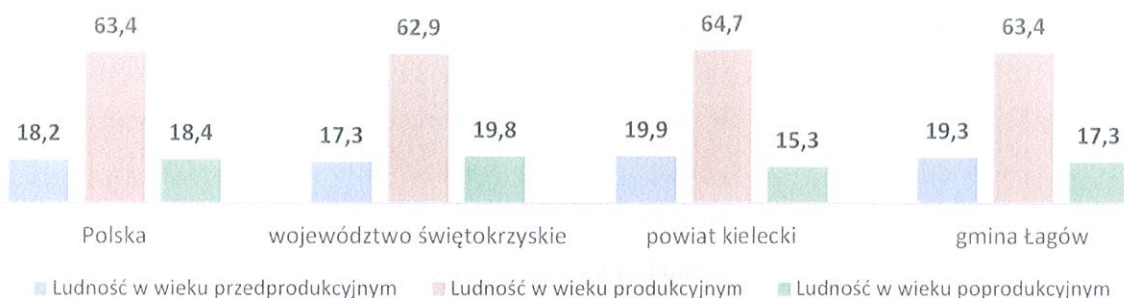
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 6 Struktura ludności w wybranych jednostkach samorządu terytorialnego w 2013 roku

Jednostka samorządu terytorialnego	Liczba ludności ogółem	Udział % ludności wg ekonomicznych grup wieku			Saldo migracji na 1000 osób	Przyrost naturalny na 1000 ludności
		w wieku przedprodukcyjnym	w wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym		
Polska	38495659	18,2	63,4	18,4	-0,5	-0,5
Województwo świętokrzyskie	1268239	17,3	62,9	19,8	-2,2	-2,7
Powiat kielecki	207588	19,9	64,7	15,3	2,2	0,3
Gmina Łągów	18232	19,3	63,4	17,3	-4,6	-1,7
Gmina Bieliny	8872	22,2	64,2	13,6	-0,7	4,2
Miasto i Gmina Daleszyce	5377	20,1	65,7	14,3	1,3	1,7
Gmina Nowa Słupia	5165	16,8	64,2	19,0	-2,4	-3,7
Gmina Raków	25044	18,3	61,4	20,3	-2,3	-8,5
Gmina Baćkowice	10149	18,4	63,4	18,2	0,0	-3,8
Gmina Iwaniska	15556	19,8	62,3	17,8	-2,7	0,3
Gmina Waśniów	6978	19,6	60,6	19,7	-1,3	-2,4
Gmina Kobierzyce	9673	22,4	65,4	12,2	24,2	5,4
Gmina Puchaczów	5049	21,7	62,4	15,9	9,5	-2,8
Gmina Kleszczów	6941	24,5	63,5	12,1	25,1	7,2
Gmina Zabierzów	7095	18,4	63,6	18,0	12,3	-0,1

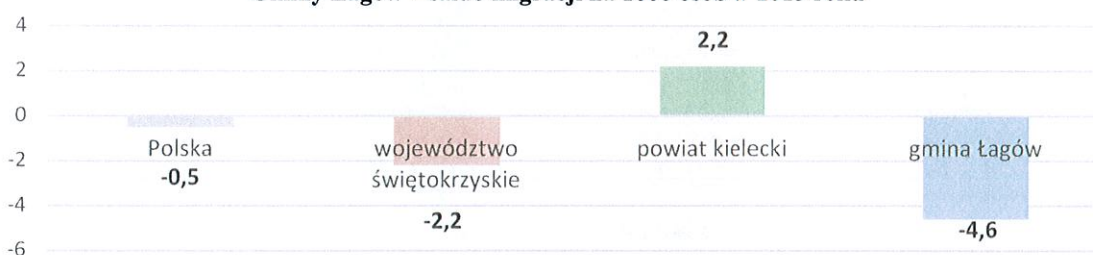
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 21 Porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kieleckiego oraz Gminy Łagów – udział % ludności wg ekonomicznych grup wieku w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 22 Porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kieleckiego oraz Gminy Łagów – saldo migracji na 1000 osób w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 7 Wskaźniki społeczne w wybranych jednostkach samorządu terytorialnego w 2013 roku

Jednostka samorządu terytorialnego	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (3-5 lat)	Liczba uczniów w szkołach podstawowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Udział bezrobotnych w grupie osób w wieku produkcyjnym
Polska	74,1	56	83	8,8
Województwo świętokrzyskie	71,0	53	111	11,3
Powiat kielecki	73,1	60	133	11,2
Gmina Łagów	62,1	59	138	11,2
Gmina Bieliny	73,0	66	207	11,1
Miasto i Gmina Daleszyce	82,6	62	160	11,4
Gmina Nowa Słupia	119,0	59	136	13,7
Gmina Raków	69,2	56	225	13,1
Gmina Baćkowice	53,4	57	107	14,0
Gmina Iwaniska	56,9	66	186	22,9
Gmina Waśniów	39,6	59	103	10,1
Gmina Kobierzyce	78,0	63	47	3,4
Gmina Puchaczów	100,9	89	80	5,2
Gmina Kleszczów	100,0	71	156	7,4
Gmina Zabierzów	97,9	58	23	5,3

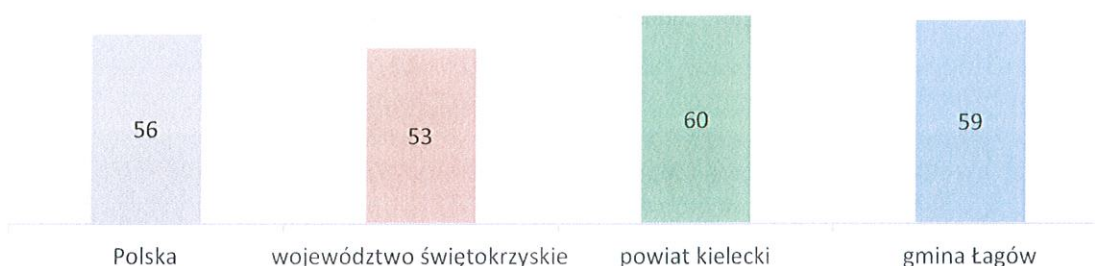
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 23 Porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kieleckiego oraz Gminy Łagów – Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (3–5 lat) w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 24 Porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kieleckiego oraz Gminy Łagów – liczba uczniów w szkołach podstawowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2013 roku

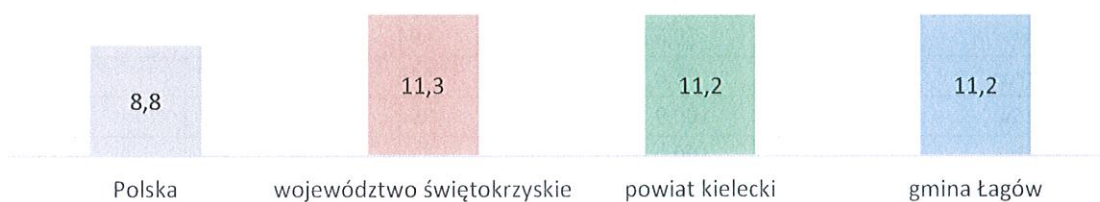
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 25 Porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kieleckiego oraz Gminy Łagów – korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 26 Porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kieleckiego oraz Gminy Łagów – udział % bezrobotnych w grupie osób w wieku produkcyjnym w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W tabeli 8 przedstawiono % udział osób korzystających z instalacji w ogólnej liczbie ludności mieszkającej w danej samorządowej jednostce terytorialnej. Wartość dla sieci kanalizacyjnej nie uwzględnia osób korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków (szczegółowe dane przedstawione zostały w tabeli 9). W tabeli przyjęto że średnio na 1 oczyszczalnię ścieków przypadają 4 osoby w gospodarstwie domowym.

Tabela 8 Osoby korzystające z instalacji w [%] ogółem ludności w wybranych jednostkach terytorialnych w 2013 roku

Jednostka samorządu terytorialnego	Sieć wodociągowa	Sieć kanalizacyjna
Polska	88,0	65,1
Województwo świętokrzyskie	84,8	52,5
Powiat kielecki	84,3	39,8
Gmina Łagów	83,6	28,5
Gmina Bieliny	67,9	50,5
Miasto i Gmina Daleszyce	88,2	42,1
Gmina Nowa Słupia	65,6	39,9
Gmina Raków	60,0	31,7
Gmina Baćkowice	81,8	10,1
Gmina Iwaniska	59,3	18,5
Gmina Waśniów	60,6	11,0
Gmina Kobierzyce	93,0	52,8
Gmina Puchaczów	91,7	28,9
Gmina Kleszczów	95,0	76,6
Gmina Zabierzów	85,8	71,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 9 Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków w 2013 roku

Jednostka samorządu terytorialnego	Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	Liczba ludności korzystającej z przydomowych oczyszczalni ścieków w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
Polska	154944	16,10
Województwo świętokrzyskie	6178	19,49
Powiat kielecki	571	11,00
Gmina Łagów	21	4,61
Gmina Bieliny	1	0,45
Miasto i Gmina Daleszyce	15	11,16
Gmina Nowa Słupia	8	6,20
Gmina Raków	10	1,60
Gmina Baćkowice	458	180,51
Gmina Iwaniska	1	0,26
Gmina Waśniów	262	150,19
Gmina Kobierzyce	35	14,47
Gmina Puchaczów	5	3,96
Gmina Kleszczów	99	57,05
Gmina Zabierzów	14	7,89

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina Łagów w zestawieniu wypada lepiej od gmin sąsiednich w większości przedstawionych wskaźników, jednak prezentuje się słabiej w porównaniu do średnich dla Polski i województwa świętokrzyskiego, oraz w wielu przypadkach również w porównaniu do średniej powiatu kieleckiego. Łagów wypada dużo słabiej w zestawieniu z gminami najlepiej rozwiniętymi w Polsce.

IV. Zestawienie projektów zrealizowanych, realizowanych, planowanych do realizacji na obszarze Gminy lub oddziałujących na Gminę

Wieloletnia Prognoza Finansowa JST stanowi instrument wieloletniego planowania finansowego w jednostkach samorządu terytorialnego. Prognoza powinna uwzględniać zdarzenia, które mają bądź też mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową w perspektywie czasu wykraczającej poza bieżący rok budżetowy. Wieloletnia Prognoza Finansowa zawiera programy, projekty lub zadania przewidziane do realizacji na więcej niż jeden rok budżetowy, w szczególności przedsięwzięcia realizowane z udziałem środków bezzwrotnych z zagranicy (w tym z budżetu UE lub z pomocy finansowej państw członkowskich EFTA), bądź też przedsięwzięcia realizowane na podstawie umów o partnerstwie publiczno-prywatnym, umów których realizacja jest niezbędna do zapewnienia ciągłości działania jednostki i z których wynikające płatności wykraczają poza rok budżetowy, gwarancje i poręczenia udzielane przez jednostki samorządu terytorialnego.⁵

Obowiązująca Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Łagów na lata 2014-2022 została ustanowiona Uchwałą LVI/344/14 z dnia 10 stycznia 2014 roku. W Prognozie wskazane zostały przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji przez Gminę Łagów. Wykaz najważniejszych zadań do realizacji wynikających z WPF przedstawiono w tabeli 10.

Tabela 10 Przedsięwzięcia wpisane do Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Łagów na lata 2014–2022

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Okres realizacji	Łączne nakłady finansowe
1.	E-Inclusion, Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu na terenie Gminy Łagów.	2014–2015	1 501 000,00
2.	Odnowa wsi Łagów poprzez modernizację i wyposażenie świetlicy oraz budowa i wyposażenie placu zabaw.	2012–2014	211 000,00
3.	Popularyzowanie aktywności sportowej mieszkańców Gminy Łagów poprzez utworzenie strefy rekreacyjno-sportowej w Rudzie i Czyżowie.	2013–2014	762 000,00
4.	Projekt: Informatyzacja Gminy w Łagowie w ramach projektu p.n. „e-świętokrzyskie Budowa systemu Informacji Przestrzennej Województwa Świętokrzyskiego” – informatyzacja.	2013–2014	170 000,00
5.	Projekt: Informatyzacja Gminy w Łagowie w ramach projektu p.n. „e-świętokrzyskie Rozbudowa Infrastruktury Informatycznej JST” – informatyzacja.	2012–2014	229 685,00
6.	Przebudowa targowiska w miejscowości Wola Łagowska – infrastruktura.	2012–2014	1 350 000,00
7.	Uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej poprzez rozbudowę kanalizacji sanitarnej oraz przebudowa sieci wodociągowej w miejscowości Zamkowa Wola – Płucki – infrastruktura.	2010–2015	8 000 000,00

⁵ www.sejm.gov.pl.

8.	Budowa mostu w ciągu drogi gminnej Nowy Staw – Winna – Inwestycja.	2012–2016	1 432 000,00
9.	Budowa wodociągu i kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Łagów – infrastruktura.	2012–2014	173 000,00
10.	Budowa budynku Urzędu Gminy w Łagowie – infrastruktura.	2012–2014	4 738 073,00
11.	Budowa drogi gminnej Zbelutka - Góry (przez las) – inwestycja.	2013–2014	31 000,00
12.	Budowa drogi wewnętrznej do kopalni – infrastruktura.	2014–2015	200 000,00
13.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków – infrastruktura.	2011–2014	860 000,00
14.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Wola Łagowska, Gmina Łagów – infrastruktura.	2012–2014	3 994 846,00
15.	Modernizacja dróg zniszczonych po powodzi – infrastruktura.	2014–2015	451 000,00
16.	Odbudowa zniszczonego po powodzi mostu w ciągu drogi gminnej nr 3380029T w Łagowie, ul. Podskale.	2013–2015	60 000,00
17.	Oznakowanie Gminy poprzez zakup i zamontowanie witaczy oraz tablic informacyjnych – inwestycja.	2013–2014	61 000,00
18.	Poprawa warunków sanitarnych dla bloku żywienia przy GZSz w Łagowie – inwestycja.	2013–2015	33 100,00
19.	Rozbudowa oświetlenia ulicznego na terenie Gminy – infrastruktura.	2012–2016	2 060 000,00
20.	Termomodernizacja obiektu użyteczności publicznej – budynek GZSz w Łagowie wraz z wykonaniem c.o. – infrastruktura.	2012–2014	384 000,00
21.	Uregulowanie gospodarki ściekowej poprzez rozbudowę kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Łagów – infrastruktura.	2010–2015	5 060 000,00
22.	Utworzenie kompleksu sportowo-rekreacyjnego wraz z modernizacją bazy noclegowej – infrastruktura.	2014–2015	220 000,00
23.	Utworzenie otwartej strefy sportu i rekreacji w miejscowości Płucki.	2013–2015	45 000,00
24.	Zagospodarowanie terenu przyległego wokół remizy OSP w Łagowie – infrastruktura.	2014–2015	20 000,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Łagów na lata 2014-2022.

Zadania wskazane w tabeli 10 będą zrealizowane w najbliższym czasie. W latach 2008–2013 zrealizowano szereg zadań finansowanych ze źródeł zewnętrznych, jak i budżetu własnego gminy. Najważniejsze z nich zostały wskazane w tabeli 11.

Tabela 11 Wybrane zadania zrealizowane na terenie Gminy Łagów w latach 2008–2013

Lp.	Nazwa zadania	Rok zakończenia realizacji	Nakłady
1.	Remont Remizy Strażackiej w Łagowie w ramach projektu Małej Odnowy Wsi.	2008	25 610,00
2.	Dostosowanie budynku Ośrodka Zdrowia w Łagowie dla potrzeb osób niepełnosprawnych poprzez budowę windy i wykonanie podjazdu oraz adaptacja pomieszczeń.	2008	154 135,43
3.	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii poprzez instalację kolektorów słonecznych na budynkach szkół podstawowych w Łagowie i Piotrowie.	2009	192 977,65
4.	Odnowa wsi Piotrow.	2010	764 384,61
5.	Przebudowa dróg gminnych przy dofinansowaniu ze środków RPOWŚ (Płucki – Lechówek, Wola Łagowska – Sędek, Bardo – Czyżów).	2010	2 795 574,50
6.	Rewitalizacja Rynku w Łagowie.	2010	1 130 148,95
7.	Opracowanie projektu oraz prace konserwatorskie na remont kościoła w Łagowie.	2010	821 247,71
8.	Budowa boiska sportowego „Orlik”.	2010	741 813,95
9.	„Odnowa wsi Zbelutka”.	2011	987 525,65
10.	Termomodernizacja biblioteki w Zbelutce.	2011	55 808,70
11.	Remont drogi Łagów–Małacentów w ramach Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych.	2012	573 219,54
12.	Remont dróg gminnych Łagów–Sędek, Baraniec–Kąty, Czyżów–Wołyń.	2012	1 043 949,31
13.	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Rudzie.	2012	321 769,99
14.	Wykonanie placu zabaw – Wesołe Skrzaty.	2012	13 654,23

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań budżetowych za lata 2008–2013

Spis tabel

Tabela 1 Struktura użytkowania gruntów [dane na dzień 30.09.2014 r.]	5
Tabela 2 Struktura dochodów w wybranych jednostkach samorządu terytorialnego w 2013 roku.....	12
Tabela 3 Struktura dochodów własnych w 2013 roku	13
Tabela 4 Struktura wydatków w wybranych jednostkach samorządu terytorialnego w 2013 roku.....	14
Tabela 5 Wskaźniki gospodarcze w wybranych jednostkach samorządu terytorialnego w 2013 roku.....	15
Tabela 6 Struktura ludności w wybranych jednostkach samorządu terytorialnego w 2013 roku.....	16
Tabela 7 Wskaźniki społeczne w wybranych jednostkach samorządu terytorialnego w 2013 roku.....	17
Tabela 8 Osoby korzystające z instalacji w [%] ogółem ludności w wybranych jednostkach terytorialnych w 2013 roku	19
Tabela 9 Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków w 2013 roku.....	19
Tabela 10 Przedsięwzięcia wpisane do Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Łagów na lata 2014–2022	21
Tabela 11 Wybrane zadania zrealizowane na terenie Gminy Łagów w latach 2008–2013.....	23

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba ludności w latach 2007–2013.....	6
Wykres 2 Saldo migracji na 1000 mieszkańców	6
Wykres 3 Przyrost naturalny na 1000 ludności.....	7
Wykres 4 Liczba uczniów w szkołach podstawowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców .	7
Wykres 5 Udział [%] ludności wg ekonomicznych grup wieku w Gminie Łagów	8
Wykres 6 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	8
Wykres 7 Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców	9
Wykres 8 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	9
Wykres 9 Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym....	9
Wykres 10 Udział [%] osób bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym ..	10
Wykres 11 Dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca [zł]	10
Wykres 12 Dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca [zł]	10

Wykres 13 Udział [%] dochodów własnych w dochodach ogółem	11
Wykres 14 Wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca [zł]	11
Wykres 15 Porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kieleckiego oraz gminy Łagów – udział % dochodów własnych w dochodach ogółem budżetu gminy w 2013 roku	13
Wykres 16 Porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kieleckiego oraz gminy Łagów – wydatki ogółem na 1 mieszkańca w 2013 roku.....	14
Wykres 17 Porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kieleckiego oraz gminy Łagów – podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 ty. Ludności w 2013 roku.....	15
Wykres 18 Porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kieleckiego oraz gminy Łagów – jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w 2013 roku.....	15
Wykres 19 Porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kieleckiego oraz gminy Łagów – fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w 2013 roku.....	16
Wykres 20 Porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kieleckiego oraz gminy Łagów – podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2013 roku.....	16
Wykres 21 Porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kieleckiego oraz gminy Łagów – udział % ludności wg ekonomicznych grup wieku w 2013 roku.....	17
Wykres 22 Porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kieleckiego oraz gminy Łagów – saldo migracji na 1000 osób w 2013 roku.....	17
Wykres 23 Porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kieleckiego oraz gminy Łagów – Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (3–5 lat) w 2013 roku	18
Wykres 24 Porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kieleckiego oraz gminy Łagów – liczba uczniów w szkołach podstawowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2013 roku	18
Wykres 25 Porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kieleckiego oraz gminy Łagów – korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2013 roku.....	18

Wykres 26 Porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu kieleckiego oraz gminy Łagów – udział % bezrobotnych w grupie osób w wieku produkcyjnym w 2013 roku 18

Bibliografia

1. Portal informacyjny Głównego Urzędu Statystycznego, Bank Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl.
2. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łagów na lata 2010-2017.
3. Rejestr zabytków nieruchomości woj. świętokrzyskiego (stan z dn. 31.12.2013 r.).
4. Sprawozdanie z przebiegu i realizacji Budżetu Gminy Łagów za rok 2008.
5. Sprawozdanie z przebiegu i realizacji Budżetu Gminy Łagów za rok 2009.
6. Sprawozdanie z przebiegu i realizacji Budżetu Gminy Łagów za rok 2010.
7. Sprawozdanie z wykonania Budżetu Gminy Łagów za rok 2011.
8. Sprawozdanie z wykonania Budżetu Gminy Łagów za rok 2012.
9. Strona internetowa Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, <http://crfop.gdos.gov.pl>.
10. Strona internetowa Urzędu Gminy w Łagowie, www.lagowgmina.pl.
11. Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Łagów na lata 2014–2022.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY ŁAGÓW

mgr Marek Bartkiewicz